

Van Twee Kanten Bekeken: Seksuele Voorlichting op Internet

Een onderzoek naar de wensen van jongeren en experts ten aanzien van websites
over seksuele voorlichting

Iris Nijkamp || juni 2007

Van Twee Kanten Bekeken: Seksuele Voorlichting op Internet

Een onderzoek naar de wensen van jongeren en experts ten aanzien van websites
over seksuele voorlichting

Afstudeerscriptie voor de opleiding Toegepaste Communicatie Wetenschap
Universiteit Twente, Enschede

In opdracht van:

NIGZ (Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie)
Mevr. Drs. S. van der Doef, Cluster Jeugd

Afstudeercommissie Universiteit Twente:

Mevr. Dr. C.H.C. Drossaert
Dhr. Dr. H. Boer

Datum:

18 juni 2007

Naam:

Iris Nijkamp

~ SEKSUELE VOORLICHTING ~

Dit werkstuk gaat over seksuele voorlichting.

Ik heb het onderwerp gekozen omdat, iedereen wel eens verliefd wordt, en vroeg of laat ga je HET dan doen.

Het was ook een opdracht van de meester.

Een belangrijk ding is dan om te weten wat je te wachten staat.

Seksuele voorlichting is een onderwerp waar meisjes over giebelen en waar jongens misschien wel stoer over doen.

Sommigen denken misschien dat seksuele voorlichting alleen maar seks is, maar voor mij, en misschien ook anderen, is het ook de liefde, hoe een relatie aan gaat en hoe die ook weer eindigt.

Iedereen wordt hoe dan ook verliefd, ook al is het vroeg of laat.

Iedereen maakt het mee, en je moet daar openlijk over kunnen praten.

(Ook al is het nog zo spannend!)

Zoals ik al schreef, het gaat niet álleen over de seks, maar ook ervoor en erna.

Hoe het begint en hoe het eindigt,

met een gelukkig vooruitzicht of een gebroken hart .

Met een geslachtziekte of een kind in je buik.

Vreemdgaan en elkaar vertrouwen.

Met lekker chagrijnig zijn en de puberteit.

Ik hoop dat degene die dit leest, inziet, dat het niet alleen om de seks gaat, maar ook om de gevoelens die je erbij hebt!

Samenvatting

Jongeren (twaalf tot en met achttien jaar) in Nederland hebben tegenwoordig nog steeds te weinig kennis over seksualiteit. Een manier om deze kennis over te brengen en te verhogen is via seksuele voorlichting op websites. Hoe deze websites er qua inhoud en vormgeving uit moeten zien, is tot op heden niet bekend. In dit onderzoek wordt op deze punten (inhoud en vormgeving) een inventarisatie gedaan onder jongeren van twaalf tot en met achttien jaar en experts. Deze experts zijn geselecteerd op basis van hun expertise op het gebied van jongeren en internet. De vraagstelling die in dit onderzoek centraal staat is: *“Welke wensen ten aanzien van websites over seksuele voorlichting bestaan er onder jongeren en experts?”*

Alvorens deze vraag te kunnen beantwoorden, is er een vooronderzoek uitgevoerd onder elf jongeren met een vmbo en vwo opleiding. Uit de resultaten blijkt dat internet een goed middel is voor het geven van seksuele informatie. Daarnaast kwamen vijf thema's voor de inhoud naar voren die in het hoofdonderzoek gebruikt worden. Tevens was het met deze resultaten mogelijk de vragenlijst voor het hoofdonderzoek onder jongeren en experts op te stellen.

Voor het hoofdonderzoek is gebruik gemaakt van een vragenlijst, deze is afgenomen onder zowel jongeren als experts. In totaal hebben 365 jongeren, afkomstig van vier verschillende scholen in Nederland, meegewerkt aan het onderzoek. Tevens hebben 25 experts meegewerkt aan het onderzoek, vijftien van hen hebben alleen de vragenlijst ingevuld en tien personen hebben de vragenlijst ingevuld en hen is een interview afgenomen.

De resultaten wijzen uit dat jongeren en experts (bijna) alle onderwerpen qua inhoud en vormgeving van belang vinden voor een website over seksuele voorlichting. Echter, jongeren vinden qua inhoud informatie over medische onderwerpen het meest belangrijk. Ook experts vinden medische onderwerpen het belangrijkste, maar ook informatie over relationele onderwerpen. Qua vormgeving heeft de mogelijkheid tot het stellen van vragen aan een expert de hoogste prioriteit bij jongeren en reclame krijgt de laagste waardering. De experts vinden de items plaatjes, zoekfunctie, links naar andere sites over seksuele voorlichting, FAQ en een contactformulier het belangrijkste. Experts vinden tevens reclame niet van belang op een voorlichtingssite over seksualiteit.

Geconcludeerd kan worden dat een nieuwe website medische informatie moet bevatten en veel ruimte dient te reserveren voor het stellen van vragen aan een expert. Tevens is het van belang dat de site leuk vormgegeven is en dat er beeldmateriaal aanwezig is. Tot besluit is het cruciaal jongeren te betrekken bij de opzet en de ontwikkeling van een nieuwe website over seksuele voorlichting.

Summary

Adolescents (from twelve till eighteen years) in the Netherlands still have a lack of knowledge about sexuality. A way to increase this knowledge is through sex education via websites. How these websites need to look like qua design and content, is not known. This research will make an inventory of these items among adolescents from twelve till eighteen years and experts. These experts are selected because of their expertise on youth and internet. The main question of this research is: *“Which wishes regard to websites about sex education exist among adolescents and experts?”*

Before answering this question, a preliminary investigation has been done among eleven students with a vmbo and vwo education. Results show that internet is a good way of giving information about sex. Further, results showed there were five themes as for content to be used in this research. With these results it was also possible to create the survey for the adolescents and experts.

A survey was taken as research method and was taken among adolescents as well as experts. Total 365 adolescents, from four different schools in the Netherlands, participated in this survey. Also 25 experts participated in this research; only fifteen respondents filled in a survey and another ten experts filled in the survey and were interviewed.

Results show that adolescents and experts were very positive about the items qua design and content. They considered (almost) all items as very important. However, adolescents considered information about medical items as most important. Experts also preferred the medical items, but also information about relational items. Qua design, adolescents give the highest priority to the item: possibility of asking questions to an expert and they were negative about advertisements on a website. Experts considered the items images, search option, links to other sites about sexuality, FAQ and possibility for contact as most important. Also experts be of opinion that advertisements does not belong on a site for sexuality.

It can be concluded that a new website needs to contain medical information en needs to reserve a lot of space for asking questions to an expert. The site needs to have a nice design and visual aids are important. Finally, it is crucial to involve adolescents in the initial and development phase of the website design process.

Inhoudsopgave

Samenvatting	- 4 -
Summary	- 5 -
Inhoudsopgave	- 6 -
Voorwoord	- 9 -
Hoofdstuk 1 Inleiding	- 11 -
1.1 Context	- 11 -
1.2 Aanleiding en probleemstelling	- 11 -
1.3 Opbouw scriptie	- 12 -
Hoofdstuk 2 Seksuele voorlichting, jongeren & internet	- 13 -
2.1 Belang van seksuele voorlichting bij jongeren	- 13 -
2.2 Is internet een goed medium voor voorlichting?	- 15 -
2.3 Wat zijn de algemene kwaliteitscriteria voor websites met gezondheidsinformatie?	- 17 -
2.4 Hoe ziet de ideale website over seksuele voorlichting er volgens jongeren uit?	- 18 -
2.4.1 <i>Qua inhoud?</i>	- 18 -
2.4.2 <i>Qua vormgeving?</i>	- 19 -
2.5 Vraagstelling van het onderzoek	- 20 -
Hoofdstuk 3 Vooronderzoek	- 22 -
3.1 Methode	- 22 -
3.1.1 <i>Doel</i>	- 22 -
3.1.2 <i>Procedure</i>	- 22 -
3.1.3 <i>Beschrijving van de onderzoeksgroep</i>	- 22 -
3.1.4 <i>Instrument</i>	- 23 -
3.1.5 <i>Analyses</i>	- 24 -
3.2 Resultaten	- 24 -
3.2.1 <i>Bronnen van seksuele informatie</i>	- 24 -
3.2.2 <i>Inhoud van een website</i>	- 25 -
3.2.3 <i>Vormgeving van een website</i>	- 30 -
3.3 Conclusies	- 33 -

Hoofdstuk 4 Hoofdonderzoek	- 34 -
4.1 Methode jongeren	- 34 -
4.1.1 Respondenten en procedure	- 34 -
4.1.2 Instrument	- 35 -
4.2 Methode experts	- 37 -
4.2.1 Respondenten en procedure	- 37 -
4.2.2 Instrument	- 38 -
4.3 Analyses	- 38 -
Hoofdstuk 5 Resultaten jongeren	- 39 -
5.1 Achtergrondgegevens	- 39 -
5.2 De rol van internet als bron voor seksuele informatie	- 40 -
5.2.1 Bronnen van seksuele informatie	- 40 -
5.2.2 Gezochte onderwerpen op internet	- 42 -
5.2.3 Manieren om informatie over seksualiteit te zoeken	- 44 -
5.2.4 Voor- en nadelen van internet	- 44 -
5.2.5 Bekendheid met websites over seks en bezoek aan websites over seks	- 45 -
5.3 Inhoud van een website	- 46 -
5.3.1 Thema één: "Hoe werkt het?" - Bouw en werking van het lichaam	- 46 -
5.3.2 Thema twee: "Wat kan, moet en mag, oftewel: Wat is normaal?" - Seksuele normen	- 49 -
5.3.3 Thema drie: "Hoe moet dat precies?" - Seksuele technieken	- 50 -
5.3.4 Thema vier: "Hoe pak ik dat aan?" - Relationele onderwerpen	- 52 -
5.3.5 Thema vijf: "En wat als het misgaat?" - Medische onderwerpen	- 55 -
5.4 Vormgeving van een website	- 57 -
Hoofdstuk 6 Resultaten experts	- 60 -
6.1 Resultaten interviews	- 60 -
6.2 Resultaten vragenlijsten	- 63 -
6.3 Inhoud van een website	- 63 -
6.3.1 Thema één: "Hoe werkt het?" - Bouw en werking van het lichaam	- 63 -
6.3.2 Thema twee: "Wat kan, moet en mag, oftewel Wat is normaal?" - Seksuele normen	- 64 -
6.3.3 Thema drie: "Hoe moet dat precies?" - Seksuele technieken	- 65 -
6.3.4 Thema vier: "Hoe pak ik dat aan?" - Relationele onderwerpen	- 66 -
6.3.5 Thema vijf: "En wat als het misgaat?" - Medische onderwerpen	- 67 -
6.4 Vormgeving van een website	- 68 -
6.5 Vergelijking experts en jongeren	- 69 -

Hoofdstuk 7 Discussie	- 70 -
7.1 Concrete beantwoording van de onderzoeksvragen	- 70 -
7.1.1 <i>Wat is de rol van internet als bron voor seksuele informatie?</i>	- 70 -
7.1.2 <i>Wat zijn de wensen qua inhoud van jongeren en experts?</i>	- 71 -
7.1.3 <i>Wat zijn de wensen qua vormgeving van jongeren en experts?</i>	- 72 -
7.1.4 <i>Groepsspecifieke wensen met betrekking tot inhoud en vormgeving</i>	- 73 -
7.2 Beantwoording hoofdvraag	- 74 -
7.3 Generaliseerbaarheid en validiteit	- 74 -
7.4 Aanbevelingen vervolgonderzoek	- 75 -
Literatuurlijst	- 77 -
Bijlagen	- 80 -

Voorwoord

Vol trots presenteer ik u mijn afstudeerscriptie voor de studie Toegepaste Communicatie Wetenschap aan de Universiteit Twente. Op 1 november 2006 begon ik aan het laatste onderdeel van mijn studie, namelijk mijn afstudeerstage bij het NIGZ te Woerden. Na het volgen van het vak Public Health Communication én tijdens een oriënterend gesprek met Susanna Hartzheim werd mij duidelijk dat ik graag 'iets' wilde doen in de gezondheidszorg. Wat dit dan precies moest zijn, daar had ik op dat moment nog geen idee van...

Totdat ik in contact kwam met Sanderijn van der Doef van het NIGZ. Zij had wel een 'onderzoekje' klaarliggen, er diende namelijk meer duidelijkheid te komen over de wensen van jongeren en experts ten aanzien van websites over seksualiteit. Gedurende mijn afstudeerperiode merkte ik dat het onderzoek veel omvattender bleek te zijn dan ik in eerste instantie had gedacht. Vol goede moed en met veel enthousiasme ging ik aan de slag. Dat het onderzoek zoveel interessante en leuke aspecten zou bevatten, had ik nooit gedacht. Vooral het contact met de jongeren heb ik als erg positief ervaren en vond ik een geweldige ervaring. Het euforische gevoel dat SPSS daadwerkelijk significante verschillen presenteert én het gevoel dat je scriptie eindelijk vorm aanneemt, waren fantastisch!

Uiteraard is niet altijd alles vlekkeloos verlopen en zag ik soms door de bomen het bos niet meer. Gelukkig waren er dan altijd mensen beschikbaar die mij hierbij hielpen en daarom maak ik graag van de gelegenheid gebruik hen te bedanken.

Ten eerste wil ik mijn eerste begeleidster Stans Drossaert van de Universiteit Twente. Stans, ik vond de afspraken met jou altijd erg leerzaam, maar zeker ook gezellig! Kopje koffie erbij, beetje kletsen, maar daarna dan ook hard aan de slag. Heel erg bedankt voor jouw betrokkenheid en kritische, heldere blik op mijn onderzoek.

Daarnaast hartelijk dank aan Henk Boer, mijn tweede begeleider vanuit de Universiteit Twente. Henk, ook jij bedankt voor je tijd, moeite en kritische blik op mijn scriptie.

Dan wil ik natuurlijk Sanderijn bedanken voor het mogelijk maken van deze afstudeerstage bij het NIGZ. Sanderijn, ik ben erg blij dat jij mijn begeleidster was bij het NIGZ; jouw hulp, beantwoorden van vragen en creatieve ideeën hebben mijn afstuderen mede tot een succes gemaakt. Niet altijd waren al onze besprekingen productief, een keertje lekker 'bijkletsen' over onze belevenissen hoorde hier ook zeker bij. Jouw enorme enthousiasme over mijn onderzoek maakte mij erg blij!

Dank gaat uit naar leerlingen en docenten van het Gerrit Rietveld College, St. Bonifatiuscollege, St. Gregorius College en Delta College te Utrecht en het Deltion College te Zwolle. Daarnaast gaat mijn dank ook uit naar alle experts die meegewerkt hebben aan dit onderzoek.

Natuurlijk wil ik mijn ouders bedanken. Lieve pap en mam, bedankt voor zowel de financiële als emotionele steun die ik altijd van jullie heb gekregen. Jullie zijn de liefste papa en mama van de wereld!

Graag wil ik afsluiten met mijn vriend, Michiel. Michiel, jij moest vaak mijn klaagzang over verscheidene afstudeerperikelen aanhoren en verbazingwekkend genoeg heb je dit goed vol weten te houden. Heerlijk dat je er altijd voor me bent en me altijd weet te inspireren. Bedankt!

Iris Nijkamp

Utrecht, 18 juni 2007

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Context

Hoewel jongeren de afgelopen decennia veel wijzer zijn geworden op het gebied van seksuele voorlichting, laten verscheidene onderzoeken zien dat er nog steeds een enorme kennisachterstand bij (bepaalde groepen) jongeren is. Om deze redenen en om onder andere ongewenste zwangerschappen te voorkomen pleit ook de nieuwe coalitie van het CDA, PvdA en de Christen Unie ervoor dat er meer wordt geïnvesteerd in seksuele voorlichting.

Een mogelijkheid voor het geven van deze voorlichting is via websites, jongeren maken tegenwoordig namelijk massaal gebruik van het medium internet. Het gebruik van internet heeft mogelijk een grote invloed op hun activiteiten. Websites bieden daardoor veelbelovende perspectieven om jongeren seksuele voorlichting te geven. Wel dient er rekening gehouden te worden met het feit dat jongeren meestal maar enkele favoriete sites hebben. De kans dat jongeren, zonder daarvoor een duidelijke reden te hebben, besluiten om een website te gaan bekijken is gering. Daarom dient een website dus zó aantrekkelijk te zijn dat jongeren deze toch bezoeken. Hier ligt de uitdaging om te onderzoeken wat jongeren willen als het om websites gaat over seksuele voorlichting. Het onderstaande stukje tekst, geschreven door een jongere, geeft tevens het belang aan van goed afgestemde informatie op jongeren.

“Ik ben niet in een hokje te duwen. Omdat ik game, bel en sms, wil dat nog niet zeggen dat ik dat overal en altijd met alles wil kunnen doen. Vraag aan me of ik dingen wel of niet wil, maar kom zelf met een goed concept. Als wij jullie producten en diensten moeten gaan bedenken, waar eindigt dat dan? Ik wil best je spullen kopen, maar zorg er dan alsjeblieft wel voor dat het goed, handig, leuk, mooi, geweldig is. Want op rotzooi zit ik niet te wachten” (Boschma en Groen, 2006).

Dit onderzoek gaat over jongeren, maar behandelt daarnaast ook de wensen van een aantal experts. Dit zijn personen die veel kennis hebben van jongeren, internet en/of seksualiteit, zoals een coördinator websites, programmaleider jongeren, internetcoördinator, psycholoog, seksuoloog en interventieontwikkelaar. Deze personen zijn betrokken bij het onderzoek omdat zij een grote stem hebben in de ontwikkeling van een eventuele nieuwe website. Tevens worden de wensen van jongeren en experts ten aanzien van websites over seksuele voorlichting met elkaar vergeleken.

1.2 Aanleiding en probleemstelling

Het Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ) is een nationaal gezondheidsinstituut dat helpt de samenleving succesvol te investeren in gezondheid. Dit onderzoek is een deel van een zogenaamd JASS-project (Jongeren, Aids, Soa en Seksualiteit) binnen het cluster Jeugd. JASS- projecten zijn een samenwerking tussen de Rutgers Nisso Groep (RNG), Soa Aids

Nederland (SANL) en het NIGZ. Eén van deze drie organisaties neemt de uitvoering op zich en bij dit JASS- project is dat het NIGZ. Uit één van de vele JASS-projecten is in 2005 een inventarisatie gemaakt van de al bestaande jongerenwebsites van deze drie organisaties over seksuele voorlichting. Uiteindelijk kwamen er tien websites¹ naar voren en voorts is hier een uitklapbare folderkaart (oplage 10.000) van gemaakt met de titel: 'Informatie over Seks op het Internet...waar je echt wat aan hebt'. Hierin kunnen jongeren het webadres en een korte omschrijving van de site vinden. Deze kaart is verspreid via GGD-en, Jongeren Informatie Punten (JIPS) en jongerencentra.

Het idee om dit verder uit te breiden bleef leven en is uiteindelijk dit onderzoek geworden. Tijdens de ontwikkeling van deze folderkaart is er niet gekeken naar de wensen (inhoud en vormgeving) van jongeren waaraan websites over seksuele voorlichting moeten voldoen. Tevens is er in Nederland geen onderzoek bekend die deze vraag kan beantwoorden; dit was de aanleiding om een nader onderzoek in te stellen. De algemene probleemstelling van dit onderzoek luidt dan ook:

"Welke wensen ten aanzien van websites over seksuele voorlichting bestaan er onder jongeren en experts?"

Het doel van het huidige onderzoek is tweeledig: enerzijds het in kaart brengen van de onderwerpen die experts graag op een voorlichtingssite aan de orde willen brengen. Anderzijds het inventariseren van de wensen en behoeften van de jongeren zelf. Hiertoe worden focusgroepen, interviews en vragenlijsten afgenomen onder jongeren en experts. Speciale aandacht wordt besteed aan de verschillen tussen groepen jongeren op basis van geslacht, leeftijd, opleiding en afkomst. Met de resultaten van dit onderzoek wordt uiteindelijk een adviesrapport geschreven aan het NIGZ, Soa Aids Nederland en Rutgers Nisso Groep.

1.3 Opbouw scriptie

In hoofdstuk twee komt eerst het theoretische deel aan de orde, waarin de onderwerpen seksuele voorlichting, jongeren en internet worden uiteengezet. Dit hoofdstuk eindigt tevens met de hoofdvraag en onderzoeksvragen van dit onderzoek. Het volgende hoofdstuk behandelt het vooronderzoek, hierin komt de uitwerking van de focusgroep naar voren met de daarbij behorende resultaten en conclusies. In hoofdstuk vier wordt vervolgens het globale design van het hoofdonderzoek behandeld. Hierin komt een uiteenzetting van de respondenten, de procedure en het instrument naar voren. In hoofdstuk vijf en hoofdstuk zes worden de resultaten van dit onderzoek besproken, respectievelijk van de jongeren en experts. Ten slotte, behandelt hoofdstuk zeven de discussie, waarin een weergave van de conclusies en aanbevelingen wordt gegeven.

¹ www.netdokter.nl; www.safeseks.nl; www.onderzoekjegrens.nl; www.maroc.nl; www.youXme.nl; www.noodpil.nl; www.lokum.nl; www.kitatin.com; www.weetal.nl; www.zoenenenzo.nl

Hoofdstuk 2 Seksuele voorlichting, jongeren & internet

Zoals al eerder vermeld, gaat dit onderzoek in op de wensen van jongeren en experts ten aanzien van websites over seksuele voorlichting. Dit hoofdstuk gaat in op de belangrijkste bevindingen uit de literatuur. In paragraaf 2.1 komt het belang van seksuele voorlichting voor jongeren aan de orde. Vervolgens wordt het medium internet geëvalueerd en wordt er beschreven of internet een goed middel zou kunnen zijn bij seksuele voorlichting. In de daaropvolgende paragraaf komt naar voren hoe de ideale website er volgens jongeren uit zou moeten zien, dit is opgedeeld in subparagrafen ten aanzien van de inhoud en de vormgeving. Uiteindelijk eindigt dit hoofdstuk met de conclusies van het literatuuronderzoek en de daaruit voortvloeiende hoofdvraag en onderzoeksvragen.

2.1 Belang van seksuele voorlichting bij jongeren

Door modernisering, economische ontwikkelingen en meer blootstelling aan de media wordt de houding van jongeren ten opzichte van seksualiteit tegenwoordig steeds liberaler. De seksuele ontwikkeling begint sinds het begin van de twintigste eeuw alsnog vroeger. Sinds 1975 is de puberteit (en dus ook de seksuele ontwikkeling) in Europa iedere tien jaar vervroegd met twee tot drie maanden. Jongeren worden dus vroeger seksueel actief, maar stellen anderzijds duurzame relaties steeds meer uit. Wisselende seksuele contacten maken dat jongeren meer kans lopen op een soa (seksueel overdraagbare aandoening) of een ongewenste zwangerschap. Deze ontwikkelingen worden verklaard door biologische factoren (snellere fysieke en seksuele rijping) en een grotere maatschappelijke permissiviteit op seksueel vlak (Dumez, Kesters & van Ham, 1998).

De gemiddelde leeftijd waarop Nederlandse jongeren voor het eerst met iemand naar bed gaan is zeventien jaar (CBS Webmagazine, 2003). Er blijkt weinig verschil te zitten tussen jongens en meisjes wat betreft de gemiddelde leeftijd waarop ze voor het eerst seks hebben. Wordt er gekeken naar degenen die onder de gemiddelde leeftijd zitten, dan zijn het voornamelijk jongens die al op jonge leeftijd ervaring hebben met geslachtsgemeenschap. Driekwart van de jongeren gebruikt bij de eerste geslachtsgemeenschap een condoom, bij 63 procent van de meisjes en 56 procent van de jongens werd (ook) de pil gebruikt (de Graaf, Meijer, Poelman & Vanwesenbeeck, 2005). Wat verontrustend is, is dat meisjes vaker (71 procent) geen condoom gebruiken bij anale seks dan jongens (55 procent). Van de jongens die anale seks hebben met andere jongens gebruikt (29 procent) nooit een condoom (Soa Aids Nederland, 2005). Zevenentwintig op de duizend meisjes is in 2005 zwanger geweest, zonder dat dit de bedoeling was. Bij meisjes van vijftien tot en met negentien jaar is dit 24 per duizend meisjes. Minder jongens dan meisjes hebben in 2005 te maken gehad met zwangerschap: veertien op de duizend jongens heeft iemand zwanger gemaakt. Hierbij dient opgemerkt te worden dat jongens niet altijd op de hoogte zijn van een zwangerschap, dus dat het werkelijke percentage voor hen hoger zal liggen (de Graaf et al., 2005).

Het niet gebruiken van condooms kan niet alleen leiden tot ongewenste zwangerschap, maar ook tot allerlei geslachtsziektes (soa). Wanneer we kijken naar geslachtsziektes zien we in vergelijking met 2004 een duidelijke toename in 2005. Chlamydia is de meest voorkomende soa met 5146 gevallen in 2005 en komt relatief vaker voor bij heteroseksuele mannen en vrouwen dan bij homo- en biseksuele mannen. Het aantal gevallen van chlamydia is met vijftien procent toegenomen ten opzichte van 2004. In 2005 werden er totaal 1495 diagnoses gesteld van gonorrhoe, dit was een daling van twee procent in vergelijking met 2004. Het aantal gevallen van syfilis daalde in 2005 met acht procent tot 588 gevallen in vergelijking tot 2004. In 2005 werden er 970 nieuwe gevallen van hiv (Human Immunodeficiency Virus) gediagnosticeerd, tot juni 2005 zijn ruim 10600 hiv-geïnfecteerden aangemeld (de Boer, Op de Coul, Koedijk, van Veen, van Sighem & van de Laar, 2006).

Wat betreft de kennis over seksualiteit onder jongeren, wijst het onderzoek van de Graaf et al. (2005) uit dat dit op een aantal punten nog wel tekort schiet. Zo denkt bijna de helft van de jongens (totaal 2263) dat je onvruchtbaar kunt worden van het slikken van de pil of weet niet hoe het hiermee zit. Daarnaast weet ongeveer eenderde van de jongens niet, dat wassen niet helpt tegen het oplopen van een soa of hiv en dat meisjes niet altijd bloeden bij de eerste geslachtsgemeenschap. Tevens blijkt dat kennis tussen meisjes en jongens sterk verschilt. Meisjes weten namelijk meer van voortplanting, soa, anticonceptie en maagdelijkheid dan jongens. Jongeren hebben verder ook een gebrekkige kennis over correct condoomgebruik. Uit een onderzoek van De Voorzorg (2004) komt naar voren dat bijna alle jongeren weten dat een condoom voldoende bescherming biedt tegen hiv-overdracht, maar dat een groot deel verschillende niet-efficiënte beschermingsmiddelen als efficiënt beschouwt. Zo gelooft nog steeds één op tien van de jongeren onder de vijftien jaar dat de pil bescherming biedt tegen aids; bij de vijftien tot negentien jarigen is dit vier procent (De Voorzorg, 2004). Eenderde van de jongens en meisjes (totaal 4583) weet niet dat je ook zwanger kunt worden als er tijdens de geslachtsgemeenschap geen zaadlozing heeft plaatsgevonden (de Graaf et al., 2005). Onderzoek van Vogels, Buitendijk, Bruil, Dijkstra & Paulussen (2002) voegt daar aan toe dat zelfs veel jongeren de basale kennis over seksualiteit missen.

Wanneer kennis van seksualiteit onvoldoende is, kan dit vervelende gevolgen hebben. Onvoldoende kennis verhoogt de kans op bijvoorbeeld verwarring en onzekerheid rondom lichamelijke veranderingen in de puberteit, ongewenste zwangerschap of het oplopen van een soa en negatieve seksuele ervaringen. Deze gebrekkige kennis geeft duidelijk aan dat er meer seksuele voorlichting nodig is voor jongeren. Voorlichting is namelijk de basis om de kennis van jongeren te verhogen en daarom blijft aandacht voor relationele en seksuele vorming nodig. Van Fulpen et al. (2002) stellen dat het doel van seksuele voorlichting is om jongeren te begeleiden en te ondersteunen in hun seksuele ontwikkeling, zodat zij kunnen opgroeien tot personen die zelfstandig en weloverwogen seksueel gezonde keuzes kunnen maken en hun eigen seksualiteit op een positieve manier kunnen

beleven met respect voor de seksuele beleving van anderen. Van belang is dat deze voorlichting zich niet alleen dient te beperken tot onverstandig condoomgebruik, wat nu vaak het geval is. Vooral in deze tijd waarin de media seksuele beelden aan de lopende band levert, zodat kinderen op jonge leeftijd al geconfronteerd worden met seksuele informatie en seksueel gedrag, is het van belang dat seksuele voorlichting meer inhoudt dan alleen een technisch verhaal. Het dient zich tevens te richten op de aspecten als de werking van het lichaam, seksuele normen en waarden, gevoelens en emoties, seksuele technieken en medische aspecten.

Behalve gebrekkige kennis in onverstandig gedrag met betrekking tot condoomgebruik heeft onderzoek in 2002 onder vmbo leerlingen aangetoond dat zij over het algemeen een beperkte hoeveelheid informatie over seksualiteit krijgen (van Fulpen, Bakker & Breeman, 2002). Het onderzoek van Ackard & Neumark- Sztainer (2001) voegt daar aan toe dat jongeren sommige onderwerpen te moeilijk of gênant vonden om te bepraten. Voor zowel jongens als meisjes waren dit onderwerpen als seksualiteit, lichaamsveranderingen, menstruatie (alleen meisjes), privé-onderwerpen over gezondheid, fysiek en seksueel misbruik en anticonceptie. Jongeren krijgen hierdoor vaak niet de voorlichting die ze graag zouden willen krijgen.

Conclusie

Ondanks dat jongeren de laatste decennia veel wijzer zijn geworden op het gebied van seks, tonen verscheidene studies aan dat veel jongeren nog onvoldoende basale kennis hebben over seks en dat onderwijs op het gebied van seks soms tekort schiet. Daarnaast is er een toename te zien in het aantal soa en ongewenste zwangerschappen. Deze bevindingen laten zien dat seksuele voorlichting belangrijk is en dat internet hier mogelijk een rol in kan spelen.

2.2 Is internet een goed medium voor voorlichting?

Internet neemt tegenwoordig een belangrijke rol in in de Nederlandse samenleving. Sinds de publieke toegankelijkheid van internet en www heeft het gebruik van dit medium als communicatie- en informatiekanaal een enorme vlucht genomen (de Nooijer, Oenema, Kloek, Brug, de Vries & de Vries, 2005). Internet wordt dus steeds bekender als medium en meer mensen ontdekken de mogelijkheid om internet als bron van gezondheidsinformatie te gebruiken.

Internet is ook voor veel jongeren in deze tijd een belangrijk medium geworden; zij zijn er mee opgegroeid. Volgens het CBS (2003) bezit 91 procent van de jongeren in de leeftijd van twaalf tot 24 jaar tegenwoordig een computer. Ook maken zij veel gebruik van dit medium; bijna de helft van de twaalf tot 24-jarigen gebruikt de computer dagelijks. Voor jongeren is internet hun wereld, hun werkelijkheid en hét communicatiemiddel bij uitstek, helemaal toegesneden op één van de belangrijkste behoeften in de puberteit, namelijk contact (Pardoen & Pijpers, 2006). De computer is inmiddels niet meer weg te denken uit het dagelijkse leven van jongeren en internet is dan ook een belangrijke bron van informatie geworden. Hoewel er in Nederland in toenemende mate

interventies ontwikkeld en geëvalueerd worden voordat ze verspreid worden via internet, is er momenteel geen overzicht van de effectiviteit van interventies via internet, noch van elementen die een internetinterventie effectief maken. Uit een review van de Nooijer et al. (2005) blijkt dat er geen conclusie getrokken kan worden over de effectiviteit van gezondheidsbevorderende internetinterventies in het algemeen, maar dat internetinterventies wel potentie hebben.

Onderzoeken in andere landen hebben inmiddels aangetoond dat internet een praktische en toegankelijke manier is om (seksuele) voorlichting aan jongeren te geven. In het onderzoek van Goold, Ward & Carlin (2003) zijn door middel van dertien focusgroepen de volgende items onderzocht: toegang tot internet; frequentie en doel van internetgebruik; bezoeken aan websites en ideeën voor een website die informatie geeft over soa. De resultaten lieten zien dat 62 procent van de deelnemers zeiden gebruik te gaan maken van een voorlichtingssite over soa als deze opgericht zou worden. De bevindingen lieten voorts zien dat internet zeker een goede manier is voor het geven van seksuele voorlichting aan jongeren. Wel werd er opgemerkt dat jongeren betrokken moeten worden bij de opzet van zulke websites om het succes te vergroten. Het onderzoek van Chao- hua Lou, Quan Zhao, Er-Sheng Gao, & Iqbal Shah (2006) liet zien dat maar liefst 909 jongeren (van de 1337) internet een goede manier vond om seksuele voorlichting te geven. Tevens zorgde deze interventie voor een betere kennis van seksualiteit en had het zelfs een klein effect op de attitude van de jongeren ten aanzien van seks gerelateerde onderwerpen.

Jongeren krijgen tegenwoordig overal en op vele momenten van de dag informatie: thuis, van ouders en overige familieleden, van vriend(inn)en, van docenten op school, op straat, in de media en binnen instellingen. Volgens de Graaf et al. (2005) krijgen jongeren (zowel jongens als meisjes) hun informatie over seksualiteit het liefst via boeken of tijdschriften, internet, vriend(inn)en of televisie. Voor jongens en meisjes ligt de voorkeur hierbij wel in een andere volgorde. Zo blijkt uit onderzoek van de Graaf et al. (2005) dat internet als ideale informatiebron het hoogst scoort bij de jongens: 48 procent noemt deze bron. Daarna volgen boekjes/tijdschriften, televisie en vrienden. Bij meisjes komen boekjes/tijdschriften bovenaan met 62 procent, gevolgd door vriendinnen, internet en televisie. Wanneer het om de ouders gaat vinden jongens beide ouders ongeveer even geschikt als informatiebron, maar meisjes geven vaker de voorkeur aan de moeder (26 procent) dan aan de vader (zes procent). De hoogste waardering wordt door jongens gegeven aan internet als informatiebron, met de school en televisie op een gedeelte tweede plaats. Bij meisjes krijgen de school, tijdschriften en internet de hoogste waardering. Nederlandse jongeren hebben het meeste behoefte aan informatie van de moeder, Marokkaanse jongeren het minst. Marokkaanse, Turkse en Surinaamse meisjes hebben nauwelijks behoefte aan informatie van de vader, maar ze zouden net zo graag als Nederlandse meisjes informatie krijgen van hun moeder. Voor Marokkaanse jongens zijn broers belangrijk, voor Marokkaanse meisjes, zussen. Andere familieleden dan de leden van het gezin zijn voor alle groepen met een niet-Nederlandse achtergrond een relatief belangrijke informatiebron, met uitzondering van de Antilliaanse meisjes. Surinaamse en Antilliaanse jongens

en meisjes hebben opvallend vaak behoefte aan informatie van de huisarts en GGD, terwijl Nederlandse jongens en meisjes hier juist relatief laag scoren (de Graaf et al., 2005).

Conclusie

In Nederland is het nog niet bekend of (seksuele) gezondheidsbevorderende internetinterventies effect hebben, maar het blijkt wel dat internetinterventies zeker potentie hebben. Tevens blijkt dat jongeren seksuele informatie graag via internet ontvangen. Daarnaast laten verschillende onderzoeken uit het buitenland zien dat internet een goed medium is voor het geven van (seksuele) voorlichting.

2.3 Wat zijn de algemene kwaliteitscriteria voor websites met gezondheidsinformatie?

Het internet is in korte tijd voor veel mensen een belangrijke bron van informatie geworden. Karakteristiek voor het internet is zijn relatieve laagdrempeligheid, zowel voor mensen die informatie zoeken als voor mensen die informatie kwijt willen. Met slechts enkele klikken vind je er informatie. Bijna net zo gemakkelijk en snel kun je informatie via het internet verspreiden. Om deze redenen is het ook relatief gemakkelijk om, bewust of onbewust, via het internet onjuiste of gemanipuleerde informatie openbaar te maken of om de presentatie van in allerlei andere opzichten correcte informatie te manipuleren (Vedder, 2003). Belangrijk hierbij is dus om de nodige kwaliteitscriteria in acht te nemen, deze worden hieronder besproken.

Informatie die op een website wordt verstrekt dient (wetenschappelijk) betrouwbaar te zijn, dit houdt onder andere in dat het duidelijk is van wie de informatie afkomstig is. De mate van deze betrouwbaarheid wordt uiteraard door de surfer zelf bepaald. Daarnaast dient de informatie actueel te zijn, belangrijk daarbij is dat op de site wordt aangegeven hoe up to date de informatie is (opnemen van een datum van wijziging). De ter beschikking gestelde informatie moet tevens objectief zijn; dit betekent dat de verstrekker van informatie een belang heeft dat (al dan niet onbedoeld) doorklinkt in de informatie. De surfer moet zich, op basis van de informatie, een adequaat beeld kunnen vormen. Tevens dient de geboden informatie voor de surfer relevant te zijn. Wanneer dit niet het geval is, kan door worden gelinkt naar een website van een andere organisatie waar de surfer betrouwbare aanvullende informatie kan krijgen. Een belangrijk aandachtspunt is de toegankelijkheid; het is van belang om goed na te denken over mogelijkheden om de toegankelijkheid van de website te optimaliseren (NIGZ, 2006). Er moet niet alleen voor worden gezorgd dat de gegevens juist zijn volgens de definities van de site-aanbieder, maar ook dat deze goed toegankelijk zijn voor gebruikers met handicaps, waaronder gebruikers met leerproblemen en zintuiglijke beperkingen (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 2002). Als de surfer eenmaal op de site beland is, dan zijn de volgende punten van belang: snelheid; de informatie moet snel kunnen worden gedownload; juiste vormgeving en inhoud van de website en de structuur van de aangeboden informatie dient helder/ overzichtelijk te zijn, zodat

de surfer goed kan navigeren. Tevens dient er aandacht te zijn voor de gebruiksvriendelijkheid; niet alle surfers zijn namelijk even goed in staat om op de site informatie te ontsluiten. Daarom is het zaak om een helpfunctie op te nemen op de site die de surfer (verder) op weg kan helpen en/of uitleg kan geven. Surfers die gericht op zoek gaan naar bepaalde informatie kunnen geholpen zijn met een goede zoekmachine. Bij het ontwikkelen/vernieuwen van een website dient te worden overwogen of vanuit het perspectief van de doelgroep waardevol is om een zoekmachine op te nemen (NIGZ, 2006). Aan deze punten kan het criterium toegevoegd worden dat de aangeboden informatie zo duidelijk mogelijk weergegeven moet worden. Eventuele contactadressen dienen vermeld te worden voor surfers die op zoek zijn naar verdere informatie of hulp (Health on the Net Foundation, 1997). De Commissie van de Europese Gemeenschappen (2002) voegt daaraan toe dat als de site op een specifieke doelgroep is gericht, dienen de vormgeving en de inhoud van de informatie goed op die doelgroep te zijn afgestemd.

2.4 Hoe ziet de ideale website over seksuele voorlichting er volgens jongeren uit?

In deze paragraaf wordt, aan de hand van de literatuur, duidelijk gemaakt waar jongeren behoefte aan hebben als het om seksuele voorlichting gaat. In paragraaf 2.4.1 wordt eerst ingegaan op de vraag waar seksuele voorlichting, volgens jongeren, inhoudelijk over zou moeten gaan. Paragraaf 2.4.2 behandelt vervolgens de vormgeving; waaraan een jongerenwebsite zou moeten voldoen over seksuele voorlichting.

2.4.1 Qua inhoud?

Naar de vraag waar seksuele voorlichting volgens jongeren inhoudelijk over moet gaan, is in Nederland tot op heden weinig onderzoek gedaan. In Amerika en Engeland is dit wel bekend, daarom wordt hieronder een beeld geschetst van de Amerikaanse en Engelse literatuur. Hieruit blijkt dat jongeren op de volgende onderwerpen zoeken: vrijen (masturbatie, oraal, anaal en vaginaal); maagdelijkheid; relaties/ kwesties over daten (genegenheid, iemand leuk vinden, houden van); (tiener) zwangerschap; seksueel misbruik; menstruatie; anticonceptie; puberteit (lichamelijke en emotionele veranderingen) en soa: algemene informatie zoals statistieken en definities, symptomen, preventie zoals veilig vrijen, condooms en onthouding, overdracht van een soa, zoals 'hoe kan je een soa oplopen?' en het testen van soa (Gilbert, Temby, & Rogers, 2005; Skinner, Biscope, Poland & Goldberg, 2003; Borzekowski & Rickert, 2001; Rideout, 2002; Jones, Finlay, Simpson & Kreitman, 1997; Brodie, Flournoy, Altman, Blendon, Benson & Rosenbaum, 2000).

Het enige Nederlandse onderzoek dat bekend is, is van de Rutgers Nisso Groep uit 2005 en geeft een overzicht van de informatiebehoeften van jongeren. In dit onderzoek kregen jongeren een summier aantal onderwerpen over seksualiteit voorgelegd. De drie onderwerpen waarover jongens meer informatie willen hebben, zijn: hoe je het vrijen leuker kunt maken, versieren en relaties. Bij meisjes is dit: hoe je het vrijen leuker kunt maken, zwangerschap en kinderen krijgen en relaties.

Informatie over hiv, soa en anticonceptiemiddelen wordt door ongeveer één op vijf jongeren gewenst (de Graaf et al., 2005). Een kanttekening kan geplaatst worden bij het feit hierbij geen speciale aandacht besteed is aan verschillende groepen jongeren, door bijvoorbeeld onderscheid te maken in leeftijd en opleidingsniveau. Hier speelt dit onderzoek wél op in.

Om inzicht te krijgen in de behoeften en wensen van jongeren, is ook gebruik gemaakt van de cijfers van Stichting Korrelatie en de Kindertelefoon. Opgemerkt dient te worden dat bij het onderzoek van de Rutgers Nisso Groep aan alle jongeren een lijst is voorgelegd met onderwerpen met de vraag of ze hier graag meer over zouden willen weten. Stichting Korrelatie en de Kindertelefoon daarentegen, zijn instellingen waar jongeren zelf het initiatief nemen en naar toe bellen met een informatiebehoefte. De medewerkers van Stichting Korrelatie hebben in 2005 ruim 17.000 telefoongesprekken gevoerd en mails beantwoord. De telefoon werd veruit het meest gebruikt: 81 procent van de mensen belde. Bij jongeren ligt die verhouding heel anders: 63 procent van de jongeren tot achttien jaar neemt contact op via mail. Vragen kwamen vooral over: soa, hiv en aids, anticonceptie, vermoeden van zwangerschap, incest, seksueel misbruik en gynaecologische klachten (Stichting Korrelatie, 2005). In 2005 gingen de gesprekken bij de Kindertelefoon vooral over relaties, verliefdheid, verkering en vriendschap. Over deze onderwerpen spreekt de Kindertelefoon meer met meisjes dan jongens. Opvallend is dat het verschil het grootst is bij het onderwerp vriendschap. Meisjes praten met de Kindertelefoon veel meer over vriendschap dan met jongens, bijna zes keer zoveel. Gesprekken over seksualiteit en intimiteit zijn relatief vaak informatief van aard. 'Hoe moet je tongen' is een klassiek voorbeeld, maar vragen over hoe seks in zijn werk gaat, komen net zo veel voor. In iets mindere mate worden vragen besproken over voorbehoedmiddelen, zelfbevrediging en angst voor zwangerschap (Kindertelefoon, 2005).

2.4.2 Qua vormgeving?

Volgens het beleid van het NIGZ dienen websites te worden ontwikkeld vanuit het perspectief van de doelgroep. Dat betekent dat de wijze waarop de informatie wordt gepresenteerd (vormgeving), en de inhoud van de informatie zodanig moet worden verwoord, dat de doelgroep daarmee uitstekend uit de voeten kan. De informatie die op een website komt, kan op verschillende manieren gepresenteerd worden. Behalve het puur aanbieden van informatie kunnen websites ook allerlei diensten aanbieden zoals bijvoorbeeld een vraag en antwoord gedeelte, zoekfunctie en een forum. Tevens kunnen illustraties en beeldmateriaal een website qua vormgeving aantrekkelijk maken. Hoe dit er precies uit zou moeten zien, is onbekend. Er is dus geen antwoord beschikbaar op de vraag waar een jongerenwebsite over seksuele voorlichting qua vormgeving aan moet voldoen. Daarom is het belangrijk om (een representatie van) de doelgroep als klankbord te gebruiken tijdens de ontwikkeling van een bepaalde site. Aldus wordt de doelgroep de mogelijkheid geboden om 'input' te geven. Dat geldt ook als een site in de lucht is, dan is het belangrijk om surfers uit te nodigen om tips voor verbetering en dergelijke aan te dragen.

Conclusie

In Amerika en Engeland hebben jongeren vooral behoefte aan informatie over vrijen, maagdelijkheid, relaties/ kwesties over daten, (tiener) zwangerschap, seksueel misbruik, menstruatie, anticonceptie, puberteit en soa. In Nederland is uit onderzoek naar voren gekomen: hoe je het vrijen leuker kunt maken, versieren, relaties, zwangerschap en kinderen krijgen, verkering en vriendschap, soa, hiv en aids, anticonceptie, vermoeden van zwangerschap, seksualiteit en intimiteit, incest, seksueel misbruik, gynaecologische klachten, verliefdheid en zelfbevrediging.

Uit onderzoek blijkt dat Nederlandse jongeren behoefte hebben aan seksuele voorlichting, echter, er is maar beperkt onderzoek gedaan naar de seksuele informatiebehoefte van jongeren. Wat vooral van belang is, dat voorlichting via internet goed aansluit bij de wensen van jongeren, dit kunnen wensen qua inhoud en qua vormgeving zijn. Het mag inmiddels duidelijk zijn dat hierover in Nederland nog weinig bekend is. Daarom wordt in dit onderzoek achterhaald waar seksuele voorlichting volgens jongeren qua inhoud en vormgeving over zou moeten gaan. Daarnaast is het van belang dat er zo specifiek mogelijke wensen opgesteld worden, vandaar dat onderzocht wordt of er verschillen in wensen zijn onder jongeren in leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en afkomst. Tevens wordt bekeken waar seksuele voorlichting volgens experts qua inhoud en vormgeving over zou moeten gaan. Deze personen zijn betrokken bij het onderzoek, aangezien zij een grote rol spelen bij de ontwikkeling van een eventuele nieuwe website over seksualiteit en vanwege hun ervaring en expertise op het gebied van internet, seksualiteit en jongeren.

2.5 Vraagstelling van het onderzoek

Uit bovenstaande paragrafen kan geconcludeerd worden, dat de kennis van jongeren over seksualiteit nog té gebrekkig is, waardoor er een verhoogd risico bestaat op bijvoorbeeld ongewenste zwangerschap en het oplopen van een soa. Meer en goede voorlichting is een stap in de goede richting. Deze voorlichting kan in principe in vele vormen gegeven worden, maar dit onderzoek richt zich uitsluitend op het geven van voorlichting via internet. Buitenlandse onderzoeken laten zien dat internet een goed medium is voor het overbrengen van (seksuele) voorlichting. Nederland blijft op dat gebied iets achter, aangezien het nog niet duidelijk is of (seksuele) gezondheidsbevorderende internetinterventies effectief zijn. Wel blijkt dat deze interventies via internet potentie hebben. Op basis van de huidige literatuur is onderzocht wat de ideale website zou zijn voor jongeren over seksuele voorlichting. Voor zowel de inhoud als de vormgeving geldt dat hier geen antwoord op gegeven kan worden, in Nederland is hier namelijk nog geen onderzoek naar gedaan. Dus, hoewel het duidelijk is dat voorlichting over seks voorziet in een behoefte, is het nog niet precies duidelijk waaruit deze voorlichting zou moeten bestaan. Daarom staat in dit onderzoek de volgende vraag centraal:

“Welke wensen ten aanzien van websites over seksuele voorlichting bestaan er onder jongeren en experts?”

Alvorens deze vraag te kunnen beantwoorden, dienen onderstaande zeven onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- 1. Wat is de rol van internet onder jongeren als bron voor seksuele informatie?*
- 2. Waar moet een website voor jongeren over seksuele voorlichting, volgens jongeren, inhoudelijk aan voldoen?*
- 3. Waar moet een website voor jongeren over seksuele voorlichting, volgens jongeren, qua vormgeving aan voldoen?*
- 4. Welke verschillen in wensen ten aanzien van websites over seksuele voorlichting bestaan er onder jongeren in geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst?*
- 5. Waar moet een website voor jongeren over seksuele voorlichting, volgens experts, inhoudelijk aan voldoen?*
- 6. Waar moet een website voor jongeren over seksuele voorlichting, volgens experts, qua vormgeving aan voldoen?*
- 7. Welke verschillen bestaan er in de wensen van experts en de wensen van jongeren over websites over seksuele voorlichting?*

Hoofdstuk 3 Vooronderzoek

Alvorens te beginnen aan de vragenlijsten en interviews, is er onder een aantal jongeren een vooronderzoek uitgevoerd. Net zoals bij literatuuronderzoek, heeft ook het vooronderzoek tot doel inzicht te verkrijgen in de items die betrekking hebben op de wensen van jongeren ten aanzien van websites over seksuele voorlichting. Het vooronderzoek wordt in dit hoofdstuk besproken. Paragraaf 3.1 geeft een overzicht van de methode, waarin het doel, de procedure, de beschrijving van de onderzoeksgroep en het instrument aan bod komen. Paragraaf 3.2 bespreekt vervolgens de resultaten van het vooronderzoek en paragraaf 3.3 behandelt ten slotte de conclusies.

3.1 Methode

3.1.1 Doel

In dit vooronderzoek is onderzocht uit welke items de wensen van jongeren ten aanzien van websites over seksuele voorlichting, bestaan. Met behulp van deze onderwerpen kunnen uiteindelijk vragen en stellingen geformuleerd worden voor de vragenlijst voor jongeren en experts. Dit vooronderzoek had als voornaamste doel het verkrijgen van de juiste input voor de schriftelijke vragenlijst.

3.1.2 Procedure

Het vooronderzoek betrof een kwalitatief verkennend onderzoek in de vorm van twee focusgroepen met elf jongeren van een middelbare school. Deze focusgroepen hebben plaatsgevonden op het Gerrit Rietveld College te Utrecht, een scholengemeenschap voor gymnasium, technasium, atheneum, havo en vmbo. Contact met een biologiedocent leidde er uiteindelijk toe dat in totaal elf jongeren at random en op vrijwillige basis meewerkten. Voor aanvang van het gesprek met de focusgroep werd de jongeren verteld dat ze meededen aan een onderzoek naar de wensen van jongeren ten aanzien van websites over seksuele voorlichting. Het gesprek duurde ongeveer een uur tot anderhalf uur.

3.1.3 Beschrijving van de onderzoeksgroep

Totaal hebben elf jongeren meegewerkt aan het vooronderzoek. De eerste focusgroep bestond uit drie jongens en drie meisjes in de leeftijd van dertien tot en met vijftien jaar, met een vmbo opleiding. De tweede focusgroep bestond uit twee jongens en drie meisjes in de leeftijd van vijftien tot en met zeventien jaar, waarvan de meisjes vmbo volgen en de twee jongens vwo. In beide focusgroepen zat minimaal één jongere van allochtone afkomst.

3.1.4 Instrument

Zoals gezegd bestond het vooronderzoek uit een focusgroep onder jongeren. Een focusgroep is een gestructureerde discussie met een kleine groep mensen (tussen zes en tien personen), begeleid door een gespreksleider. Het doel is informatie te verkrijgen over voorkeuren en waarden van de betreffende personen met betrekking tot een bepaald onderwerp. Aangezien het niet haalbaar is hier het hele gesprek uit te werken, is de beschrijving ingeperkt tot de drie belangrijkste vragen (zie bijlage 1) die in deze focusgroep aan de orde kwamen. Deze worden hieronder afzonderlijk besproken.

Vraag één: “Stel dat je iets over seksualiteit wil weten, welke mensen of bronnen zou je dan raadplegen om hierover informatie te krijgen?” Om deze vraag te beantwoorden dienden de jongeren op een lijst aan te kruisen welke informatiebron(nen) ze raadplegen. Deze lijst had zeventien antwoordmogelijkheden, zie tabel 3.1. Na het invullen volgde een discussie waarom ze wel of juist niet een bepaalde bron gebruikten voor informatie. Vraag één heeft als doel te onderzoeken wie of wat jongeren als informatiebron gebruiken voor seksuele informatie.

Vraag twee: “Welke onderwerpen zoeken jongeren van jullie leeftijd op internet als het te maken heeft met seks, uiterlijk en relaties?” Aan de hand van deze open vraag volgde een discussie met de jongeren over allerlei onderwerpen die te maken hadden met seks, uiterlijk en relaties. Op deze manier is achterhaald voor welke onderwerpen zij zich interesseren. Daarna is hen een lijst voorgelegd met de volgende vraag: “Stel dat we een nieuwe website gaan maken voor jongeren over seksuele voorlichting. Welke onderwerpen zouden volgens jou zeker aan bod moeten komen op zo’n website? Geef door middel van een kruisje aan hoe belangrijk dit voor jou is: ‘heel belangrijk’, ‘belangrijk’, ‘neutraal’, ‘niet belangrijk’ of ‘helemaal niet belangrijk’”. Deze lijst is opgesteld met behulp van het onderzoek van de Graaf et al. (2005). Dit onderzoek behandelde een summier aantal onderwerpen, vandaar dat dit met de hulp van een seksuoloog is uitgebreid door het toevoegen van onderwerpen op het gebied van seks, uiterlijk en relaties. Het doel van vraag twee is erachter te komen waaraan jongeren behoefte hebben qua inhoud van een website over seksuele voorlichting.

Vraag drie: “Stel dat we een nieuwe website gaan maken voor jongeren over seksuele voorlichting. Wat vind je qua vormgeving dan belangrijk?” De jongeren zijn vrij gelaten hier eerst zelf antwoord op te geven. Met een vooraf opgestelde lijst is bijgehouden of ze bepaalde onderwerpen noemden. Waar dat niet het geval was, is er alsnog naar gevraagd met de vooraf opgestelde lijst. Tevens is hierover met de jongeren een discussie aangegaan. Het doel van deze vraag is erachter te komen waaraan jongeren behoefte hebben qua vormgeving voor een website over seksuele voorlichting.

3.1.5 Analyses

De gesprekken tijdens de beide focusgroepen zijn eerst geheel uitgetypt. Vervolgens is dit getranscribeerd, zodat het mogelijk was hier resultaten van te schrijven. In de onderstaande paragraaf komen dan ook citaten van de jongeren terug uit de focusgroepen.

3.2 Resultaten

3.2.1 Bronnen van seksuele informatie

In tabel 3.1 zijn de antwoorden te vinden die de respondenten gaven op de eerste vraag: “Stel dat je iets over seksualiteit wil weten, welke mensen of bronnen zou je dan raadplegen om hierover informatie te krijgen?” Het aantal geeft weer hoe vaak de betreffende bron is aangekruist.

Tabel 3.1: *Informatiebehoefte (bron) naar sekse*

	Jongens N=5	Meisjes N=6	TOTAAL N=11
Internet	5	5	10
Vrienden/ vriendinnen	2	4	6
Zus(sen)	1	4	5
Vriend/ vriendin (je verkering)	2	3	5
Tijdschriften	0	4	4
Folders	2	1	3
Broer(s)	2	0	2
Leraar/ lerares op school	2	0	2
Moeder	0	2	2
Bibliotheek	2	0	2
Gezondheidsinstelling (bijvoorbeeld GGD)	1	0	1
Televisie	0	1	1
Vader	0	0	0
Andere familieleden	0	0	0
Radio	0	0	0
Huisarts	0	0	0
Anders, nl.....	0	0	0

Uit tabel 3.1 blijkt dat zowel jongens als meisjes hun informatie over seksualiteit het liefst krijgen via internet; maar liefst tien van de elf jongeren kruisten internet aan. De reden van de populariteit van dit medium is vooral de anonimiteit die het met zich meebrengt. ‘Niemand merkt dat je het opgezocht hebt en je kan de geschiedenis zo weer wissen’, is een voorbeeld van een antwoord. Tevens vinden de jongeren internet een gemakkelijk middel om informatie te zoeken: ‘Voor de huisarts moet je een afspraak maken, voor een tijdschrift moet je het juiste tijdschrift hebben en op Google of Wikipedia kan je het zo intypen’. Op de tweede plaats komen vrienden/ vriendinnen als informatiebron. Opvallend is dat deze jongeren hun ouders haast niet raadplegen voor informatie over seks. Door een meisje is als reden gegeven dat het raar is om met haar vader over seks te praten, omdat het een man is. Voor een Turkse jongen ligt dit weer heel anders: hij spreekt hier niet met zijn ouders over, omdat bij de Islam een taboe op seksualiteit rust en daar dus niet zo openlijk over wordt gepraat. De bronnen vader, andere familieleden, radio en huisarts zijn zelfs door niemand aangekruist.

3.2.2 Inhoud van een website

Uit de antwoorden van de focusgroepen op vraag twee (“Welke onderwerpen zoeken jongeren van jullie leeftijd op internet als het te maken heeft met seks, uiterlijk en relaties?”), kwamen veel uiteenlopende antwoorden. Deze antwoorden werden eerst in vijf thema’s onderverdeeld:

“Hoe werkt het?” - Bouw en werking van het lichaam

“Wat kan, moet en mag, oftewel: Wat is normaal?” - Seksuele normen

“Hoe moet dat precies?” - Seksuele technieken

“Hoe pak ik dat aan?” - Relationele onderwerpen

“En wat als het misgaat?” - Medische onderwerpen

In onderstaande tekst worden alle thema’s één voor één besproken. Tevens wordt bij ieder thema een tabel gepresenteerd waarin voorbeelden van uitspraken van de jongeren staan.

“Hoe werkt het?” - Bouw en werking van het lichaam

De jongeren in de focusgroepen geven bij dit thema voornamelijk aan dat het erg handig is als bepaalde onderwerpen op een website over seksuele voorlichting komen. Informatie over menstruatie is vooral handig en leuk voor meisjes die nog niet eerder ongesteld zijn geweest. Daarnaast vinden ze informatie over de pil ook noodzakelijk, aangezien de pil (ook) helpt bij hevige ongesteldheid. Jongeren van vijftien tot en met zeventien jaar vinden informatie over geslachtsorganen voor henzelf niet belangrijk, maar voor hun jongere leeftijdsgenoten wel. Zij vinden het belangrijk om daar informatie over te geven, omdat twaalf tot en met veertien-jarigen hier nog niet zo veel over weten. Tevens zijn jongeren van mening dat er informatie beschikbaar moet zijn over veranderingen in de puberteit. Dit heeft onder andere te maken met jeugdpuistjes en wat er aan je lichaam verandert in de puberteit. Hierover zijn de meningen verdeeld, omdat een aantal jongeren vindt dat je vanzelf merkt wat er aan je lichaam gaat veranderen. Wanneer hier

dan nog onduidelijkheden over zijn, is het goed om met plaatjes uit te leggen wát er precies gaat veranderen. Over het onderwerp ‘maagdenvlies/ maagdelijkheid’ zijn de jongeren het eens. De site moet duidelijk informeren over eventuele pijn en bloedverlies bij de ontmaagding. Tevens vinden veel jongeren het erg belangrijk dat je je niet ‘zomaar’ door iemand moet laten ontmaagden en dat je hier goed over na moet denken. Informatie over zwangerschap moet volgens jongeren onderverdeeld worden in schematische stappen van drie maanden; op deze manier wordt het duidelijk hoe het kind zich ontwikkelt. Verhalen en ervaringen van (tiener) moeders over hoe het is om een kind te hebben zijn ook belangrijk om op de site te vermelden.

Tabel 3.2: *Citaten van jongeren op de onderwerpen in het thema: "Hoe werkt het?" - Bouw en werking van het lichaam*

Onderwerpen	Omschrijving respondenten
1. Menstruatie	“Ik denk dat het voor mensen die nog niet ongesteld zijn geweest, het wel handig is als er iets over op staat. Maar mensen die al wel ongesteld zijn geweest, denk ik dat die alles al wel weten”.
2. Geslachtsorganen	“Als het voor twaalf jaar is, is het wel belangrijk ja, want dan weet je nog niet zoveel. Dus voor twaalf tot en met veertien jaar dan wel, maar als je daar bovenzit weer niet”.
3. Wat er allemaal aan je lichaam verandert in de puberteit	“Wat er allemaal in de puberteit gaat gebeuren”.
4. Maagdenvlies/ maagdelijkheid	“Want dan heb je seks ofzo voor de eerste keer en dan ga je in een keer bloeden en dan denk je: Aaah, wat is dit?”.
5. Voortplanting	“Dus hoe het gaat tijdens je zwangerschap...”. “En tips, over de zwangerschap”. “Over hoe groot de baby wanneer is”. “En hoe je kunt merken of je zwanger bent”.

“Wat kan, moet en mag, oftewel: Wat is normaal?” - Seksuele normen

Onder dit thema vallen drie onderwerpen, die achtereenvolgens aan bod komen: masturbatie, loverboys en geloof en seks. De jongeren vinden het vanzelfsprekend dat er informatie over masturbatie op een website staat. Seks met elkaar wordt ook besproken, dus waarom seks met jezelf niet? Overigens, weten ze niet zo goed wát er dan precies over gezegd zou moeten worden. Over het onderwerp ‘loverboys’ zijn alle jongeren het eens; hierover moet informatie komen. Tips over hoe je van loverboys afkomt en hoe je het fenomeen loverboys tegen kunt gaan zijn veelgenoemde antwoorden. Een stappenplan is een goede oplossing; hierin moet dan duidelijkheid worden verschaft over de handelswijze en praktijken van loverboys. Voor de jongeren van allochtone afkomst is geloof en seks een belangrijk onderwerp. Hierover is onder andere gezegd: “In de Islam is seksualiteit meer een taboe, daar wordt niet over gesproken. En als je dan naar je ouders toe gaat, krijg je toch een soort gevoel van schaamte” en “Als je moslim bent, dan ga je eerder op internet kijken dan dat je met je ouders gaat praten”.

Tabel 3.3: *Citaten van jongeren op de onderwerpen in het thema: “Wat kan, moet en mag, oftewel: Wat is normaal?” - Seksuele normen*

Onderwerpen	Omschrijving respondenten
1. Masturbatie/ vrijen met jezelf	“Ja, waarom zou er niks over masturbatie op moeten staan en wel over seks met elkaar?”
2. Loverboys	“Hoe ze te werk gaan”. “Hoe je er vanaf komt en hoe je het tegen kunt gaan”.
3. Geloof en seks	“Als je moslim bent, dan ga je eerder op internet kijken dan dat je met je ouders gaat praten”.

“Hoe moet dat precies?” - Seksuele technieken

Het thema seksuele technieken bevat drie onderwerpen, dit zijn: standjes bij het vrijen, voorbehoedmiddelen en seksuele hulpmiddelen. De jongeren vinden het niet raar om informatie over standjes bij het vrijen te krijgen, in tegenstelling: dit is zelfs vrij interessant. Foto’s van standjes wordt afgeraden, maar bijvoorbeeld een tekening met daarnaast een omschrijving over hoe het moet, wordt positief beoordeeld. Tevens willen de jongeren graag informatie over voorbehoedmiddelen; dit noemen ze bijna allemaal. Volgens hen komt dit omdat het tegengaan van soa tegenwoordig in de belangstelling staat en veel jongeren dit van belang vinden. Eén van deze elf jongeren wist niet wat er met seksuele hulpmiddelen bedoeld wordt. Informatie hierover wordt over het algemeen positief beoordeeld, omdat tijdens het gesprek is geconstateerd dat de kennis hierover niet hoog is. Hierdoor wordt geconcludeerd dat informatie over bijvoorbeeld vibrators en dildo’s ‘toch wel handig is’.

Tabel 3.4: *Citaten van jongeren op de onderwerpen in het thema: "Hoe moet dat precies?" - Seksuele technieken*

Onderwerpen	Omschrijving respondenten
1. Standjes bij het vrijen	"Volgens mij is dat best interessant, ik denk dat veel mensen dat wel gaan proberen en er naar kijken".
2. Voorbehoedmiddelen	"Jongeren zoeken op condooms enzo, dat soort dingen".
3. Seksuele hulpmiddelen (bijv. dildo's, vibrators)	"Had ik laatst op tv gezien, bij Spuiten & Slikken dat het ook gevaarlijk kan zijn, van die dildo's. Daar zit dan een bepaald iets in dat je kanker kan krijgen ofzo. Kijk, ik weet het dus niet precies, dus dan is het wel handig als je er informatie over kan krijgen". "Het is ook belangrijk dat je weet dat je beter een dildo kan gebruiken dan een banaan ofzo".

"Hoe pak ik dat aan?" - Relationele onderwerpen

Bij dit thema horen twee onderwerpen, te weten: hoe je moet zeggen dat je niet verder wil gaan bij het vrijen en homo- en biseksualiteit. Deze onderwerpen worden hieronder besproken. De jongeren vinden het belangrijk hoe je moet zeggen dat je niet verder wil gaan bij het vrijen en dat je niet te ver gaat als je met iemand slaapt. Genoemd wordt: "Ik vind ook niet dat een jongen moet beslissen wat een meisje moet gaan doen. Het is gewoon jouw lichaam en jij bent er de baas over". Over het onderwerp 'homo- en biseksualiteit' is iedereen het eens: dit moet op een website komen. Voor mensen die nog twifelen aan hun geaardheid is beschikbaarheid van informatie erg handig. De voorlichting moet wel goed afgestemd zijn op homo- en biseksuelen, dit houdt in informatie over voorbehoedmiddelen, kans op aids, beperkingen en eventuele gevolgen hiervan.

 Tabel 3.5: *Citaten van jongeren op de onderwerpen in het thema: "Hoe pak ik dat aan?" - Relationele onderwerpen*

Onderwerpen	Omschrijving respondenten
1. Hoe je moet zeggen dat je NIET verder wil gaan bij het vrijen	"Het is gewoon jouw lichaam en jij bent er de baas over. Als hij zegt: 'Ik wil met je naar bed' en jij denkt daar niet over na en doet dat om 'm gelukkig te maken".
2. Homo- en biseksualiteit	"Het is wel fijn voor iemand als 'ie dan twijfelt dat 'ie dan informatie kan vinden. Want het komt denk ik wel op deze leeftijd ongeveer, dat je gaat nadenken of je nou dat bent of dat bent".

“En wat als het misgaat?” - Medische onderwerpen

Onder dit thema vallen de onderwerpen die een medische toon hebben, totaal zijn dit drie onderwerpen te weten: soa, hiv en aids, abortus en ongewenste zwangerschap. Wat voor de jongeren vooral van belang is, is informatie over soa, hiv en aids. Vooral de symptomen, wanneer je het kan hebben en wat je er aan kunt doen zijn belangrijk. Tevens is het van belang dat op een site komt te staan hoe je naar je ouders of je huisarts moet stappen in het geval van een soa. Over het onderwerp abortus willen de jongeren ook informatie. Dit wordt vooral gewenst in verhaalvorm van bijvoorbeeld (tiener) moeders die abortus hebben laten plegen. In één van de focusgroepen is iedereen het erover eens om op de website een link te plaatsen naar een site van een abortuskliniek. Abortus wordt vaak gepleegd bij ongewenste zwangerschap; de jongeren vinden dat er tevens informatie op de site moet komen over alternatieven naast abortus. Dus bijvoorbeeld meer informatie over de morning after pil.

Tabel 3.6: *Citaten van jongeren op de onderwerpen in het thema: “En wat als het misgaat?” - Medische onderwerpen*

Onderwerpen	Omschrijving respondenten
1. Soa, hiv & aids	“Wat je tegen soa enzo kunt doen en hoe je naar een huisarts of dokter moet afstappen, of naar je moeder”. “Wanneer je het kan hebben, wat het allemaal inhoudt”. “Wat je eraan moet doen enzo”.
2. Abortus	“Hoe je abortus moet laten plegen”. Eventueel een link naar een site van een abortuskliniek”.
3. Ongewenste zwangerschap	“Dat je meer informatie geeft over de morning after pil. Als je opeens verkracht wordt, weet je zeker dat je er heen moet, maar als je per ongeluk zwanger bent heb je dat meestal niet meteen de volgende dag in de gaten”.

3.2.3 Vormgeving van een website

De reacties van de focusgroepen op vraag drie (“Stel dat we een nieuwe website gaan maken voor jongeren over seksuele voorlichting. Wat vind je qua vormgeving dan belangrijk?”), kunnen worden teruggebracht naar de volgende drie hoofdgroepen:

- Illustraties en beeldmateriaal
- Lay- out
- Diensten

Hieronder worden deze drie hoofdgroepen één voor één behandeld. Tevens wordt bij ieder groep een tabel gepresenteerd waarin voorbeelden van uitspraken van de jongeren staan.

Illustraties en beeldmateriaal

Over plaatjes, foto’s en tekeningen hebben de meeste jongeren dezelfde mening. Plaatjes moeten zeker aanwezig zijn op een website, maar niet in overvloed. In beide groepen wordt aangegeven dat seksueel getinte illustraties absoluut geen foto’s moeten zijn, dit vinden ze vies om te zien. Over filmpjes zijn de meningen verdeeld. Het is handig om te laten zien als iemand aan het zoenen is, dus hoe dit in zijn werk gaat. De oudere jongeren vinden filmpjes niet zo aantrekkelijk, omdat dit lang duurt met het laden van een filmpje en het handiger is als het uitgelegd wordt op de site.

Tabel 3.7: Citaten van jongeren op de onderwerpen in de groep: *Illustraties en beeldmateriaal*

Onderwerpen	Omschrijving respondenten
1. Plaatjes 2. Tekeningen 3. Foto’s	“Als je dan zo’n uitgebreid plaatje wil, dan kan je het ook getekend doen”. “Ja, ik zou tekeningen en plaatjes wel doen, maar geen foto’s. Dat is vies”.
4. Filmpjes	“Bijvoorbeeld een filmpje van zoenen; hoe het gaat enzo. En bijvoorbeeld dat je ziet dat iemand gaat flirten en op die ander afstapt”.

Lay- out

Wat betreft de kleuren van een website hebben de jongeren een uitgesproken mening. De groep van dertien tot en met vijftien jaar noemt alleen roze en blauw; dit omdat het een site betreft voor jongens en meisjes en dit zijn de kleuren die daar bij horen. Vooral de kleuren zwart en wit worden afgekeurd, aangezien dit te onduidelijk en saai is. De leeftijdsgroep vijftien tot en met zeventien jaar keurt roze en blauw juist compleet af en noemt felle kleuren, zoals rood, paars en blauw op een witte achtergrond. De reden hiervoor is dat het vrolijk oogt en je hier eerder naar kijkt dan een site met bijvoorbeeld zwart en grijs. Tevens vinden ze het van belang dat de site een strakke vorm heeft, simpel en duidelijk is. Dit wordt bereikt door de site rustig te houden en zonder al teveel

‘poespas’. Door het gebruik van kopjes op de site wordt tevens gezorgd dat het geheel overzichtelijk blijft. De jongeren geven aan dat het belangrijk is duidelijk aan te geven waar je moet klikken als je ergens informatie over wilt hebben. Wat betreft het lettertype noemt de ene groep Tahoma als een fijn lettertype en de andere groep Comic Sans. Tevens is het belangrijk dat de kleur van de letters niet onduidelijk overkomt op de achtergrond van de site; het moet dus goed en duidelijk leesbaar zijn.

Tabel 3.8: *Citaten van jongeren op de onderwerpen in de groep: Lay-out*

Onderwerpen	Omschrijving respondenten
1. Kleuren	“Roze en blauw”. “Felle kleuren zoals rood, paars en blauw op een witte achtergrond”.
2. Strakke vorm	-
3. Simpel en duidelijk	“Dat je weet als je op één knopje drukt dat je dan daar ook informatie over krijgt”.
4. Lettertype	“Duidelijke letters, geen gele letters ofzo, dat je niet geel op wit hebt en lettertype Tahoma of Comic Sans”.
5. Kopjes	“Heel duidelijk aangeven waar je op moet klikken als je over dat onderwerp iets wilt weten. Dat niet alles gelijk al op de homepage staat”.

Diensten

De laatste hoofdgroep betreft de ‘diensten’ die aangeboden worden op een website. Spelletjes vinden alle jongeren niet informatief meer als dat aangeboden wordt op een website. Het gaat het doel van de website voorbij, menen ze. Volgens de jongeren is een forum wel handig, want dat geeft ze de mogelijkheid om over een bepaald probleem te praten en te kunnen lezen hoe anderen zich eronder voelen. Voorwaarde is wel dat er een moderator aan verbonden moet worden die uitlatingen en opmerkingen op het forum in de gaten moet houden. Verder dient er informatie beschikbaar te zijn over de instellingen die betrokken zijn bij de informatie op de website. De informatie moet wel met mate, maar er wordt ook gezegd: “Als je de naam eronder ziet staan en je kunt zien waar het over gaat heb je er meer vertrouwen in”. Links naar andere sites over seksuele voorlichting zijn ook belangrijk; deze kunnen in een rijtje bij elkaar vermeld worden. Mogelijkheid om contact op te nemen vinden de jongeren ook erg belangrijk, en dan bijvoorbeeld vooral om op anonieme wijze een vraag te kunnen stellen. Mogelijkheden die genoemd worden zijn mailen, chatbox en per post. Jongeren vinden het wel gemakkelijk als er ook een FAQ aanwezig is, dit kun je dan eerst bekijken voordat je een vraag stelt. De vragen dienen beantwoord te worden door een volwassen iemand, een persoon die er veel vanaf weet en ervoor gestudeerd heeft. Tevens is een

zoekfunctie ook van belang, omdat je niet uren op de site wil zoeken naar een bepaald onderwerp; voorwaarde is wel dat er een kopje boven staat met 'zoeken'. Als laatste wordt genoemd dat het mogelijk moet zijn om dingen van de site te kunnen printen.

Tabel 3.9: Citaten van jongeren op de onderwerpen in de groep: Diensten

Onderwerpen	Omschrijving respondenten
1. Spelletjes/ quiz	"Spelletjes zijn niet belangrijk, geven geen informatie. Dan gaat het niet meer over de bedoeling van de site".
2. Forum	"Een forum is wel handig dat je met anderen kan praten". "Ik vind het wel belangrijk dat je gewoon mee kan doen zonder zelf iets in te vullen".
3. Moderator	-
4. Informatie over instelling(en) die betrokken zijn bij de informatie op de website	"Misschien er onder heel klein. Het mag wel ergens, maar niet zo groot".
5. Links naar andere sites over seksuele voorlichting	"Dat er een rijtje van sites staat waar je informatie kan krijgen". "Naar andere sites die voorlichting geven, bijvoorbeeld voor dat onderwerp dan kun je daar klikken".
6. Contact	-
7. Vragen kunnen stellen aan een expert	"Je moet iemand inhuren ofzo die een probleem behandelt". "En dat je het anoniem aan iemand kunt vragen, bijvoorbeeld chatbox of een mailtje sturen". "Moet een volwassene zijn, iemand die er verstand van heeft en ervaring heeft".
8. Zoekfunctie	"Het moet duidelijk ingedeeld zijn, je moet snel kunnen zien waar je moet zijn, niet dat je urenlang op de site moet zoeken, en dus een zoekfunctie op de site".
9. FAQ	"Dan kan je bijvoorbeeld eerst kijken of jou vraag er tussen staat. Voordat je een vraag gaat stellen, dat je eerst dat kan lezen".
10. Printmogelijkheid	"Ja, of in ieder geval dat je het kan kopiëren".

3.3 Conclusies

Zoals al eerder aangegeven dient het vooronderzoek als input voor het hoofdonderzoek dat wordt uitgevoerd onder jongeren en experts. Uit het vooronderzoek blijkt dat internet een veelgebruikt middel is om seksuele informatie op te zoeken. Maar liefst tien van de elf jongeren hebben internet aangekruist. Opvallend is het feit dat de respondenten hun ouders haast niet raadplegen voor seksuele informatie.

Na het lezen en herlezen van de transcripten door twee onafhankelijke onderzoekers, zijn uiteindelijk de onderwerpen in vijf thema's verdeeld. Deze hebben betrekking op de inhoud van een website over seksuele voorlichting en worden gebruikt bij het hoofdonderzoek. Dit zijn de volgende thema's:

Thema 1: "Hoe werkt het?" - Bouw en werking van het lichaam

Thema 2: "Wat kan, moet en mag, oftewel: Wat is normaal?" - Seksuele normen

Thema 3: "Hoe moet dat precies?" - Seksuele technieken

Thema 4: "Hoe pak ik dat aan?" - Relationale onderwerpen

Thema 5: "En wat als het misgaat?" - Medische onderwerpen

Wanneer het de vormgeving van een website over seksuele voorlichting betreft, worden de onderwerpen uit de groep 'lay-out' niet opgenomen in de vragenlijst. Onderwerpen als 'strakke vorm', 'simpel en duidelijk' zijn té voor de hand liggend; waarschijnlijk wensen de meeste jongeren dat een website hier aan voldoet. Vandaar dat dit thema niet terugkomt in de vragenlijst. De overige groepen illustraties & beeldmateriaal en diensten worden in de vragenlijst samengenomen onder de noemer 'vormgeving'.

In dit vooronderzoek is getracht in kaart te brengen welke onderwerpen jongeren op internet zoeken als het om seksualiteit gaat. Tevens is gekeken naar wat jongeren belangrijk vinden aan de vormgeving van een website over seksuele voorlichting. Hieruit zijn een aantal onderwerpen naar voren gekomen, die zeer goed bruikbaar zijn voor het vervolgonderzoek. Wel moet rekening gehouden worden met het feit dat er gebruik is gemaakt van een zeer kleine onderzoeksgroep (N=11). Dit betekent dat de resultaten van het vooronderzoek niet interpreteerbaar zijn voor alle Nederlandse jongeren. Tevens kan het zijn dat de jongeren sociaal wenselijke antwoorden gegeven hebben doordat het niet mogelijk was anoniem vragen te beantwoorden. De laatste kanttekening kan geplaatst worden bij de spreiding in het opleidingsniveau van de respondenten. Totaal hebben namelijk negen jongens en meisjes van het vmbo meegewerkt en twee vwo- scholieren. De spreiding is minimaal en dus een reden om de resultaten van het vooronderzoek voorzichtig te interpreteren. Om deze reden wordt in het hoofdonderzoek gestreefd naar anonimiteit en een zo optimaal mogelijke spreiding van de respondenten wat betreft geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst. In het volgende hoofdstuk wordt het hoofdonderzoek uitgebreid behandeld.

Hoofdstuk 4 Hoofdonderzoek

Op basis van de literatuur en het vooronderzoek is een vragenlijst ontwikkeld. Dit hoofdstuk begint met een uiteenzetting van de methode waarin de respondenten en procedure en het instrument aan bod komen. Daarop volgt paragraaf 4.2 met de analyses die uitgevoerd zijn op de data.

4.1 Methode jongeren

4.1.1 Respondenten en procedure

In totaal zijn 370 vragenlijsten verspreid onder Nederlandse scholieren. De data zijn afkomstig van vier scholen: het St. Bonifatiuscollege (vwo en havo), St. Gregorius College (vwo en havo) en Delta College te Utrecht (vmbo) en het Deltion College te Zwolle (vwo en havo).

Aangezien in de vragenlijst gevoelige vragen werden gesteld over seks is het belangrijk te letten op de privacy van de respondenten en legitimiteit van het onderzoek. De legitimiteit voor het onderzoek werd allereerst behaald door toestemming te vragen aan de docenten waarbij de vragenlijst in de klas is afgenomen. In enkele gevallen diende eerst toestemming gegeven te worden door de schoolleiding. Tevens hebben de docenten eerst de vragenlijst per mail toegestuurd gekregen, zodat zij zich een beeld konden vormen van het onderzoek. Vervolgens is ook de jongeren zelf om toestemming gevraagd, er was geen verplichting om mee te werken aan het onderzoek.

De vragenlijst is in de klas afgenomen, waarbij zo veel mogelijk privacy in acht werd genomen door de respondenten in een 'proefwerkopstelling' te plaatsen. Op deze manier was het niet mogelijk om af te kijken. Hierbij is er extra nadruk op gelegd dat het invullen van de vragenlijst anoniem was. Daarnaast is aangegeven dat het mogelijk was om vragen over te slaan, of te stoppen met het onderzoek, indien vragen als aanstootgevend zouden worden ervaren. Om de privacy van de respondenten nog meer te waarborgen is iedere respondent verplicht om de ingevulde vragenlijst in een gesloten enveloppe in te leveren. Vervolgens werd iedereen die klaar was met het invullen van de vragenlijst verzocht iets voor zichzelf te gaan doen. Hierdoor werd de rust in de klas bewaard en rekening gehouden met de privacy van respondenten die nog bezig waren met de invulling.

4.1.2 Instrument

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een vragenlijst. Deze methode werkt vrij eenvoudig, heeft een gemakkelijke administratie en een zekere directheid wat de interpretatie van de resultaten betreft. De vragenlijst wordt ingevuld zonder hulp van een onderzoeker, dit kan worden aangeduid onder de term zelfrapportage. Het voordeel hiervan is dat de privacy van de respondent gewaarborgd blijft en er meer betrouwbare gegevens worden verkregen. Vandaar dat dit de meest gebruikte methode is in onderzoek naar seksualiteit (Fenton, Johnson, McManus, & Erens, 2001). Het zorgt er ook voor dat er meer openlijk over seksualiteit wordt gerapporteerd. Uit onderzoek blijkt dat respondenten meer seksuele partners en meer geslachtsziektes toegeven bij zelfrapportage dan bij antwoorden op vragen van een interviewer (Tourangeau, Rasinski, Jobe, Smith & Pratt, 1997).

De vragenlijst voor de jongeren (zie ook bijlage twee) bestond uit vijf verschillende onderdelen (één tot en met vijf) en worden hieronder afzonderlijk van elkaar besproken. De vijf onderdelen uit de vragenlijst zijn deel één, persoonlijke informatie, deel twee, bronnen van seksuele informatie, deel drie, seksuele informatie en internet, deel vier, inhoud van een website en deel vijf, vormgeving van een website.

Deel één betrof een aantal persoonlijke vragen over de respondenten. Aan de hand van deze vragen zijn de variabelen geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst in kaart gebracht. Hiermee wordt uiteindelijk onderzoeksvraag drie ("Welke verschillen in wensen ten aanzien van websites over seksualiteit bestaan er onder jongeren in leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en afkomst?") beantwoord.

Deel twee betrof een tweetal vragen over de bronnen van seksuele informatie; dus wie of wat jongeren raadplegen als ze behoefte hebben aan seksuele informatie. Hierbij hadden ze achttien keuzemogelijkheden en tevens de mogelijkheid om meerdere antwoorden te geven.

Deel drie bestond uit vijf vragen over seksuele informatie en internet. De eerste twee vragen hebben de bekendheid gemeten van de tien websites² van de uitklapbare folderkaart. Tevens zijn twee websites toegevoegd aan deze tien (www.sekswoordenboek.nl en www.seksualiteit.nl), aangezien [sekswoordenboek.nl](http://www.sekswoordenboek.nl) in het vooronderzoek is genoemd en [seksualiteit.nl](http://www.seksualiteit.nl) een net nieuw opgezette site van de Rutgers Nisso Groep is. De meting is gedaan aan de hand van de vraag: "Welke van onderstaande websites over seksuele voorlichting ken je?" en "Welke van onderstaande websites over seksuele voorlichting heb je wel eens bezocht?" Tevens is gevraagd naar de voor- en nadelen van internet als informatiemiddel. Hiervoor dienden de respondenten een aantal stellingen te beantwoorden. Bij de stelling diende de respondent aan te geven in hoeverre zij het ermee eens

² www.netdokter.nl; www.safeseks.nl; www.onderzoekjengrens.nl; www.maroc.nl; www.youXme.nl; www.noodpil.nl; www.lokum.nl; www.kitatin.com; www.weetal.nl; www.zoenenenzo.nl

of oneens waren. Er waren vijf antwoordmogelijkheden: helemaal mee oneens (1), mee oneens (2), neutraal (3), mee eens (4) en helemaal mee oneens (5). Verder is de volgende vraag gesteld: “Heb je wel eens informatie over de volgende onderwerpen gezocht op internet?” Respondenten dienden 24 onderwerpen af te gaan en door middel van het aankruisen van ‘ja’ of ‘nee’ antwoord geven. De laatste vraag van deel drie betrof de vraag: “Als je informatie zoekt over seksualiteit, hoe zoek je dit dan op?” Hier waren vier antwoordmogelijkheden, waaronder de mogelijkheid om zelf een antwoord in te vullen. Deel twee en deel drie dienen antwoord te geven op onderzoeksvraag één (“Welke rol neemt internet onder jongeren in als bron voor seksuele informatie?”).

Deel vier bevatte vragen over de gewenste inhoud van een website. Aan de hand van stellingen wordt antwoord gegeven op onderzoeksvraag twee (“Waar moet een website voor jongeren over seksuele voorlichting, volgens jongeren, inhoudelijk aan voldoen?”). Bij deze vragen zijn deze stellingen onderverdeeld in de thema’s die uit het vooronderzoek zijn gekomen, namelijk:

Thema 1: “Hoe werkt het?” - Bouw en werking van het lichaam (zie tabel 5.7)

Thema 2: “Wat kan, moet en mag, oftewel: Wat is normaal?” - Seksuele normen (zie tabel 5.9)

Thema 3: “Hoe moet dat precies?” - Seksuele technieken (zie tabel 5.11)

Thema 4: “Hoe pak ik dat aan?” - Relationele onderwerpen (zie tabel 5.13)

Thema 5: “En wat als het misgaat?” - Medische onderwerpen (zie tabel 5.15)

De respondenten dienden aan te geven in welke mate ze de stelling belangrijk vonden. De antwoordmogelijkheden waren helemaal niet belangrijk (1), niet belangrijk (2), neutraal (3), belangrijk (4) en heel belangrijk (5).

Om de betrouwbaarheid van de onderwerpen binnen de vijf thema’s te meten, is gebruik gemaakt van de Cronbach’s Alpha (α). De waarde van α is een indicatie van de mate waarin een aantal items in een test hetzelfde concept meten (Wikipedia, 2007). In tabel 4.1 is weergegeven wat de waarden van deze Cronbach Alpha is per thema. De Cronbach’s Alpha van de thema’s dient boven .70 te liggen wat dus bij alle thema’s het geval is.

Tabel 4.1: *Betrouwbaarheid per construct*

	Aantal items	Cronbach’s Alpha
Thema 1 Bouw en werking van het lichaam	9	.88
Thema 2 Seksuele normen	7	.83
Thema 3 Seksuele technieken	7	.90
Thema 4 Relationele onderwerpen	9	.90
Thema 5 Medische onderwerpen	5	.94

Deel vijf bevatte vragen over de gewenste vormgeving van een website, zo wordt antwoord gegeven op onderzoeksvraag drie (“Waar moet een website voor jongeren over seksuele voorlichting, volgens jongeren, qua vormgeving aan voldoen?”). Bij de vormgeving dienden de respondenten aan te geven in welke mate ze vonden dat de onderwerpen op een website moeten komen. De antwoordmogelijkheden waren zeker niet (1), misschien niet (2), neutraal (3), misschien wel (4) en zeker wel (5). Tevens wordt na analyse onderzoeksvraag vier (“Welke verschillen bestaan er in de wensen van experts en de wensen van jongeren over websites over seksuele voorlichting?”) beantwoord.

4.2 Methode experts

4.2.1 Respondenten en procedure

De respondenten die mee hebben gewerkt zijn allemaal werkzaam op het gebied van seksualiteit en/of jongeren, maar zijn voornamelijk geselecteerd op hun expertise op het gebied van internet. Voorbeelden van experts zijn onder andere een specialist Jeugd en Media bij KPN, ontwikkelaar van de eerste website over seksuele voorlichting in Nederland, interventieontwikkelaar op het gebied van websites en gezondheidsvoorlichting bij de GGD Rotterdam. Overige functies van de experts zijn coördinator websites bij het NIGZ, programmaleider jongeren bij Soa Aids NL, internetcoördinator, psycholoog, hoofdredacteur NewRulez (kinderen- en jongerenmarketingbureau) en seksuoloog. Deze personen zijn via de mail of telefonisch benaderd met de vraag of ze mee wilden werken aan een onderzoek over seksuele voorlichting via internet voor jongeren. De interviews hadden tot doel achtergrondinformatie te vergaren over de functie en werkzaamheden van de expert. Eventuele betrokkenheid bij interventies en projecten op het gebied van jongeren, internet en/of seksualiteit werd uitvoerig besproken. Tevens kwamen in dit interview aan de orde: de voor- en nadelen van seksuele voorlichting via internet, wensen ten aanzien van de inhoud van een jongerenwebsite over seksuele voorlichting en wensen ten aanzien van de vormgeving van een jongerenwebsite over seksuele voorlichting. Het invullen van de vragenlijsten diende vanuit het oogpunt van de experts ingevuld te worden, dus: wat zij dachten hoe een jongerenwebsite eruit zou moeten zien en welke inhoud deze zou moeten bevatten.

4.2.2 Instrument

Onder de experts zijn zowel interviews afgenomen als vragenlijsten verspreid. De tien personen bij wie een interview is afgenomen, hebben tevens een vragenlijst ingevuld. Daarnaast hebben nog eens vijftien experts alleen de vragenlijst ingevuld; in totaal zijn er dus 25 vragenlijsten ingevuld. De vragenlijst voor de experts (zie bijlage drie) bevatte alleen vragen over de gewenste inhoud en vormgeving van een website (deel vier en deel vijf) en was op dit punt dus identiek aan die van de jongeren. Deel vier bevatte vragen over de gewenste inhoud van een website. Aan de hand van stellingen wordt antwoord gegeven op onderzoeksvraag vijf (“Waar moet een website voor jongeren over seksuele voorlichting, volgens experts, inhoudelijk aan voldoen?”). Deel vijf bevatte vragen over de gewenste vormgeving van een website. Aan de hand van stellingen wordt antwoord gegeven op onderzoeksvraag zes (“Waar moet een website voor jongeren over seksuele voorlichting, volgens experts, qua vormgeving aan voldoen?”).

Onder de experts zijn ook interviews afgenomen en de opzet hiervan is te vinden in bijlage vier. Deze opzet bestond uit een tweetal onderwerpen, namelijk ‘Inleiding’ en ‘Internet & seksuele voorlichting’. Bij de inleiding kwamen vragen aan bod over de functie en werkzaamheden van de betreffende persoon. Tevens is gevraagd naar de betrokkenheid bij projecten op het gebied van jongeren en/of internet en/of seksualiteit. Bij het onderwerp Internet & seksuele voorlichting zijn de voor- en nadelen van seksuele voorlichting via internet in kaart gebracht, de eventuele gevaren hiervan en is een algemene vraag gesteld of men internet een goed medium vond voor seksuele voorlichting. Tevens zijn de vragen gesteld: “Wat vinden jongeren van twaalf tot en met achttien jaar volgens u belangrijk aan de inhoud van een website over seksuele voorlichting?” en “Wat vinden jongeren van twaalf tot en met achttien jaar volgens u belangrijk aan de vormgeving van een website over seksuele voorlichting?”

4.3 Analyses

Alle analyses zijn uitgevoerd met SPSS 12.0 (Statistical Package for the Social Science). De data zijn geanalyseerd met beschrijvende statistiek, hierbij zijn frequentieanalyses uitgevoerd voor het berekenen van gemiddelden en standaarddeviaties. Om verschillen tussen groepen (geslacht, leeftijd, opleiding, afkomst) te toetsen is gebruik gemaakt van de Chi- kwadraat toets en de Mann-Whitney toets. Data over de bronnen van seksuele informatie en gezochte onderwerpen op Internet zijn getoetst met de Chi- kwadraat toets. Voor de data van inhoud en vormgeving van een website is gebruik gemaakt van de Mann- Whitney toets.

Hoofdstuk 5 Resultaten jongeren

Dit hoofdstuk geeft de resultaten van de jongeren van dit onderzoek weer. In paragraaf 5.1 wordt eerst een beschrijving gegeven van de respons en de onderzoeksgroep. Vervolgens wordt de rol van Internet als bron van seksuele informatie besproken. In de daaropvolgende paragraaf 5.3 komen de resultaten wat betreft de inhoud van een website aan de orde. Subparagrafen behandelen de vijf thema's die onder de inhoud vallen. In de laatste paragraaf worden de resultaten wat betreft de vormgeving van een website beschreven.

5.1 Achtergrondgegevens

In totaal zijn 370 vragenlijsten uitgedeeld en zijn er tevens 370 terug ontvangen. Vijf vragenlijsten waren niet, of niet volledig (<50 procent) ingevuld, waardoor het onmogelijk was deze te gebruiken voor de analyses. Aangezien alle respondenten mee wilden werken aan het onderzoek en het mogelijk was de vragenlijsten direct mee te nemen na het invullen, is een honderd procent respons gerealiseerd. In tabel 5.1 is een uiteenzetting gegeven van het aantal respondenten naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst.

Tabel 5.1: Demografische gegevens van de respondenten uit het onderzoek (N=365)

		N	%
Geslacht	Jongen	182	50%
	Meisje	183	50%
Leeftijd	12	40	11%
	13	65	18%
	14	94	25%
	15	61	17%
	16	48	13%
	17	44	12%
	18	13	4%
Opleidingsniveau	Vmbo	116	32%
	Havo	121	33%
	Vwo	128	35%
Afkomst	Autochtoon	247	68%
	Allochtoon	118	32%

Zoals in tabel 5.1 af te lezen valt, is er een zeer goede spreiding gerealiseerd op basis van geslacht, dit geldt tevens voor de variabele opleidingsniveau. Wat betreft de leeftijd is dit iets minder goed gelukt, de achttien-jarigen blijven wat achter op de rest. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat alleen jongeren van het vwo tot hun achttiende levensjaar middelbaar onderwijs volgen. Vmbo scholieren stromen (eventueel) op hun zestiende al door en havo scholieren op hun zeventiende jaar. In de volgende paragrafen zijn een aantal veranderingen zichtbaar in deze variabelen; de variabele leeftijd is samengenomen tot twee groepen, namelijk van twaalf tot vijftien jaar en van vijftien tot en met achttien jaar. Dit is tevens gedaan met de categorie opleidingsniveau, dit zijn geworden vmbo en havo/vwo.

5.2 De rol van internet als bron voor seksuele informatie

5.2.1 Bronnen van seksuele informatie

Wanneer het gaat om wie of wat jongeren raadplegen voor seksuele informatie blijkt uit de gegevens dat moeder als informatiebron het hoogst scoort met 56 procent. Daarna volgen met 50 procent internet, vrienden/ vriendinnen met 49 procent en vader met 32 procent, zie tabel 5.2. Voor jongens en meisjes ligt de voorkeur hierbij wel in een andere volgorde. Van de jongens gebruikt 57 procent internet als bron voor seksuele informatie, daarna volgen op een gedeelde tweede plaats vader en moeder, vrienden/vriendinnen en je verkering. Meisjes krijgen hun informatie het liefst van hun moeder (67 procent), gevolgd door vrienden/vriendinnen, internet en tijdschriften. Tevens blijkt dat meisjes vrijwel alle bronnen meer gebruiken dan jongens, alleen de bronnen internet, vader en broers gebruiken jongens meer. Het zou dus kunnen dat meisjes hun seksuele informatie bij veel verschillende bronnen vandaan halen. Tevens zou het kunnen zijn dat meisjes meer behoefte hebben aan seksuele informatie.

Ook met betrekking tot leeftijd zijn er verschillen gevonden: bij twaalf- tot vijftien-jarigen heeft de moeder wederom de voorkeur als informatiebron (62 procent), gevolgd door internet en vrienden/ vriendinnen. Bij de oudere leeftijdsgroep (vijftien tot en met achttien jaar) ligt de volgorde anders: internet wordt als meest ideale bron gezien (58 procent), daarna volgen vrienden/ vriendinnen en moeder. Wat betreft de variabele opleidingsniveau scoort de informatiebron vrienden/ vriendinnen bij jongeren van het vmbo het hoogst (53 procent), gevolgd door internet en moeder. Jongeren met een hoger opleidingsniveau daarentegen, geven de voorkeur aan de moeder (62 procent) met daarna internet en vrienden/ vriendinnen. Wanneer wordt gekeken naar verschillen tussen autochtonen en allochtonen zijn er grote verschillen te zien; autochtonen geven met 66 procent de voorkeur aan de moeder, gevolgd door internet en vrienden/ vriendinnen. Allochtonen raadplegen vrienden/ vriendinnen het meest als informatiebron voor seksualiteit (61 procent), daarna volgen internet en moeder. Al deze gegevens worden weergegeven in tabel 5.2.

Tabel 5.2: Informatiebehoefte (bron) naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst (N=365)

Bron	Totaal %	Geslacht		Leeftijd		Opleidingsniveau		Afkomst	
		J n=182	M n=183	12-15 n=199	15-18 n=166	Vmbo n=116	Havo/ vwo n=249	Auto n=247	Allo n=118
Moeder	56%	46%	67% **	62%	49% *	44%	62% **	66%	36% **
Internet	50%	57%	43% **	43%	58% **	50%	50%	48%	54%
Vrienden/ Vriendinnen	49%	32%	65% **	42%	57% **	53%	47%	43%	61% **
Vader	32%	46%	18% **	35%	28%	29%	33%	39%	17% **
Tijdschriften	26%	13%	39% **	30%	21% *	20%	29%	25%	29%
Vriend/ vriendin (je verkering)	22%	19%	26%	12%	35% **	34%	17% **	19%	30% *
Zus(sen)	14%	7%	21% **	13%	16%	10%	16%	13%	15%
Folders	13%	13%	13%	15%	12%	10%	15%	11%	18%
Bibliotheek	12%	12%	12%	14%	10%	16%	10%	10%	16%
Huisarts	10%	9%	12%	6%	16% **	14%	9%	7%	19% **
Broer(s)	10%	15%	6% **	9%	12%	14%	8%	9%	12%
Andere familie	10%	10%	10%	8%	12%	17%	6% **	5%	20% **
Televisie	9%	11%	8%	9%	10%	10%	9%	6%	17% **
Leraar/ lerares op school	8%	10%	7%	5%	13% **	16%	4% **	6%	14% *
Gezondheids- instelling	5%	4%	6%	5%	5%	10%	3% *	2%	11% **
Anders	1%	2%	1%	2%	0%	4%	0%	1%	1%
Radio	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Voogd	1%	1%	1%	0%	1%	1%	0%	0%	1%

¹ Verschillen zijn getoetst met de Chi- kwadraat toets

* = significantieniveau van $p < 0.05$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan vijf procent

** = significantieniveau van $p < 0.01$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan één procent

5.2.2 Gezochte onderwerpen op internet

Tabel 5.3 geeft per onderwerp het percentage jongeren weer dat wel eens seksuele informatie gezocht heeft op internet. Jongeren hebben het vaakst informatie gezocht over hiv & aids, soa en voortplanting, bijna één op de drie heeft hier wel eens informatie over gezocht. In de variabelen geslacht en leeftijd zijn verscheidene verschillen gevonden, daarom worden er hieronder een aantal verschillen per onderwerp behandeld. Jongens zoeken de meeste informatie over soa, hiv & aids en seks in het algemeen en meisjes over loverboys, hiv & aids en voortplanting. Meisjes zoeken opvallend meer informatie over loverboys dan jongens.

Wanneer wordt gekeken naar verschillen in leeftijd, laten de gegevens zien dat jongeren tussen vijftien en achttien jaar alle items significant vaker zoeken dan de jongere leeftijdsgroep. Dit betreffen onder andere de onderwerpen voortplanting, voorbehoedmiddelen en seksuele hulpmiddelen. Wat betreft opleidingsniveau zijn er weinig significante verschillen gevonden, alleen de onderwerpen seks voor het huwelijk en maagdenvlies en maagdelijkheid worden vaker gezocht door vmbo scholieren dan door de havo/vwo groep. Deze onderwerpen zijn tevens terug te vinden in de verschillen tussen autochtone en allochtone jongeren. Allochtone jongeren zoeken in vergelijking tot autochtone jongeren vaker informatie over seks voor het huwelijk, maagdenvlies en maagdelijkheid, seks in ruil voor geld en geloof en seks.

Tabel 5.3: Gezochte informatie (onderwerp) naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst (N=365)

Onderwerpen	Totaal %	Geslacht		Leeftijd		Opleidingsniveau		Afkomst	
		J n=182	M n=183	12-15 n=199	15-18 n=166	Vmbo n=116	Havo/ vwo n=249	Auto n=247	Allo n=118
Hiv & aids	34%	36%	32%	31%	38%	28%	37%	36%	31%
Soa	33%	39%	27% *	28%	40% *	34%	33%	36%	26%
Voortplanting	22%	15%	29% **	13%	33% **	27%	20%	20%	26%
Verandering lichaam puberteit	21%	19%	24%	22%	21%	27%	19%	19%	26%
Loverboys	21%	8%	34% **	20%	23%	24%	20%	20%	24%
Verliefd zijn	21%	14%	27% **	18%	24%	25%	19%	18%	26%
Voorbehoedmiddelen	20%	21%	19%	14%	28% **	18%	21%	22%	17%
Seks in het algemeen	19%	27%	10% **	13%	25% **	20%	18%	18%	20%
Versieren/ contact \leggen	19%	17%	21%	17%	21%	24%	16%	17%	21%
Relaties	18%	15%	20%	15%	21%	22%	16%	16%	21%
Abortus	17%	13%	21% *	13%	22% *	22%	15%	17%	18%
Ongewenste zwangerschap	16%	12%	20% *	11%	22% **	18%	15%	15%	18%
Seksueel misbruik	15%	13%	16%	15%	15%	10%	17%	14%	15%
Menstruatie	13%	9%	19% **	11%	16%	16%	12%	13%	15%
Geloof en seks	12%	13%	12%	9%	16% *	15%	11%	9%	20% **
Je geslachtsorganen en/of borsten	10%	13%	8%	9%	12%	12%	10%	11%	9%
Seks voor het huwelijk	9%	10%	7%	6%	12% *	14%	6% *	5%	17% **
Seks in ruil voor geld	8%	10%	6%	8%	8%	10%	7%	5%	14% **
Maagdenvlies en maagdelijkheid	8%	9%	7%	5%	12% **	16%	4% **	6%	13% *
Masturbatie	7%	11%	3% **	5%	10% **	10%	6%	7%	8%
Seksuele voorkeur	7%	7%	7%	6%	8%	7%	6%	7%	7%
Seksuele hulpmiddelen	6%	9%	3% *	3%	10% **	7%	5%	5%	8%

¹ Verschillen zijn getoetst met de Chi- kwadraat toets

* = significantieniveau van $p < 0.05$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan vijf procent

** = significantieniveau van $p < 0.01$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan één procent

5.2.3 Manieren om informatie over seksualiteit te zoeken

De respondenten is gevraagd antwoord te geven op de vraag: “Als je informatie zoekt over seksualiteit, hoe zoek je dit dan op?” Uit de antwoorden blijkt dat de jongeren zich niet vaak wenden tot officiële sites voor seksuele voorlichting. Het meest wordt gezocht via Google of Wikipedia. Negen procent van de jongeren geeft het antwoord ‘geen’; hiermee geven ze aan geen informatie te zoeken via internet. Acht procent van de respondenten heeft deze vraag niet ingevuld, dit komt dus als ‘missing values’ in aanmerking. De volledige gegevens zijn opgenomen in tabel 5.4.

Tabel 5.4: *Manier om seksuele informatie te zoeken (% respondenten)*

Manieren	Aantal respondenten (%)
Google	69%
Site over seksuele voorlichting	7%
Wikipedia	7%
Andere zoekmachine	1%
Geen	9%
Missing values	8%
Totaal	100%

5.2.4 Voor- en nadelen van internet

Aan de hand van een aantal stellingen is onderzocht wat volgens jongeren de voor- en nadelen van internet als informatiemiddel zijn. Als voordelen komen naar voren dat jongeren internet vooral een gemakkelijk middel vinden voor het zoeken naar informatie, de anonimiteit van het medium en het voordeel dat internet altijd beschikbaar is. Als nadelen komen in aanmerking dat het vervelend is als je op een site persoonsgegevens moet achterlaten, dat het vervelend is als je op een site moet inloggen en dat er veel websites bestaan van slechte kwaliteit. De volledige gegevens zijn hieronder weergegeven in tabel 5.5.

Tabel 5.5: Voor- en nadelen van internet (% respondenten, laatste rij gemiddelde score)

Onderwerpen	(Helemaal) mee oneens	Neutraal	(Helemaal) mee eens	Gemiddelde score totaal
VOORDELEN:				
Internet is een gemakkelijk middel als je informatie zoekt	4%	8%	87%	4,2
Ik vind het fijn dat internet anoniem is	6%	21%	73%	4,0
Internet is altijd beschikbaar	16%	15%	69%	3,8
Op internet kan ik altijd alle informatie vinden die ik zoek	10%	27%	64%	3,7
Internet is een serieus middel om informatie te geven	10%	24%	65%	3,7
Informatie is het beste te vinden op internet	16%	34%	50%	3,5
Internet is goed afgestemd op jongeren	20%	36%	43%	3,3
NADELEN:				
Ik vind het vervelend als je op een site je persoonsgegevens achter moet laten	9%	12%	79%	4,1
Ik vind het vervelend als je op een site moet inloggen	13%	19%	68%	3,8
Er bestaan veel websites van slechte kwaliteit	9%	28%	63%	3,7
Op internet staat veel onbetrouwbare informatie	9%	38%	52%	3,6
Contact via internet is onpersoonlijk omdat je de persoon niet in het echt kunt zien	25%	31%	44%	3,3
Internet is een eerlijk middel om informatie te geven	29%	38%	33%	3,1

5.2.5 Bekendheid met websites over seks en bezoek aan websites over seks

Van twaalf bestaande websites over seksualiteit is de bekendheid en het gebruik gemeten. De resultaten laten zien dat de meeste respondenten (26 procent) bekend zijn met de site www.sekswoordenboek.nl. Opvallend is dat jongeren slecht bekend zijn met de overige websites, minder dan tien procent kent deze sites. Tevens is het aantal bezoeken van de respondenten aan deze twaalf websites gemeten. De site van sekswoordenboek wordt wederom het meest bezocht en de overige sites worden slecht bezocht. Al deze gegevens worden weergegeven in tabel 5.6. Het is opmerkelijk dat de websites van de Rutgers Nisso Groep, Soa Aids NL en het NIGZ onbekend zijn en haast niet worden bezocht. Bij de mogelijkheid om een naam van een website (over seksuele voorlichting) in te vullen waarmee ze bekend zijn en/of wel eens bezocht hebben, noemt negen jongeren in plaats van sites voor seksuele voorlichting, pornosites.

Tabel 5.6: Bekendheid en aantal bezoeken van de respondenten aan twaalf websites

Websites	Mee bekend?		Wel eens bezocht?	
	Ja (%)	Nee (%)	Ja (%)	Nee (%)
www.sekswoordenboek.nl	26%	74%	15%	85%
www.safeseks.nl	11%	89%	3%	97%
www.seksualiteit.nl	6%	94%	4%	96%
www.zoenenenzo.nl	6%	95%	2%	98%
www.maroc.nl	4%	96%	3%	98%
www.onderzoekjegrens.nl	3%	97%	1%	99%
www.netdokter.nl	3%	98%	1%	99%
www.noodpil.nl	1%	99%	0%	100%
www.lokum.nl	1%	99%	0%	100%
www.youXme.nl	1%	100%	0%	100%
www.kitatin.com	1%	100%	0%	100%
www.weetal.nl	0%	100%	0%	100%
Anders	4%	n.v.t.	3%	n.v.t.

5.3 Inhoud van een website

Deze paragraaf geeft de resultaten weer van de inhoud van een website over seksuele voorlichting. Achtereenvolgens worden de vijf thema's behandeld. Bij ieder thema wordt een tabel weergegeven in hoeverre de respondenten het belangrijk vinden dat deze onderwerpen op een website over seksuele voorlichting komen. Hiervoor geldt hoe hoger de score, hoe meer instemming met de betreffende schaal.

5.3.1 Thema één: "Hoe werkt het?" - Bouw en werking van het lichaam

Zoals in tabel 5.7 af te lezen is, vinden jongeren het onderwerp verandering van je eigen lichaam in de puberteit het belangrijkste met een gemiddelde score van 4,0. Zij zijn niet alleen geïnteresseerd in verandering aan hun eigen lichaam, maar willen daarnaast ook graag informatie kunnen krijgen over veranderingen aan het lichaam van het andere geslacht. Opvallend hoog scoort het item voortplanting. Dit onderwerp werd al eerder besproken, aangezien het een vaak gezocht onderwerp is onder jongeren op internet (zie paragraaf 5.2.2). Blijkbaar is het op deze leeftijd toch al van belang om hier informatie over krijgen.

Tabel 5.7: *Mate van belangrijkheid op onderwerpen in het thema bouw en werking van het lichaam (aantal en % respondenten en gemiddelde score)*

Onderwerpen	(Heel) onbelangrijk	Neutraal	(Heel) belangrijk	Gemiddelde score ¹
Verandering lichaam puberteit	23 (6%)	43 (12%)	299 (82%)	4,0
Voortplanting	35 (10%)	65 (18%)	264 (72%)	3,8
Verandering lichaam andere sexe	35 (10%)	80 (22%)	250 (69%)	3,7
Werking vrouwelijke geslachtsdelen	38 (10%)	100 (27%)	227 (62%)	3,6
Menstruatie	59 (16%)	90 (25%)	215 (59%)	3,5
Werking mannelijke geslachtsdelen	49 (13%)	106 (29%)	210 (58%)	3,5
Uiterlijk vrouwelijke Geslachtsdelen	70 (19%)	137 (38%)	158 (43%)	3,3
Maagdenvlies	83 (23%)	138 (38%)	144 (40%)	3,2
Uiterlijk mannelijke geslachtsdelen	85 (23%)	140 (38%)	140 (38%)	3,1
Totale gemiddelde themascore¹				3,5

¹ Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 heel onbelangrijk - 5 heel belangrijk

In tabel 5.8 zijn verscheidene significante verschillen gevonden en hiervan wordt er een aantal besproken. Jongens vinden de werking en het uiterlijk van vrouwelijke geslachtsdelen belangrijker dan meisjes. Meisjes vinden het belangrijker dat er informatie beschikbaar is over menstruatie. Dit kan verklaard worden door het feit dat jongens niet ongesteld worden en dit dus ook minder belangrijk vinden voor op een website. De significante verschillen in leeftijd zijn onder andere te vinden bij het onderwerp voortplanting. De oudere leeftijdsgroep vindt dit belangrijker dan de jongere leeftijdsgroep, waarschijnlijk omdat zij zich hier al wat meer mee bezig houden. Tevens vinden jongeren van vijftien tot en met achttien jaar de werking van vrouwelijke en mannelijke geslachtsdelen belangrijker dan jongeren van twaalf tot vijftien jaar. In opleidingsniveau zijn ook verschillen gevonden tussen jongeren van het vmbo en havo/vwo. Jongeren met een havo/vwo opleiding vinden de onderwerpen menstruatie, werking en uiterlijk van mannelijke geslachtsdelen belangrijker dan jongeren met een vmbo opleiding. Wat betreft afkomst laten de cijfers zien dat autochtone jongeren de onderwerpen werking van mannelijke geslachtsdelen en uiterlijk van mannelijke en vrouwelijke geslachtsdelen significant belangrijker vinden dan allochtone jongeren. Dit zou te maken kunnen hebben met bepaalde schaamte die rondom deze onderwerpen bestaat in buitenlandse culturen.

Tabel 5.8: *Onderwerpen in het thema bouw en werking van het lichaam naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst (N=365)*

Onderwerpen ¹	Geslacht		Leeftijd		Opleidingsniveau		Afkomst	
	J	M	12-15	15-18	Vmbo	Havo/ vwo	Auto	Allo
	N=182	n=183	n=199	n=166	n=116	n=249	n=247	n=118
	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Verandering lichaam puberteit	4,0 (0,9)	4,0 (0,9)	4,0 (0,8)	4,0 (1,0)	3,8 (1,1)	4,0 (0,9)	4,0 (0,8)	3,9 (1,1)
Voortplanting	3,7 (1,1)	3,9 (1,0)	3,7 (1,1)	3,9 * (1,0)	3,7 (1,1)	3,9 (1,0)	3,9 (0,9)	3,7 (1,2)
Verandering lichaam andere sexe	3,8 (1,0)	3,7 (0,9)	3,6 (0,9)	3,8 * (1,0)	3,6 (1,2)	3,8 (0,9)	3,8 (0,8)	3,5 (1,2)
Werking vrouwelijke geslachtsdelen	3,7 (1,0)	3,5 * (0,9)	3,5 (0,9)	3,7 * (1,0)	3,5 (1,1)	3,6 (0,8)	3,7 (0,8)	3,5 (1,1)
Menstruatie	3,3 (1,1)	3,7 ** (0,9)	3,4 (1,0)	3,6 (1,1)	3,2 (1,1)	3,6 ** (1,0)	3,6 (1,0)	3,3 (1,2)
Werking mannelijke geslachtsdelen	3,5 (1,1)	3,5 (0,9)	3,4 (1,0)	3,6 * (1,0)	3,3 (1,2)	3,6 * (0,9)	3,6 (0,8)	3,3 * (1,2)
Uiterlijk vrouwelijke geslachtsdelen	3,5 (1,1)	3,0 ** (1,0)	3,2 (1,0)	3,4 (1,1)	3,2 (1,1)	3,3 (1,0)	3,4 (1,0)	3,0 ** (1,2)
Maagdenvlies	3,1 (1,1)	3,2 (1,0)	3,1 (1,0)	3,3 (1,1)	3,2 (1,2)	3,2 (1,0)	3,1 (1,0)	3,2 (1,3)
Uiterlijk mannelijke geslachtsdelen	3,2 (1,2)	3,0 (1,0)	3,1 (1,1)	3,2 (1,1)	2,9 (1,1)	3,2 ** (1,0)	3,3 (0,9)	2,8 ** (1,2)
Gemiddelde score ²	3,5	3,5	3,4	3,6 *	3,4	3,6 **	3,6	3,3 *

¹ Verschillen zijn getoetst met de Mann-Whitney toets

² Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 heel onbelangrijk - 5 heel belangrijk

* = significantieniveau van $p < 0.05$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan vijf procent

** = significantieniveau van $p < 0.01$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan één procent

5.3.2 Thema twee: "Wat kan, moet en mag, oftewel: Wat is normaal?" - Seksuele normen

Bij dit thema komt duidelijk naar voren dat de respondenten informatie over loverboys als zeer belangrijk zien; zeventig procent vindt dit (heel) belangrijk. Hoog op de tweede plaats komt informatie over de gemiddelde leeftijd voor de eerste keer vrijen. Hoewel dit vaak wordt gezien als iets wat niet vast zou moeten staan, willen jongeren hier dus wel degelijk informatie over ontvangen. Seks voor het huwelijk en masturbatie van zowel jongens als meisjes komt onderaan met een gemiddelde score van 3,0.

Tabel 5.9: Mate van belangrijkheid op onderwerpen in het thema seksuele normen (aantal en % respondenten en gemiddelde score)

Onderwerpen	(Heel) onbelangrijk	Neutraal	(Heel) belangrijk	Gemiddelde score ¹
Loverboys	45 (15%)	56 (15%)	245 (70%)	3,8
Gemiddelde leeftijd eerste keer vrijen	79 (22%)	91 (25%)	194 (53%)	3,4
Seks in ruil voor geld	91 (25%)	97 (27%)	177 (49%)	3,2
Geloof en seks	78 (21%)	123 (34%)	164 (45%)	3,2
Seks voor het huwelijk	107 (29%)	141 (39%)	117 (32%)	3,0
Masturbatie van jongens	94 (26%)	158 (43%)	112 (31%)	3,0
Masturbatie van meisjes	95 (26%)	154 (42%)	115 (32%)	3,0
Totale gemiddelde themascore ¹				3,2

¹ Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 heel onbelangrijk - 5 heel belangrijk

Binnen dit thema doen zich voornamelijk verschillen voor tussen autochtonen en allochtonen, zie tabel 5.10. Dit is onder andere terug te zien in het onderwerp geloof en seks; allochtonen vinden informatie hierover belangrijker dan autochtone jongeren. Dit geldt tevens voor informatie over seks voor het huwelijk. Informatie over masturbatie van jongens en meisjes wordt belangrijker gezien door autochtonen dan allochtonen. Opvallend is dat binnen alle groepen, op het onderwerp loverboys, significante verschillen gevonden zijn. Meisjes vinden informatie hierover belangrijker dan jongens, de leeftijdsgroep vijftien tot en met achttien jaar vindt het belangrijker dan de jongere leeftijdsgroep en jongeren op havo/vwo niveau vinden dit belangrijker dan jongeren met een vmbo opleiding. Daarnaast zijn er verschillen gevonden in opleidingsniveau op het item gemiddelde leeftijd eerste keer vrijen, dit vinden havo/vwo scholieren belangrijker dan vmbo scholieren. Tevens vinden hoger opgeleide jongeren informatie over seks in ruil voor geld belangrijker dan lager opgeleide jongeren.

Tabel 5.10: *Onderwerpen in het thema seksuele normen naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst (N=365)*

Onderwerpen ¹	Geslacht		Leeftijd		Opleidingsniveau		Afkomst	
	J	M	12-15	15-18	Vmbo	Havo/ vwo	Auto	Allo
	n=182	n=183	n=199	n=166	n=116	n=249	N=247	n=118
	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Loverboys	3,5 (1,4)	4,2 ** (1,1)	3,7 (1,3)	4,0 * (1,3)	3,5 (1,4)	4,0 ** (1,2)	4,0 (1,2)	3,4 ** (1,4)
Gemiddelde leeftijd eerste keer vrijen	3,5 (1,2)	3,3 (1,2)	3,4 (1,1)	3,2 (1,2)	3,2 (1,2)	3,4 * (1,1)	3,4 (1,1)	3,2 (1,3)
Seks in ruil voor geld	3,1 (1,3)	3,3 (1,3)	3,2 (1,3)	3,3 (1,3)	3,0 (1,4)	3,4 * (1,3)	3,4 (1,2)	3,0 ** (1,4)
Geloof en seks	3,2 (1,3)	3,3 (1,0)	3,2 (1,1)	3,3 (1,2)	3,3 (1,2)	3,2 (1,1)	3,2 (1,1)	3,4 * (1,2)
Seks voor het huwelijk	3,0 (1,3)	3,0 (1,0)	2,9 (1,0)	3,1 (1,3)	3,1 (1,3)	2,9 (1,1)	2,9 (1,1)	3,3 ** (1,3)
Masturbatie van jongens	3,1 (1,1)	2,9 (0,9)	3,0 (1,0)	3,1 (1,1)	2,9 (1,1)	3,1 (1,0)	3,1 (1,0)	2,7 ** (1,1)
Masturbatie van meisjes	3,1 (1,2)	2,9 (1,0)	3,0 (1,0)	3,1 (1,2)	2,9 (1,2)	3,1 (1,0)	3,1 (1,0)	2,7 ** (1,2)
Gemiddelde score ²	3,2	3,3	3,2	3,3	3,1	3,3 **	3,3	3,1 *

¹ Verschillen zijn getoetst met de Mann-Whitney toets

² Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 heel onbelangrijk - 5 heel belangrijk

* = significantieniveau van $p < 0.05$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan vijf procent

** = significantieniveau van $p < 0.01$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan één procent

5.3.3 Thema drie: "Hoe moet dat precies?" - Seksuele technieken

Uit tabel 5.11 blijkt dat jongeren veel waarde hechten aan informatie over het gebruik en de werking van voorbehoedmiddelen. Maar liefst 77 procent van de respondenten vindt dit (heel) belangrijk. Dit onderwerp wordt gevolgd door informatie over hoe jongeren 'moeten' vrijen. In tegenstelling tot dit onderwerp wordt informatie over hoe te zoenen laag gewaardeerd; 102 respondenten vinden dit (heel) onbelangrijk.

Tabel 5.11: *Mate van belangrijkheid op onderwerpen in het thema seksuele technieken (aantal en % respondenten en gemiddelde score)*

Onderwerpen	(Heel) onbelangrijk	Neutraal	(Heel) belangrijk	Gemiddelde score ¹
Gebruik en werking voorbehoedmiddelen	34 (9%)	49 (13%)	281 (77%)	4,0
Hoe vrijen	61 (17%)	102 (28%)	202 (55%)	3,5
Vrijen leuker/ spannender maken	64 (18%)	114 (31%)	187 (51%)	3,4
Andere technieken dan vrijen	70 (19%)	114 (31%)	180 (49%)	3,3
Standjes bij het vrijen	77 (21%)	122 (33%)	166 (46%)	3,4
Hoe tongzoenen	102 (28%)	109 (30%)	154 (42%)	3,1
Seksuele hulpmiddelen	97 (27%)	146 (40%)	121 (33%)	3,0
Totale gemiddelde themascore ¹				3,4

¹ Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 heel onbelangrijk - 5 heel belangrijk

Aangezien binnen dit thema veel significante verschillen zijn gevonden, wordt een aantal beschreven. Uit de resultaten blijkt dat jongens informatie over hoe te vrijen, hoe je het vrijen leuker/ spannender kunt maken, informatie over andere technieken dan vrijen, standjes bij het vrijen en informatie over seksuele hulpmiddelen belangrijker vinden dan meisjes. Indien wordt gekeken naar leeftijd, is er maar één verschil gevonden, namelijk dat vijftien tot achttien jarigen het item vrijen leuker/ spannender maken belangrijker vinden dan de jonge leeftijdsgroep. Als het om opleidingsniveau gaat, wordt informatie over het gebruik en werking van voorbehoedmiddelen door havo/vwo scholieren hoger gewaardeerd dan door vmbo scholieren. Ook op de variabele afkomst zijn verschillen gevonden. Nederlandse jongeren vinden over het algemeen bijna alle items (op het vrijen leuker/ spannender maken en hoe te tongzoenen na) significant belangrijker dan allochtone jongeren. Al deze gegevens zijn terug te vinden in tabel 5.12.

Tabel 5.12: *Onderwerpen in het thema seksuele technieken naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst (N=365)*

Onderwerpen ¹	Geslacht		Leeftijd		Opleidingsniveau		Afkomst	
	J	M	12-15	15-18	Vmbo	Havo/ vwo	Auto	Allo
	n=182	n=183	n=199	n=166	n=116	n=249	n=247	n=118
	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Gebruik en werking voorbehoedmiddelen	4,0 (1,0)	4,1 (1,1)	4,0 (1,0)	4,1 (1,1)	3,7 (1,3)	4,2 ** (0,9)	4,2 (0,9)	3,7 ** (1,3)
Hoe vrijen	3,7 (1,1)	3,3 ** (1,1)	3,5 (1,1)	3,4 (1,2)	3,4 (1,3)	3,5 (1,0)	3,6 (1,0)	3,2 * (1,3)
Vrijen leuker/ spannender maken	3,7 (1,1)	3,1 ** (1,1)	3,3 (1,1)	3,5 * (1,2)	3,3 (1,4)	3,4 (1,0)	3,5 (1,0)	3,2 (1,3)
Andere technieken dan vrijen	3,5 (1,1)	3,1 ** (1,1)	3,3 (1,1)	3,4 (1,1)	3,2 (1,3)	3,4 (1,0)	3,5 (1,0)	3,1 ** (1,3)
Standjes bij het vrijen	3,6 (1,1)	3,0 ** (1,0)	3,2 (1,0)	3,3 (1,2)	3,2 (1,3)	3,3 (1,0)	3,4 (1,0)	3,0 * (1,3)
Hoe tongzoenen	3,2 (1,2)	3,1 (1,1)	3,2 (1,2)	3,0 (1,1)	3,0 (1,2)	3,2 (1,1)	3,2 (1,1)	3,0 (1,3)
Seksuele hulpmiddelen	3,2 (1,2)	2,9 ** (1,0)	3,1 (1,0)	3,0 (1,2)	2,9 (1,3)	3,1 (0,9)	3,1 (1,0)	2,9 * (1,2)
Gemiddelde score ²	3,6	3,2 **	3,4	3,4	3,3	3,4	3,5	3,2 **

¹ Verschillen zijn getoetst met de Mann-Whitney toets

² Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 heel onbelangrijk - 5 heel belangrijk

* = significantieniveau van $p < 0.05$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan vijf procent

** = significantieniveau van $p < 0.01$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan één procent

5.3.4 Thema vier: "Hoe pak ik dat aan?" - Relationele onderwerpen

Uit tabel 5.13 blijkt dat 260 van de 365 respondenten het (heel) belangrijk vinden dat er informatie beschikbaar is over hoe je moet zeggen dat je niet verder wil gaan bij het vrijen. Hoe en wanneer men over voorbehoedmiddelen moet beginnen wordt tevens als een belangrijk onderwerp gezien, ongeveer tweederde van de respondenten vindt dit (heel) belangrijk. Informatie over homo- en bisexualiteit en hoe je je verkering uit moet maken worden, worden beide als neutraal bestempeld met gemiddelde scores van 3,1 versus 3,3.

Tabel 5.13: *Mate van belangrijkheid op onderwerpen in het thema relationele onderwerpen (aantal en % respondenten en gemiddelde score)*

Onderwerpen	(Heel) onbelangrijk	Neutraal	(Heel) belangrijk	Gemiddelde score ¹
Niet verdergaan bij vrijen	47 (13%)	58 (16%)	260 (71%)	3,9
Hoe beginnen over voorbehoedmiddelen	40 (11%)	79 (22%)	246 (67%)	3,8
Wanneer beginnen over voorbehoedmiddelen	47 (13%)	81 (22%)	235 (64%)	3,7
Wel verdergaan bij vrijen	61 (17%)	99 (27%)	205 (56%)	3,5
Hoe versieren	60 (17%)	120 (33%)	185 (51%)	3,4
Gevoelens bij verliefdheid	66 (18%)	110 (30%)	189 (52%)	3,4
Hoe vertellen lesbisch, homo of bi	90 (25%)	82 (23%)	193 (53%)	3,3
Hoe verkering uitmaken	84 (23%)	106 (29%)	175 (48%)	3,3
Homo- en bisexualiteit	99 (27%)	112 (31%)	154 (42%)	3,1
Totale gemiddelde themascore ¹				3,5

¹ Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 heel onbelangrijk - 5 heel belangrijk

In dit thema zijn wederom veel verschillen gevonden tussen de groepen. Indien er gekeken wordt naar verschillen in leeftijd, dan vinden de vijftien tot achttien jarigen bijna alle onderwerpen belangrijker dan de jonge leeftijdsgroep. Het gaat hierbij om de items hoe je moet zeggen dat je wel en niet verder wil gaan bij het vrijen, hoe en wanneer je over voorbehoedmiddelen moet beginnen en gevoelens bij verliefdheid. Wat betreft geslacht geldt dat meisjes bijna alle onderwerpen belangrijker vinden dan jongens, behalve bij het item hoe je moet zeggen dat je wel verder wil gaan bij het vrijen, maar hier is geen significant verschil gevonden. In de variabele opleidingsniveau doen zich ook verscheidene verschillen voor. Jongeren met een havo/vwo opleiding vinden informatie over hoe en wanneer je moet beginnen over voorbehoedmiddelen belangrijker dan de vmbo groep. Dit geldt tevens voor de onderwerpen informatie over homo- en bisexualiteit en hoe je moet vertellen dat je lesbisch, homo of bi bent. Dezelfde onderwerpen worden ook belangrijker gevonden door jongeren van autochtone afkomst dan jongeren van allochtone afkomst.

Tabel 5.14: *Onderwerpen in het thema relationele onderwerpen naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst (N=365)*

Onderwerpen ¹	Geslacht		Leeftijd		Opleidingsniveau		Afkomst	
	J	M	12-15	15-18	Vmbo	Havo/ vwo	Auto	Allo
	n=182	n=183	n=199	n=166	n=116	n=249	n=247	n=118
	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Niet verdergaan bij vrijen	3,6 (1,2)	4,2 ** (1,0)	3,8 (1,1)	4,0 * (1,1)	3,6 (1,2)	4,0 ** (1,1)	4,0 (1,0)	3,6 * (1,3)
Hoe beginnen over voorbehoedmiddelen	3,7 (1,1)	3,9 * (1,1)	3,7 (1,0)	3,9 ** (1,1)	3,4 (1,2)	4,0 ** (0,9)	4,0 (0,9)	3,4 ** (1,3)
Wanneer beginnen over voorbehoedmiddelen	3,6 (1,1)	3,8 * (1,1)	3,6 (1,0)	3,8 ** (1,1)	3,3 (1,3)	4,0 ** (0,9)	4,0 (0,9)	3,3 ** (1,3)
Wel verdergaan bij vrijen	3,6 (1,2)	3,5 (1,0)	3,4 (1,1)	3,6 * (1,1)	3,5 (1,2)	3,6 (1,0)	3,6 (1,0)	3,5 (1,3)
Hoe versieren	3,4 (1,0)	3,4 (1,0)	3,5 (1,0)	3,3 (1,0)	3,3 (1,2)	3,5 (1,0)	3,5 (0,9)	3,3 (1,3)
Gevoelens bij verliefdheid	3,2 (1,1)	3,5 ** (1,0)	3,3 (1,0)	3,5 * (1,1)	3,2 (1,2)	3,5 (1,0)	3,4 (0,9)	3,3 (1,3)
Hoe vertellen lesbisch, homo of bi	3,0 (1,4)	3,6 ** (1,2)	3,3 (1,4)	3,3 (1,3)	2,7 (1,4)	3,6 ** (1,2)	3,6 (1,2)	2,8 ** (1,5)
Hoe verkering uitmaken	3,2 (1,1)	3,4 (1,1)	3,2 (1,1)	3,3 (1,1)	3,0 (1,2)	3,4 * (1,0)	3,4 (1,0)	3,1 (1,2)
Homo en bisexualiteit	2,9 (1,3)	3,4 ** (1,1)	3,1 (1,2)	3,2 (1,2)	2,6 (1,3)	3,4 ** (1,1)	3,4 (1,1)	2,6 ** (1,3)
Gemiddelde score ²	3,3	3,6 **	3,4	3,6	3,2	3,6 **	3,6	3,2 **

¹ Verschillen zijn getoetst met de Mann-Whitney toets

² Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 heel onbelangrijk - 5 heel belangrijk

* = significantieniveau van $p < 0.05$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan vijf procent

** = significantieniveau van $p < 0.01$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan één procent

5.3.5 Thema vijf: "En wat als het misgaat?" - Medische onderwerpen

Dit thema wordt als zeer belangrijk gezien, de gemiddelde scores zijn namelijk erg hoog. Informatie over soa, hiv en aids en de behandeling hiervan worden het hoogst gewaardeerd, maar liefst 310 versus 301 kruisten deze onderwerpen aan. Het onderwerp met de laagste score in dit thema is abortus met een gemiddelde score van 3,9 wat nog steeds uitzonderlijk hoog is.

Tabel 5.15: *Mate van belangrijkheid op onderwerpen in het thema medische onderwerpen (aantal en % respondenten en gemiddelde score)*

Onderwerpen	(Heel) onbelangrijk	Neutraal	(Heel) belangrijk	Gemiddelde score ¹
Informatie soa, hiv en aids	24 (7%)	31 (9%)	310 (85%)	4,2
Behandeling soa, hiv en aids	27 (7%)	37 (10%)	301 (82%)	4,1
Seksueel misbruik	25 (7%)	45 (12%)	295 (81%)	4,1
Ongewenste zwangerschap	29 (8%)	54 (15%)	282 (77%)	4,0
Abortus	34 (9%)	62 (17%)	269 (74%)	3,9
Totale gemiddelde themascore ¹				4,1

¹ Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 heel onbelangrijk - 5 heel belangrijk

Behalve het verschil in autochtone en allochtone jongeren op het onderwerp behandeling van soa, hiv en aids, zijn alle verschillen significant bevonden. Uit de tabel kan opgemaakt worden dat de ene groep steeds alle onderwerpen belangrijker vindt dan de vergelijkende groep. Bij geslacht zijn dit de meisjes, bij leeftijd zijn dit de vijftien tot en met achttien jarigen, bij opleidingsniveau is dit de havo/vwo groep en bij afkomst zijn dit de autochtone jongeren.

Tabel 5.16: *Onderwerpen in thema vijf naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst (N=365)*

Onderwerpen ¹	Geslacht		Leeftijd		Opleidingsniveau		Afkomst	
	J	M	12-15	15-18	Vmbo	Havo/ vwo	Auto	Allo
	n=182	n=183	n=199	n=166	n=116	N=249	n=247	n=118
	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Informatie soa, hiv en aids	4,1 (1,1)	4,4 ** (0,9)	4,1 (1,0)	4,4 ** (0,9)	3,8 (1,2)	4,4 ** (0,8)	4,4 (0,8)	3,9 ** (1,3)
Behandeling soa, hiv en aids	4,0 (1,1)	4,3 * (0,9)	4,0 (1,1)	4,4 ** (0,9)	3,8 (1,2)	4,3 ** (0,9)	4,2 (0,9)	3,9 (1,3)
Seksueel misbruik	4,0 (1,1)	4,3 ** (0,9)	4,0 (1,1)	4,3 ** (1,0)	3,8 (1,2)	4,3 ** (0,9)	4,3 (0,9)	3,9 * (1,3)
Ongewenste zwangerschap	3,8 (1,1)	4,2 ** (0,8)	3,9 (1,1)	4,2 ** (0,9)	3,7 (1,2)	4,2 ** (0,9)	4,2 (0,8)	3,7 ** (1,2)
Abortus	3,7 (1,2)	4,1 ** (0,9)	3,7 (1,1)	4,1 ** (0,9)	3,6 (1,2)	4,0 ** (0,9)	4,1 (0,9)	3,6 ** (1,3)
Gemiddelde score ²	3,9	4,3 **	3,9	4,3 **	3,8	4,2 **	4,2	3,8 **

¹ Verschillen zijn getoetst met de Mann-Whitney toets

² Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 heel onbelangrijk - 5 heel belangrijk

* = significantieniveau van $p < 0.05$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan vijf procent

** = significantieniveau van $p < 0.01$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan één procent

Conclusie

Kort samengevat komt het op de volgende conclusies neer. Jongeren krijgen hun seksuele informatie het liefst van hun moeder, gevolgd door internet en vrienden/ vriendinnen. Wanneer jongeren via internet seksuele informatie zoeken, dan gaat dit voornamelijk via Google en opvallend weinig via seksuele voorlichtingssites. De onderwerpen die jongeren op internet zoeken, zijn voornamelijk hiv, aids, soa en voortplanting. Deze items staan bij de onderverdeling in groepen (geslacht, leeftijd, opleiding en afkomst) ook steeds bovenaan. Een opvallende uitschieter is dat meisjes het meest geïnteresseerd zijn in informatie over loverboys. De belangrijkste resultaten met betrekking tot een website qua inhoud zijn dat jongeren informatie wensen over: de verandering van je eigen lichaam tijdens de puberteit, loverboys, gebruik en werking van voorbehoedmiddelen, hoe je moet zeggen dat je niet verder wil gaan bij het vrijen en soa, hiv en aids.

5.4 Vormgeving van een website

In deze paragraaf presenteert de resultaten ten aanzien van de vormgeving van een website over seksuele voorlichting. In de eerste tabel wordt weergegeven in hoeverre de respondenten het belangrijk vinden dat de onderstaande onderwerpen op een website over seksuele voorlichting komen. Hiervoor geldt hoe hoger de score, hoe meer instemming met de betreffende schaal. Vervolgens wordt een tweede tabel gepresenteerd van de verschillen binnen de vier variabelen geslacht, leeftijd, opleiding en afkomst op de onderwerpen.

De cijfers uit tabel 5.17 laten zien dat alle jongeren het onderwerp vragen stellen aan een expert zeker terug willen zien op een website, de gemiddelde score hierop is 4,2. Daarna volgen links naar andere sites over seksuele voorlichting, zoekfunctie, plaatjes en een FAQ. Opvallend laag komen de items filmpjes en spelletjes/ quiz en op de laatste plaats komt het onderwerp reclame.

Tabel 5.17: *Mate van belangrijkheid op onderwerpen over de vormgeving (aantal en % respondenten en gemiddelde score)*

Onderwerpen	Zeker - misschien niet	Neutraal	Zeker - misschien wel	Gemiddelde score ¹
Vragen stellen expert	19 (5%)	51 (14%)	293 (80%)	4,2
Links andere sites seksuele voorlichting	21 (6%)	75 (21%)	268 (73%)	4,0
Zoekfunctie	29 (8%)	72 (20%)	263 (72%)	3,9
Plaatjes	50 (14%)	57 (16%)	258 (71%)	3,9
FAQ	34 (9%)	92 (25%)	228 (63%)	3,8
Forum	41 (11%)	91 (25%)	233 (64%)	3,7
Printen	55 (15%)	92 (25%)	217 (59%)	3,7
Foto's	70 (19%)	64 (18%)	228 (62%)	3,6
Instellingen die betrokken zijn bij informatie op site	39 (11%)	131 (36%)	167 (53%)	3,6
Tekeningen	58 (16%)	87 (24%)	219 (60%)	3,6
Moderator	50 (14%)	139 (38%)	158 (43%)	3,4
Contactformulier	71 (19%)	117 (32%)	170 (47%)	3,4
Filmpjes	104 (29%)	78 (21%)	183 (50%)	3,3
Spelletjes/quiz	92 (25%)	117 (32%)	156 (43%)	3,1
Reclame	194 (53%)	75 (21%)	95 (26%)	2,4
Totale gemiddelde score ¹ vormgeving				3,6

¹ Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 zeker niet - 5 zeker wel

In tabel 5.18 zijn de scores weergegeven op de onderwerpen verdeeld naar de vier variabelen. Als het om geslacht gaat, dan is duidelijk te zien dat jongens meer waarde hechten aan beeldmateriaal op een website dan meisjes. Zij vinden de items plaatjes, foto's en filmpjes beduidend belangrijker. Meisjes vinden het belangrijker dat ze contact kunnen opnemen en dat ze vragen kunnen stellen aan een expert. Wanneer er wordt gekeken naar de verschillen in leeftijd, dan is er maar één significant verschil gevonden. De oudere respondenten vinden een zoekfunctie op de site belangrijker dan de jongere leeftijdsgroep. Opvallend feit in opleidingsniveau is dat hoger opgeleide jongeren alle significante verschillen hoger waarderen dan lager opgeleiden. Dit zijn de onderwerpen: vragen stellen aan een expert, FAQ, forum, instellingen die betrokken zijn bij de informatie op de site en contactformulier. Eén onderwerp wordt maar hoger gewaardeerd door de vmbo groep dan de havo/vwo groep en dat is het item reclame op de site. Tussen autochtonen en allochtonen zijn de meeste verschillen gevonden. De resultaten laten hier zien dat de autochtone respondenten, op het onderwerp reclame na, alle onderwerpen hoger waarderen dan allochtone respondenten.

Tabel 5.18: *Onderwerpen over vormgeving naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst (N=365)*

Onderwerpen ¹	Geslacht		Leeftijd		Opleidingsniveau		Afkomst	
	J n=182 M (SD)	M n=183 M (SD)	12-15 N=199 M (SD)	15-18 n=166 M (SD)	Vmbo n=116 M (SD)	Havo/ vwo n=249 M (SD)	Auto n=247 M (SD)	Allo n=118 M (SD)
Vragen stellen expert	4,0 (1,1)	4,4 ** (0,8)	4,1 (1,0)	4,3 (0,9)	3,9 (1,0)	4,3 ** (0,9)	4,3 (0,9)	4,0 * (1,1)
Links andere sites seksuele voorlichting	4,0 (1,0)	3,9 (1,0)	3,9 (1,0)	4,0 (1,0)	3,8 (1,1)	4,0 (0,9)	4,1 (0,8)	3,7 * (1,2)
Zoekfunctie	4,0 (1,2)	3,9 (0,9)	3,8 (1,1)	4,1 * (1,0)	3,8 (1,0)	4,0 (1,1)	4,0 (1,0)	3,8 (1,1)
Plaatjes	4,1 (1,0)	3,6 ** (1,2)	3,9 (1,1)	3,9 (1,2)	3,7 (1,3)	3,9 (1,1)	4,0 (1,0)	3,6 * (1,3)
FAQ	3,8 (1,2)	3,8 (1,0)	3,8 (1,0)	3,8 (1,1)	3,5 (1,3)	4,0 ** (0,9)	3,9 (1,0)	3,6 * (1,3)
Forum	3,8 (1,2)	3,7 (1,0)	3,7 (1,1)	3,8 (1,2)	3,5 (1,1)	3,8 ** (1,1)	3,8 (1,1)	3,5 * (1,2)
Printen	3,7 (1,5)	3,6 (1,1)	3,6 (1,2)	3,7 (1,1)	3,5 (1,2)	3,7 (1,1)	3,8 (1,0)	3,4 * (1,3)
Foto's	4,1 (1,1)	3,2 ** (1,1)	3,6 (1,2)	3,7 (1,3)	3,6 (1,3)	3,7 (1,5)	3,8 (1,1)	3,4 * (1,4)
Instellingen die betrokken zijn bij informatie op site	3,5 (1,2)	3,7 (1,0)	3,6 (1,0)	3,6 (1,7)	3,4 (1,1)	3,7 * (1,0)	3,7 (1,1)	3,5 (1,1)
Tekeningen	3,6 (1,3)	3,5 (1,0)	3,5 (1,2)	3,7 (1,1)	3,5 (1,2)	3,6 (1,1)	3,7 (1,0)	3,3 ** (1,3)
Moderator	3,5 (1,3)	3,4 (1,0)	3,5 (1,1)	3,4 (1,2)	3,3 (1,2)	3,5 (1,2)	3,6 (1,2)	3,2 ** (1,2)
Contactformulier	3,2 (1,3)	3,5 ** (1,1)	3,3 (1,2)	3,5 (1,3)	3,1 (1,3)	3,4 * (1,2)	3,4 (1,2)	3,2 (1,3)
Filmpjes	4,0 (1,2)	2,7 ** (1,2)	3,3 (1,3)	3,3 (1,4)	3,5 (1,5)	3,3 (1,4)	3,4 (1,3)	3,2 (1,5)
Spelletjes/quiz	3,1 (1,3)	3,2 (1,1)	3,2 (1,2)	3,1 (1,3)	3,3 (1,2)	3,1 (1,2)	3,1 (1,2)	3,2 (1,3)
Reclame	2,3 (1,4)	2,5 * (1,2)	2,3 (1,3)	2,5 (1,4)	2,7 (1,3)	2,3 ** (1,3)	2,2 (1,3)	2,7 ** (1,3)

¹ Verschillen zijn getoetst met de Mann-Whitney toets

* = significantieniveau van $p < 0.05$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan vijf procent.

** = significantieniveau van $p < 0.01$: de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten, is kleiner dan één procent.

Hoofdstuk 6 Resultaten experts

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de experts beschreven. Dit zijn zowel de resultaten van de interviews als de vragenlijsten. In paragraaf 6.1 wordt eerst een uitwerking gegeven van de interviews. Daarna volgen de resultaten van de vragenlijsten, waarin de resultaten wat betreft de inhoud van een website aan de orde komen. Tevens worden binnen deze paragraaf de vijf thema's uitvoerig behandeld. In de laatste paragraaf 6.4 komen de resultaten aan bod wat betreft de vormgeving van een website.

6.1 Resultaten interviews

De eerste twee vragen van het interview, betroffen vragen over de functie en werkzaamheden van de betreffende expert. Dit was om een indicatie te krijgen van het werkterrein en de expertise van de respondent en wordt hier verder niet vermeld. Zoals al eerder beschreven staat, zijn deze personen vooral werkzaam op het gebied van seksualiteit en/of jongeren, maar zijn ze voornamelijk geselecteerd op hun expertise op het gebied van internet.

Voordelen

In het deel dat volgde, kwamen de voor- en nadelen van seksuele voorlichting via internet aan bod. Op de vraag: "Wat zijn volgens u de voordelen van seksuele voorlichting via internet?" kwamen veelal dezelfde antwoorden. Anonimiteit, groot bereik en de mogelijkheid tot het hebben van contact met anderen zijn veel gegeven antwoorden. Over anonimiteit wordt onder andere gezegd: "In die zin is internet een prachtige plek voor anonimiteit, er is geen sociale controle. Zwaar gelovigen bijvoorbeeld kunnen op internet in discussie gaan" en "Je kunt dingen vragen die je niet aan je ouders of arts durft te vragen". Met groot bereik wordt bedoeld dat je in een keer veel mensen en verschillende doelgroepen kan bereiken: "Je kunt veel mensen gemakkelijk bereiken, allochtone groepen zijn ook goed bereikbaar" en "Allochtone groepen zijn ook goed bereikbaar, daarvoor is het een heel goed ondersteunend middel". Het voordeel van seksuele voorlichting via internet wordt tevens gezien in de mogelijkheid tot het hebben van contact. Lotgenotencontact hoort hier onder andere bij. Hierover wordt gezegd: "De mogelijkheid tot het delen van ervaringen met anderen bij bijvoorbeeld een lotgenotengroep" en "Contact via internet kan ook waardevol zijn, als je er behoefte aan hebt om ergens over te praten, bijvoorbeeld met lotgenoten". Deze drie onderwerpen worden het meest genoemd tijdens de interviews. Tevens worden de volgende voordelen genoemd: laagdrempelig, toegankelijk, de informatie is snel beschikbaar, het is niet gebonden aan tijd ("Je kunt jouw tijdstip bepalen wanneer jij het wil; je hoeft de deur niet uit, of te wachten op de post"), geen sociale controle, veel informatie beschikbaar, het is (altijd) beschikbaar voor verschillende doelgroepen, het is een veilig medium en mensen durven eerlijker te zijn. Daarnaast vinden een aantal experts het van belang om te noemen dat internet aansluit bij de samenleving, een website kan nu eenmaal niet meer ontbreken.

Nadelen en gevaren

Op de vraag: “Wat zijn volgens u de nadelen van seksuele voorlichting via internet?” komt voornamelijk de onbetrouwbaarheid als nadeel naar voren. Hierover wordt gezegd: “Je hebt heel veel rotzooi op internet, ook op het gebied van seksualiteit en relaties”, “Veel informatie is niet goed, bijvoorbeeld porno: dit is niet de informatie die je als kind wil hebben als het om voorlichting gaat” en “Er zijn veel slechte sites, dit is voor jongeren niet altijd te onderscheiden omdat die sites er soms ook wel goed uitzien”. Bereik en laagdrempeligheid worden niet alleen als voordeel gezien, maar ook als nadeel. Over bereik wordt het volgende gezegd: “Je bereikt maar een deel van de doelgroep”. En over de laagdrempeligheid: “De laagdrempeligheid is ook een nadeel, met een klik op de knop zijn ze ook weer weg van je site”. Andere nadelen die genoemd worden, zijn: vluchtig en snel medium, wildgroei aan informatie waardoor het onoverzichtelijk wordt en er is geen persoonlijk contact mogelijk. Tevens werd de respondenten gevraagd of er volgens hen gevaren zijn van seksuele voorlichting via internet. Een antwoord hierop is de anonimiteit: een persoon kan zich voordoen als iemand anders met slechte bedoelingen. Tevens wordt het gevaar van onbetrouwbare sites genoemd, hierdoor bestaat de kans dat er verkeerde adviezen aan jongeren worden gegeven. Daarnaast worden genoemd: seks via internet, digitaal pesten (als algemeen gevaar) en een slecht bereik onder allochtone jongeren.

Internet goed medium voor geven van seksuele voorlichting?

De meeste respondenten zijn van mening dat internet zeker een goed middel is voor het geven van seksuele voorlichting. Redenen hiervoor zijn dat internet jongeren erg aanspreekt, zij zitten veel op internet en het is een laagdrempelig middel. Eén respondent vindt dat het een goede mogelijkheid is om jongeren massamediaal te kunnen bereiken en tevens de mogelijkheid tot personaliseren (bijvoorbeeld door chatten). Een ander vindt dat seksuele voorlichting op papier gecombineerd moet worden met internet; het één kan niet zonder het ander. Daarnaast worden als antwoorden gegeven: het is kostenbesparend, het kan op maat, je kunt redelijk snel bij informatie komen die bij je past, je kunt interactie opzoeken en mensen die normaal niet durven hebben met internet wel een mogelijkheid. Een andere respondent vindt dat internet een beperkte vorm van voorlichting is door het eenrichtingsverkeer. Deze expert is van mening dat platte informatie, gelijkwaardige interactie (met lotgenoten) en ongelijkwaardige interactie (met deskundigen) zeer belangrijk zijn voor een website.

Algemene criteria

Tijdens het interview zijn vaak algemene criteria genoemd waaraan een jongerenwebsite over seksualiteit moet voldoen, deze worden hier kort besproken. Over de inhoud wordt gezegd dat deze betrouwbaar, volledig en objectief moet zijn. Belangrijk bij het taalgebruik is dat dit wordt aangepast op de doelgroep, zodat bepaalde groepen zich kunnen herkennen (zoals jongens en meisjes, homo's en hetero's, allochtonen). Door een aantal experts wordt opgemerkt dat de teksten kort moeten zijn, het taalgebruik eenvoudig en niet te belerend dient te zijn. Verder moet de site aantrekkelijk zijn, heldere kleuren bevatten, duidelijke en snelle navigatie bezitten, overzichtelijk (mede door het gebruik van tussenkopjes) en duidelijk zijn. Bijna alle experts vinden dat de site er aantrekkelijk uit moet zien, maar er niet teveel gebruik gemaakt moet worden van flitsende, ruige en 'lollige' dingen. "Hiervoor kom je niet naar zo'n site", wordt er gezegd. Mening en ervaringen van andere jongeren op een site worden ook als zeer belangrijk gezien. Tevens vindt een groot deel van de experts het van belang om jongeren zelf te vragen wat zij op een website willen: "Je moet jongeren zelf vragen wat ze willen, dat kunnen wij zo slecht voor hen bepalen".

Inhoud

Wat betreft de inhoud wordt vooral genoemd dat er aandacht moet komen voor de 'zachte kant', dus hoe je seks leuker/ spannender kunt maken. Tevens wordt genoemd dat er meer aandacht moet komen voor het feit dat alles mag, voorlichting gaat tegenwoordig voornamelijk over wat je niet zou moeten doen. Informatie over het oplossen van misverstanden (bijvoorbeeld over hoe je zwanger kunt raken) wordt ook als belangrijk gezien. Opvallend feit is dat seks tegenwoordig veel breder wordt gezien, dus seksuele en relationele vorming is van belang; informatie over grenzen stellen hoort hier ook zeker bij. Daarnaast blijkt dat feitelijke informatie ook zeker aanwezig dient te zijn, zoals informatie over soa, hiv, maagdelijkheid, condoom- en anticonceptiegebruik. Verder dienen zaken die te maken hebben met relaties ook aan de orde te komen, zoals tips over versieren en contact leggen, maar ook praktische zaken zoals 'Hoe werkt het?'

Vormgeving

Over de vormgeving zijn de meeste experts het met elkaar eens. Beeldmateriaal vinden zij zeker van belang op een site over seksualiteit. Over in welke vorm dit dient te zijn, zijn de meningen verdeeld. Door een expert wordt genoemd dat expliciete tekeningen over seks, dus hoe je het moet doen, goed zijn. Dezelfde persoon zegt tevens: "Dit beeldmateriaal moet niet in de vorm van foto's, want daar wordt het namelijk ranzig van". Vier van de experts vinden het van belang om de site interactief te maken door middel van bijvoorbeeld spelletjes, chat, video. Twee andere experts noemen precies het tegenovergestelde, zij zijn van mening dat woest bewegende interactieve zaken en spelletjes niet op een website over seksualiteit thuishoren. Ook wordt door de geïnterviewden gezegd: "Je moet gemakkelijk informatie kunnen vinden die je zoekt", een zoekmachine mag dus niet ontbreken. Overige suggesties voor op de website zijn: een forum met moderator en informatie die leerlingen kunnen gebruiken voor werkstukken.

6.2 Resultaten vragenlijsten

In deze paragraaf worden de resultaten van de vragenlijsten van de experts behandeld. Zoals ook bij de resultaten van de jongeren is gedaan, worden verscheidene tabellen gepresenteerd. De vragenlijst van de experts bevatte vragen over de wensen ten aanzien van de inhoud en de vormgeving van een website over seksuele voorlichting.

6.3 Inhoud van een website

Paragraaf 6.3 heeft tot doel in kaart te brengen wat experts van belang vinden als het gaat om de inhoud van een website over seksuele voorlichting. Achtereenvolgens worden de vijf thema's behandeld. Bij ieder thema wordt een tabel weergegeven in hoeverre de respondenten het belangrijk vinden dat deze onderwerpen op een website over seksuele voorlichting komen. Hiervoor geldt hoe hoger de score, hoe meer instemming met de betreffende schaal.

6.3.1 Thema één: "Hoe werkt het?" - Bouw en werking van het lichaam

Over het algemeen wordt dit hele thema zeer hoog beoordeeld, de gemiddelde scores lopen van 4,2 tot en met 4,5. De experts geven de hoogste waardering aan de onderwerpen uiterlijk van de vrouwelijke en mannelijke geslachtsdelen, bij deze items vindt zelfs niet één respondent dit (heel) onbelangrijk. De onderwerpen die vervolgens met een gemiddelde score van 4,4 beoordeeld zijn, zijn informatie over maagdenvlies, menstruatie en verandering van het lichaam tijdens de puberteit. Vlak daarop volgt het onderwerp verandering aan het lichaam van iemand van het andere geslacht. De onderwerpen voortplanting, uiterlijk en werking van de mannelijke en vrouwelijke geslachtsdelen komen op de laatste plaats met een score van 4,2.

Tabel 6.1: *Mate van belangrijkheid op onderwerpen in het thema bouw en werking van het lichaam (aantal en % respondenten en gemiddelde score)*

Onderwerpen	(Heel) onbelangrijk	Neutraal	(Heel) belangrijk	Gemiddelde score ¹ (SD)
Uiterlijk vrouwelijke geslachtsdelen	0 (0%)	2 (8%)	23 (92%)	4,5 (0,7)
Uiterlijk mannelijke geslachtsdelen	0 (0%)	2 (8%)	23 (92%)	4,5 (0,7)
Maagdenvlies	0 (0%)	3 (12%)	22 (88%)	4,4 (0,7)
Menstruatie	0 (0%)	2 (8%)	23 (92%)	4,4 (0,6)
Verandering lichaam puberteit	3 (12%)	0 (0%)	22 (88%)	4,4 (1,0)
Verandering lichaam andere sexe puberteit	2 (8%)	2 (8%)	21 (84%)	4,3 (0,9)
Voortplanting	2 (8%)	2 (8%)	21 (84%)	4,2 (0,9)
Werking vrouwelijke geslachtsdelen	1 (4%)	5 (20%)	19 (76%)	4,2 (1,0)
Werking mannelijke geslachtsdelen	1 (4%)	5 (20%)	19 (76%)	4,2 (1,0)
Totale gemiddelde themascore ¹				4,3

¹ Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 heel onbelangrijk - 5 heel belangrijk

6.3.2 Thema twee: "Wat kan, moet en mag, oftewel: Wat is normaal?" - Seksuele normen

Tabel 6.2 geeft een overzicht van de onderwerpen in thema twee. Hieruit komt duidelijk naar voren dat de experts informatie over masturbatie van zowel jongens als meisjes erg belangrijk vinden voor op een site over seksuele voorlichting. Maar liefst 96 procent van de respondenten heeft hier (heel) belangrijk ingevuld. Daarna volgen de onderwerpen geloof en seks en loverboys. Op een gedeelte vijfde plaats komen de onderwerpen seks voor het huwelijk en seks in ruil voor geld. Hoewel het onderwerp gemiddelde leeftijd om eerste keer te vrijen bij de jongeren hoog wordt gewaardeerd, komt dit item hier onderaan met een gemiddelde score van 3,8. Dit kan verklaard worden door het feit dat de experts dit zien als iets wat een persoon zelf moet bepalen en niet als een standaard norm voor op een website over seksuele voorlichting.

Tabel 6.2: *Mate van belangrijkheid op onderwerpen in het thema seksuele normen (aantal en % respondenten en gemiddelde score)*

Onderwerpen	(Heel) onbelangrijk	Neutraal	(Heel) belangrijk	Gemiddelde score ¹ (SD)
Masturbatie van jongens	0 (0%)	1 (4%)	24 (96%)	4,5 (0,6)
Masturbatie van meisjes	0 (0%)	1 (4%)	24 (96%)	4,4 (0,6)
Geloof en seks	0 (0%)	3 (12%)	22 (88%)	4,3 (0,7)
Loverboys	0 (0%)	4 (16%)	21 (84%)	4,2 (0,7)
Seks voor het huwelijk	1 (4%)	6 (24%)	18 (72%)	4,0 (0,9)
Seks in ruil voor geld	0 (0%)	7 (28%)	18 (72%)	4,0 (0,8)
Gemiddelde leeftijd eerste keer vrijen	3 (12%)	6 (24%)	16 (64%)	3,8 (1,2)
Totale gemiddelde themascore¹				4,2

¹ Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 heel onbelangrijk - 5 heel belangrijk

6.3.3 Thema drie: "Hoe moet dat precies?" - Seksuele technieken

Zoals tabel 6.3 uitwijst, wordt informatie over het gebruik en werking van voorbehoedmiddelen door de experts zeer hoog gewaardeerd. De respondenten zijn het hier duidelijk over eens, zij hebben allen (heel) belangrijk ingevuld. Opvallend hoog scoort daaropvolgend het onderwerp andere technieken dan vrijen. Op de laatste plaats komt het item seksuele hulpmiddelen; de experts vinden dit niet erg van belang op een website over seksuele voorlichting. De meeste respondenten (twaalf personen) hebben hier neutraal ingevuld.

Tabel 6.3: *Mate van belangrijkheid op onderwerpen in het thema seksuele technieken (aantal en % respondenten en gemiddelde score)*

Onderwerpen	(Heel) onbelangrijk	Neutraal	(Heel) belangrijk	Gemiddelde score ¹ (SD)
Gebruik en werking voorbehoedmiddelen	0 (0%)	0 (0%)	25 (100%)	4,8 (0,4)
Andere technieken dan vrijen	0 (0%)	4 (16%)	21 (84%)	4,2 (0,7)
Vrijen leuker/ spannender maken	0 (0%)	4 (16%)	21 (84%)	4,1 (0,7)
Hoe vrijen	1 (4%)	4 (16%)	20 (80%)	4,1 (0,8)
Hoe tongzoenen	2 (8%)	5 (20%)	18 (72%)	4,0 (1,0)
Standjes bij het vrijen	0 (0%)	11 (44%)	14 (56%)	3,8 (0,8)
Seksuele hulpmiddelen	3 (12%)	12 (48%)	10 (40%)	3,7 (0,8)
Totale gemiddelde themascore ¹				4,1

¹ Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 heel onbelangrijk - 5 heel belangrijk

6.3.4 Thema vier: "Hoe pak ik dat aan?" - Relationele onderwerpen

In het thema over relationele onderwerpen worden de items hoe je moet zeggen dat je niet verder wil gaan bij het vrijen en hoe en wanneer je over voorbehoedmiddelen erg hoog gewaardeerd, alle 25 respondenten vinden dit (heel) belangrijk. Daarna vinden de experts informatie over homo- en bisexualiteit van belang, de gemiddelde score hierop is 4,7. Opvallend is dat het in contrast staat met de resultaten van de jongeren, zij hadden hier een gemiddelde score van 3,1. Verder kan uit de tabel opgemaakt worden dat informatie over hoe je iemand moet versieren en hoe je je verkering uit moet maken het laagst naar voren komen, respectievelijk 4,4 versus 4,3.

Tabel 6.4: *Mate van belangrijkheid op onderwerpen in het thema relationele onderwerpen (aantal en % respondenten en gemiddelde score)*

Onderwerpen	(Heel) onbelangrijk	Neutraal	(Heel) belangrijk	Gemiddelde score ¹ (SD)
Niet verdergaan bij vrijen	0 (0%)	0 (0%)	25 (100%)	4,8 (0,4)
Hoe beginnen over voorbehoedmiddelen	0 (0%)	0 (0%)	25 (100%)	4,8 (0,4)
Wanneer beginnen over voorbehoedmiddelen	0 (0%)	0 (0%)	25 (100%)	4,8 (0,4)
Homo- en bisexualiteit	0 (0%)	1 (4%)	24 (96%)	4,7 (0,6)
Wel verdergaan bij vrijen	0 (0%)	2 (8%)	23 (92%)	4,6 (0,7)
Gevoelens bij verliefdheid	1 (4%)	1 (4%)	23 (92%)	4,5 (0,8)
Hoe vertellen lesbisch, homo of bi	0 (0%)	1 (4%)	24 (96%)	4,5 (0,6)
Hoe versieren	0 (0%)	4 (16%)	21 (84%)	4,4 (0,8)
Hoe verkering uitmaken	0 (0%)	5 (20%)	20 (80%)	4,3 (0,8)
Totale gemiddelde themascore¹				4,6

¹ Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 heel onbelangrijk - 5 heel belangrijk

6.3.5 Thema vijf: "En wat als het misgaat?" - Medische onderwerpen

Wat direct opvalt in tabel 6.5 is dat in dit thema geen van de respondenten (heel) onbelangrijk heeft ingevuld. Het belangrijkste onderwerp (gemiddelde score 4,8) is volgens de 25 experts informatie over soa, hiv en aids. Tevens hebben alle experts het onderwerp ongewenste zwangerschap als (heel) belangrijk beoordeeld, de gemiddelde score ligt wel iets lager met 4,7. Daarop volgt het onderwerp seksueel misbruik en op de laatste plaats komt het item behandeling van soa, hiv en aids. Een reden voor deze laatste plaats kan zijn dat de experts vinden dat dit onderwerp een té optimistisch beeld schept.

Tabel 6.5: *Mate van belangrijkheid op onderwerpen in het thema medische onderwerpen (aantal en % respondenten en gemiddelde score)*

Onderwerpen	(Heel) onbelangrijk	Neutraal	(Heel) belangrijk	Gemiddelde score ¹ (SD)
Informatie soa, hiv en aids	0 (0%)	0 (0%)	25 (100%)	4,8 (0,4)
Ongewenste zwangerschap	0 (0%)	0 (0%)	25 (100%)	4,7 (0,5)
Seksueel misbruik	0 (0%)	1 (4%)	24 (96%)	4,6 (0,6)
Abortus	0 (0%)	1 (4%)	24 (96%)	4,5 (0,6)
Behandeling soa, hiv en aids	0 (0%)	3 (12%)	22 (88%)	4,5 (0,7)
Totale gemiddelde themascore ¹				4,6

¹ Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 heel onbelangrijk - 5 heel belangrijk

6.4 Vormgeving van een website

Paragraaf 6.4 heeft tot doel in kaart te brengen wat experts van belang vinden als het gaat om de vormgeving van een website over seksuele voorlichting. Hieronder wordt in een tabel weergegeven in hoeverre de respondenten het belangrijk vinden dat deze onderwerpen op een website over seksuele voorlichting komen. Hiervoor geldt hoe hoger de score, hoe meer instemming met de betreffende schaal.

Tabel 6.6 laat zien dat experts menen dat plaatjes zeker op een website over seksuele voorlichting hoort. Deze is het hoogst gewaardeerd met een gemiddelde score van 4,8. Ander beeldmateriaal scoort wat lager, 88 procent van de respondenten vindt dat foto's zeker/misschien wel op een website moet komen en bij het onderwerp tekeningen is dit 84 procent. Reclame wordt slecht gewaardeerd, met een gemiddelde score van 2,2. Dit kan verklaard worden door het feit dat reclame een afleidende werking heeft van de website en het doel van voorlichting voorbij gaat. Zestig procent van de experts vindt dat er zeker/ misschien een forum aanwezig moet zijn, en voor een moderator is dit 52 procent. De onderwerpen die tevens een (zeer) hoge gemiddelde score hebben zijn een zoekfunctie (4,7), links naar andere sites over seksuele voorlichting, FAQ en een contactformulier.

Tabel 6.6: *Mate van belangrijkheid op onderwerpen over de vormgeving (aantal en % respondenten en gemiddelde score)*

Onderwerpen	Zeker - misschien niet	Neutraal	Zeker - misschien wel	Gemiddelde score ¹ (SD)
Plaatjes	0 (0%)	1 (4%)	24 (96%)	4,8 (0,5)
Zoekfunctie	0 (0%)	2 (8%)	23 (92%)	4,7 (0,6)
Links andere sites seksuele voorlichting	1 (4%)	0 (0%)	24 (96%)	4,7 (0,7)
FAQ	0 (0%)	0 (0%)	25 (100%)	4,6 (0,5)
Contactformulier	0 (0%)	2 (8%)	23 (92%)	4,6 (0,7)
Foto's	1 (4%)	2 (8%)	22 (88%)	4,5 (0,8)
Filmpjes	0 (0%)	1 (4%)	24 (96%)	4,5 (0,6)
Vragen stellen expert	0 (0%)	6 (24%)	19 (76%)	4,4 (0,9)
Tekeningen	0 (0%)	4 (16%)	21 (84%)	4,4 (0,8)
Printen	1 (4%)	3 (12%)	21 (84%)	4,4 (0,9)
Instellingen die betrokken zijn bij informatie op site	2 (8%)	2 (8%)	21 (84%)	4,3 (1,1)
Spelletjes/quiz	4 (16%)	4 (16%)	17 (68%)	3,9 (1,3)
Forum	4 (16%)	6 (24%)	15 (60%)	3,8 (1,1)
Moderator	4 (16%)	8 (32%)	13 (52%)	3,7 (1,1)
Reclame	17 (68%)	3 (12%)	5 (20%)	2,2 (1,1)
Totale gemiddelde score ¹ vormgeving				4,0

¹ Voor de gemiddelde score geldt: hoe hoger de score, hoe meer instemming met de schaal. 1 zeker niet - 5 zeker wel

6.5 Vergelijking experts en jongeren

Om een overzicht te geven in de verschillende wensen van jongeren en experts, wordt hierover hieronder een tabel gepresenteerd. Zoals tabel 6.7 laat zien, zijn jongeren en experts het veelal met elkaar eens. Informatie over medische onderwerpen wordt als belangrijkste beschouwd, gevolgd door informatie over relationele onderwerpen en bouw & werking van het lichaam.

 Tabel 6.7: *Gemiddelde themascores voor experts en jongeren*

	Jongeren (N=365)	Experts (N=25)
Thema 1: Bouw en werking van het lichaam	3,5	4,3
Thema 2: Seksuele normen	3,2	4,2
Thema 3: Seksuele technieken	3,4	4,1
Thema 4: Relationele onderwerpen	3,5	4,6
Thema 5: Medische onderwerpen	4,1	4,6
Vormgeving	3,6	4,0

Hoofdstuk 7 Discussie

Dit hoofdstuk geeft een omschrijving van de conclusies van het onderzoek en de aanbevelingen welke daar uit voortvloeien. Alvorens de hoofdvraag "Welke wensen ten aanzien van websites over seksuele voorlichting bestaan er onder jongeren en experts?" in paragraaf 7.2 te kunnen beantwoorden, wordt in paragraaf 7.1 eerst afzonderlijk antwoord gegeven op de zeven onderzoeksvragen. Vervolgens komt in de daaropvolgende paragraaf representativiteit, generaliseerbaarheid en validiteit van het onderzoek naar voren. In de laatste paragraaf staan de aanbevelingen voor vervolgonderzoek centraal.

7.1 Concrete beantwoording van de onderzoeksvragen

7.1.1 Wat is de rol van internet als bron voor seksuele informatie?

Het blijkt dat jongeren in grote getale gebruik maken van internet, uit de resultaten komt naar voren dat bijna de helft van de jongeren internet gebruikt als bron voor seksuele informatie. Dit is in overeenstemming met het onderzoek van de Graaf et al. (2005), waarin 42 procent van de jongeren internet noemt als bron voor seksuele informatie.

De redenen om internet te gebruiken is omdat het een gemakkelijk middel is om informatie op te zoeken en de anonimiteit van het medium. Tevens wordt internet bestempeld als een middel dat altijd beschikbaar is. Zowel experts als jongeren noemen deze voordelen in dit onderzoek. Redenen om internet niet te gebruiken zijn dat jongeren het voornamelijk vervelend vinden als je op een site persoonsgegevens moet achterlaten en dat je op sommige sites moet inloggen. Tevens wordt er nog erg getwijfeld aan de kwaliteit van websites. Deze negatieve punten beïnvloeden het feit dat niet alle jongeren seksuele informatie via internet zoeken.

Jongeren die wél seksuele informatie via internet zoeken, zoeken voornamelijk naar de onderwerpen hiv, aids, soa en voortplanting. Deze informatie zoeken jongeren vooral via zoekmachines, maar liefst 69 procent noemt Google. Een opvallend feit is dat jongeren over het algemeen erg slecht bekend zijn met websites over seksualiteit en ze bezoeken deze (bijna) niet. Wanneer zij sites dienen te noemen over seksuele voorlichting, noemt een aantal jongeren pornosites. Deze bevinding komt overeen met het onderzoek van de Graaf et al. (2005), waarin ook een verscheidenheid aan pornosites genoemd werd. Dit kan zorgwekkend genoemd worden. Immers, wanneer zij deze sites zien als een vorm van seksuele voorlichting, is het mogelijk dat deze jongeren een vertekend beeld van seksualiteit krijgen.

Het bovenstaande geeft weer dat jongeren wel behoefte hebben aan informatie over seksualiteit, maar dat ze nog niet goed weten waar ze deze informatie vandaan kunnen halen. De twaalf geteste websites over seksualiteit bieden zeker deze gewenste informatie, maar zijn niet bekend en worden (bijna) niet bezocht. Daarnaast valt de hoogst gewaardeerde site sekswoordenboek.nl niet onder één van de drie organisaties Rutgers Nisso Groep, Soa Aids NL of het NIGZ. Hier komt het belang van bekendheid naar voren.

Kort samengevat, komt het erop neer dat jongeren dus niet goed weten waar ze informatie vandaan kunnen halen. Daarom wordt geadviseerd een jongerenportal op te zetten waarop alle gezondheidsgerelateerde websites van de Rutgers Nisso Groep, Soa Aids NL en het NIGZ te vinden zijn. Op deze manier krijgen jongeren een goed overzicht van alle beschikbare websites over bijvoorbeeld seksualiteit, overgewicht, rookgedrag en alcoholgebruik. Ook kan op deze manier 'raadpleging' van mogelijke ongewenste informatie als bijvoorbeeld pornosites voorkomen worden. Om deze portal tot een succes te maken is de nodige mediapubliciteit vereist. De aandacht van jongeren kan getrokken worden door het gebruik van populaire media, zoals hotmail, MSN, tijdschriften gericht op jongeren, TMF en BNN. Omdat jongeren voornamelijk via Google zoeken, is tevens aan te raden te onderzoeken hoe websites over seksuele voorlichting bovenaan in de zoekresultaten van Google kunnen komen en welke zoektermen jongeren gebruiken voor het zoeken naar seksuele informatie. Tevens dient een website zó aantrekkelijk te zijn, dat jongeren de website bezoeken en blijven bezoeken. De beantwoording van de vraag hoe een dergelijke website eruit moet zien qua inhoud en vormgeving staat in de volgende paragrafen centraal.

7.1.2 Wat zijn de wensen qua inhoud van jongeren en experts?

Opvallend is dat jongeren alle onderwerpen over de inhoud belangrijk vinden, er wordt namelijk op geen van de items lager dan 3,0 gescoord. Dit betekent dat zij een brede interesse hebben voor de inhoud van een website over seksualiteit. Echter, jongeren vinden informatie over medische onderwerpen het belangrijkste, zij willen weten wat de mogelijke risico's van seks zijn en wat ze moeten doen in het geval er iets misgaat. Een verklaring voor de hoge scores op de onderwerpen informatie en behandeling van soa, hiv en aids en anticonceptie kan een gevolg zijn van de continue media-aandacht voor deze onderwerpen. Veel organisaties en campagnes richten zich op veilig vrijen en de preventie van soa, hiv en aids. Dit komt ook naar voren uit het onderzoek van de Graaf et al. uit 2005: informatie over soa, hiv en anticonceptiemiddelen wordt door één op de vijf jongeren (totaal 4726 proefpersonen) gewenst.

Ook experts waarderen alle onderwerpen in de vragenlijst qua inhoud erg hoog, de gemiddelde scores lopen van 4,8 tot 3,7. Maar informatie over relationele onderwerpen en informatie over medische onderwerpen wordt als het belangrijkste gezien. Dit komt overeen met de resultaten uit de interviews. Dat medische onderwerpen wederom zo hoog worden gewaardeerd, is niet verwonderlijk. Gezien het hoge aantal jongeren dat nog steeds onvoldoende kennis heeft van (de

gevaaren van) seks, wordt informatie hierover als zeer belangrijk aangemerkt. Daarnaast blijkt dat experts relationele onderwerpen net zo belangrijk vinden. Dit zou kunnen komen door het feit dat jongeren tegenwoordig veel en op jonge leeftijd geconfronteerd worden met seksuele beelden in de media. Hierdoor vinden zij het waarschijnlijk van belang dat seksuele voorlichting meer inhoudt dan een technisch verhaal.

De verschillen in wensen tussen jongeren en experts blijken niet groot te zijn. Echter, experts hechten een grotere waarde aan relationele vorming dan jongeren. Het zou dus kunnen dat jongeren informatie over relaties niet via een informatieve site willen krijgen maar op een andere manier, bijvoorbeeld via discussiegroepen in de klas. Daarom wordt geadviseerd om bij de ontwikkeling van een nieuwe jongerenwebsite over seksuele voorlichting in ieder geval informatie met een medische inhoud op te nemen.

7.1.3 Wat zijn de wensen qua vormgeving van jongeren en experts?

Jongeren vinden alle onderwerpen qua vormgeving belangrijk, op alle items komen zij hoger uit dan gemiddeld, behalve op het item reclame (gemiddelde score van 2,4). Desalniettemin komt duidelijk naar voren dat jongeren persoonlijk antwoord op hun specifieke vraag willen hebben. Het aanwezig zijn van de mogelijkheid om vragen te stellen aan een expert wordt als zeer wenselijk gezien. Dit kan tevens de verklaring zijn voor de lage score op het onderwerp reclame; dit voorziet niet in de informatiebehoefte van jongeren. De bestaande website Netdokter speelt duidelijk in op deze wens, hier kunnen jongeren namelijk vragen stellen aan een expert. Echter, uit de resultaten komt naar voren dat de naamsbekendheid van deze site erg laag is. Een investering in de naamsbekendheid van Netdokter is dan ook sterk aan te bevelen. Opvallend is dat interactieve zaken zoals spelletjes en quizen niet de prioriteit hebben bij jongeren. Een verklaring hiervoor wordt in het vooronderzoek gegeven: jongeren vinden dit niet informatief en het doel van de voorlichting voorbij gaan.

Experts vinden net als jongeren alle onderwerpen belangrijk, de gemiddelde scores variëren van 3,7 tot 4,8. Met uitzondering van het item reclame (2,2) worden alle onderwerpen qua vormgeving hoog gewaardeerd. Echter, de items plaatjes, zoekfunctie, links naar andere sites over seksuele voorlichting, FAQ en een contactformulier worden het hoogst gewaardeerd. Met uitzondering van de onderwerpen plaatjes en FAQ komt dit overeen met literatuuronderzoek. In de literatuur wordt door het NIGZ (2006) en Health on the Net Foundation (1997) het belang van een zoekfunctie, links naar andere sites en een contactformulier aangegeven.

De verschillen tussen jongeren en experts zijn te vinden in het feit dat jongeren persoonlijk contact belangrijker vinden dan experts. Dit heeft waarschijnlijk te maken met praktische overwegingen: voor experts betekent dit namelijk extra werk. Maar zoals gesteld wordt er een duidelijke behoefte van jongeren mee ingevuld. Bij het ontwikkelen van een nieuwe website over seksuele voorlichting,

dient hier een goede afweging in gemaakt te worden. Zondermeer verdient het aanbeveling om een mogelijkheid tot vragen stellen aan een expert op te nemen op een website.

7.1.4 Groepsspecifieke wensen met betrekking tot inhoud en vormgeving

Indien er een website over seksualiteit wordt gemaakt, gericht op verschillende doelgroepen, dient er gekeken te worden of er specifieke wensen per doelgroep zijn. Is dit het geval, dan is het van belang hier rekening mee te houden. In deze paragraaf wordt antwoord gegeven op onderzoeksvraag vier: *“Welke verschillen in wensen ten aanzien van websites over seksuele voorlichting bestaan er onder jongeren in geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst?”*

Het blijkt dat alle onderzochte groepen (jongens & meisjes, twaalf- tot vijftien-jarigen & vijftien- tot en met achttien-jarigen, vmbo & havo/ vwo scholieren en autochtonen & allochtonen) met betrekking tot de inhoud van een website, de medische onderwerpen het belangrijkste vinden. Deze onderwerpen verdienen dus speciale aandacht op een website over seksuele voorlichting. Dat jongeren voornamelijk behoefte hebben aan medische informatie, kwam in het literatuuronderzoek al naar voren. Vragen bij Stichting Korrelatie kwamen vooral over: soa, hiv, aids, vermoeden van zwangerschap, incest, seksueel misbruik en gynaecologische klachten (Stichting Korrelatie, 2005). Het lijkt echter ook verstandig rekening te houden met de specifieke wensen van deze doelgroepen. Aan de hand van de resultaten in hoofdstuk vijf kan een doelgroepgerichte focus qua inhoud gemakkelijk opgezet worden.

Wanneer het om de vormgeving van een website gaat, zijn verschillende conclusies te trekken. Jongens zijn bijvoorbeeld visueel ingesteld dan meisjes, zij hebben meer behoefte aan plaatjes, foto's en filmpjes. Op het gebied van leeftijd kunnen geen duidelijke conclusies getrokken worden, in de wensen van twaalf- tot vijftien- jarigen en vijftien- tot en met achttien- jarigen zit (bijna) geen verschil. Wordt er gekeken naar opleidingsniveau, dan blijkt dat hoger opgeleiden meer geïnteresseerd zijn in het verkrijgen van informatie via interactie, zoals het vragen stellen aan experts, forums en een contactformulier, dan lager opgeleiden. Het lijkt erop dat zij meer moeite willen doen en specifiekere informatie willen ontvangen. Wat betreft de verschillen in afkomst ziet het er naar uit dat allochtone jongeren minder kritisch zijn. Autochtonen vinden alle onderwerpen significant belangrijker dan allochtonen. De aanwezigheid van reclame is het enige item dat hoger scoort onder allochtonen. Dit sluit tevens op het bovenstaande aan; autochtonen komen waarschijnlijk puur voor de informatie en willen absoluut geen reclame op een site. Allochtone jongeren staan hier anders tegenover en storen zich minder aan de reclame. In het geval van een nieuwe website over seksuele voorlichting verdienen deze specifieke wensen van jongeren extra aandacht.

7.2 Beantwoording hoofdvraag

“Welke wensen ten aanzien van websites over seksuele voorlichting bestaan er onder jongeren en experts?”

Dit onderzoek concludeert dat een nieuwe jongerenwebsite over seksuele voorlichting in ieder geval aan de volgende aspecten moet voldoen. Ten eerste dient de website medische informatie te bevatten en verdient het aanbeveling voldoende ruimte te reserveren voor het stellen van vragen aan een expert op het gebied van seksualiteit. Daarnaast is het van belang rekening te houden met de specifieke wensen van jongens; zij hebben namelijk veel behoefte aan beeldmateriaal. Tevens dient de website leuk vormgegeven te zijn. Tot slot is het cruciaal jongeren direct te betrekken bij de opzet en ontwikkeling van een website over seksuele voorlichting. Dit kan bijvoorbeeld door middel van het tonen van een prototype website tijdens een focusgroep. Op deze manier kunnen jongeren zelf de site testen, bediscussiëren en hun mening geven.

7.3 Generaliseerbaarheid en validiteit

Generaliseerbaarheid

Men dient rekening te houden met het feit dat de resultaten generaliseerbaar zijn voor deze tijd. De wensen van jongeren en experts over dit onderwerp kunnen in de loop der jaren veranderen. Wellicht heeft dat te maken met de media-aandacht die verschuift naar andere onderwerpen over seksualiteit. Daarom is het van groot belang aandacht te blijven geven aan de ontwikkeling van de wensen en beschikbare informatie over deze wensen up-to-date te houden.

In dit onderzoek hebben totaal 365 jongeren meegewerkt aan het invullen van de vragenlijsten. Bij het interpreteren van de conclusies dient er rekening mee te worden gehouden dat de onderzoeksgroep niet representatief is voor alle Nederlandse jongeren van twaalf tot en met achttien jaar. Wel is de onderzoeksgroep zeer divers wat betreft geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst. Tevens is een respons van honderd procent behaald wat de betrouwbaarheid van dit onderzoek positief beïnvloedt. Op basis van de grootte van de groep, een diverse onderzoeksgroep en een hoge respons kan aangenomen worden dat dit onderzoek een goede indicatie geeft van de mening van Nederlandse jongeren.

Validiteit van de methode

De gebruikte vragenlijst bevatte totaal 37 onderwerpen over de inhoud en vijftien onderwerpen over de vormgeving. Een aantal van deze onderwerpen is te vinden in de literatuur en de resterende onderwerpen zijn resultaat van het vooronderzoek. Dit resulteerde in een nieuw instrument. Dit heeft voornamelijk te maken met het vernieuwende aspect van dit onderzoek. Er is namelijk geen vergelijkbaar onderzoek bekend (noch in het buitenland noch in Nederland) waarin is onderzocht waar een jongerenwebsite over seksualiteit aan moet voldoen qua inhoud of vormgeving.

Bij het bestuderen van de ingevulde vragenlijsten van de jongeren viel in eerste instantie op dat de meeste respondenten de vragenlijst serieus hadden ingevuld. De respons lag dan ook op honderd procent en maar vijf vragenlijsten waren niet of niet volledig (< vijftig procent) ingevuld. Het invullen van de vragenlijsten door de experts, werd duidelijk moeilijker gevonden. Dat bleek uit de opmerkingen dat het lastig was een goede beoordeling te geven op de onderwerpen in de vragenlijst. Daarnaast werden bijna alle onderwerpen als erg belangrijk aangemerkt. Dit is tevens terug te zien in de resultaten van de jongeren, ook zij vinden (bijna) alle onderwerpen belangrijk. Hierdoor zijn mogelijk scheve verdelingen ontstaan.

Tevens dient bij het interpreteren van de resultaten in beschouwing genomen te worden dat de wensen van experts en jongeren met elkaar zijn vergeleken. In totaal waren dit 365 jongeren versus 25 experts. Uiteraard is dit statistisch gezien niet een ideale vergelijking. Aangezien het niet mogelijk was meer experts te vinden en te enquêteren, is het bij deze aantallen gebleven.

Een kritische opmerking kan geplaatst worden bij de mogelijkheid dat jongeren sociaal wenselijke antwoorden kunnen hebben gegeven. Er is getracht de invloed van het geven van sociaal wenselijke antwoorden zoveel mogelijk te beperken door te benadrukken dat de respondenten eerlijk en serieus dienden te antwoorden en door de respondenten de ingevulde vragenlijst in een gesloten enveloppe te laten inleveren. Hierdoor bleef de privacy van de respondenten gewaarborgd. Door de privacy van de respondenten optimaal te garanderen, worden non-respons en het geven van sociaal wenselijke antwoorden verminderd.

7.4 Aanbevelingen vervolgonderzoek

Naar aanleiding van dit onderzoek, zijn er diverse aanbevelingen te geven voor vervolgonderzoek. Ten eerste wordt aanbevolen om vervolgonderzoek te doen onder een grotere onderzoeksgroep van Nederlandse jongeren. Aangezien er geen andere onderzoeken bekend zijn in Nederland of het buitenland en als gevolg van het vernieuwende karakter heeft dit geresulteerd in een nieuw instrument voor het opzetten van jongerenwebsites over seksuele voorlichting. Dit instrument dient, alvorens het volledig betrouwbaar is, door middel van vervolgonderzoek gebruikt en getest te worden. Op deze manier kan het instrument op een valide en volwaardige manier worden ingezet.

Ten tweede dient eventueel vervolgonderzoek gericht op jongeren en experts meer spreiding in de antwoorden tot doel te hebben. Dit kan door hen in de vragenlijst een prioriteit in de onderwerpen aan te laten brengen. Op deze manier kan duidelijk naar voren worden gebracht welke onderwerpen de hoogste prioriteit hebben voor op een jongerenwebsite over seksuele voorlichting.

Dit onderzoek is gericht op jongeren van twaalf tot en met achttien jaar. Van belang is dat er nagedacht dient te worden over het opzetten van een website over seksuele voorlichting voor kinderen. Zoiets is op dit moment niet beschikbaar voor kinderen. Alvorens deze website op te zetten, dient vervolgonderzoek de wensen van kinderen in kaart te brengen.

Eventuele effecten van seksuele voorlichting via internet op de kennis en het gedrag van jongeren in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. Dit zou een interessant vervolgonderzoek zijn. Uit een onderzoek van Chao- hua Lou et al. (2006) komt naar voren dat seksuele voorlichting via internet de kennis en het gedrag van Chinese jongeren positief beïnvloedt. In Nederland is de kennis onder jongeren over seksualiteit nog té gebrekkig en zou seksuele voorlichting via internet hier dus goed op in kunnen spelen. Tevens is het uiteindelijke doel dat jongeren ook daadwerkelijk hun gedrag veranderen, zoals het gebruiken van een condoom. Dit onderzoek geeft inmiddels een indicatie van de wensen van jongeren ten aanzien van websites over seksuele voorlichting. Vervolgonderzoek dient de vraag te beantwoorden of gebruik van deze wensen op websites ook daadwerkelijk effect heeft op het verhogen van kennis en het positief beïnvloeden van gedrag.

Literatuurlijst

Ackard, D.M., & Neumark-Sztainer, M.P.H. (2001). Health care information sources for adolescents: age and gender differences on use, concerns, and needs. *Journal of Adolescent Health, 29*, 170-176.

Boer, I.M. de, Coul, E.L.M. Op de, Koedijk, F.D.H., Veen, M.G. van, Sighem, A.I. van, & Laar, M.J.W. van der (2006). Hiv and Sexually Transmitted Infections in the Netherlands in 2005. RIVM Report.

Borzekowski, D.L.G., & Rickert, V.I. (2001). Adolescents, the Internet, and health issues of access and content. *Applied Developmental Psychology, 22*, 49-59.

Boschma, J., & Groen, I. (2006). *Generatie Einstein; slimmer, sneller en socialer. Communiceren met jongeren van de 21^e eeuw*. Amsterdam: Pearson Education Benelux

Brodie, M., Flournoy, R.E., Altman, D.E., Blendon, R.J., Benson, J.M. & Rosenbaum, M.D. (2000). Health information, the Internet, and the digital divide. *Health Affairs, 19(6)*, 255-265.

Centraal Bureau voor de Statistiek, Webmagazine (2003). Thuis internetten: zoeken, mailen en surfen. Verkregen op 22 november 2006 van <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/mens-maatschappij/leefsituatie/publicaties/artikelen/archief/2003/2003-1245-wm.html>

Chao-hua Lou, M.D., Quan Zhao, M.S., Er-Sheng Gao, M.D., & Iqbal Shah, H. (2006). Can the Internet be used effectively to provide sex education to young people in China? *Journal of Adolescent Health, 39*, 720-728.

Commissie van de Europese Gemeenschap (2002). eEurope2002: kwaliteitscriteria voor websites met medische informatie, 1-19.

De VoorZorg (2004). *Enquête rond het vrijgedrag bij jongeren*.

Dumez, C., Kesters, M., & Ham, P. van, (1998). *Relatie(v)aardig. Over kinderen en jongeren, relaties en seksueel misbruik, preventie en hulpverlening*. Leuven- Apeldoorn: Garant.

Fenton, K., Johnson, A. M., McManus, S. & Erens, B. (2001). Measuring sexual behaviour; methodological challenges in survey research. *Sexually Transmitted Infections, 77*, 84-92.

Fulpen, M. van, Bakker, F., & Breeman, L. (2002). Vmbo scholieren, seksualiteit en seksuele vorming: een effectonderzoek naar de vernieuwde versie van het lespakket 'Lang leve de liefde', 1-96.

Gilbert, L.K., Temby, J.R.E., & Rogers, S.E. (2005). Evaluating a teen STD prevention Website. *Journal of Adolescent Health, 37*, 236-242.

Goold, P.C., Ward, M., & Carlin, E.M. (2003). Can the Internet be used to improve sexual awareness in web-wise young people? *Journal of Family Planning and Reproductive Health Care, 29*(1), 28-30.

Graaf, H. de, Meijer, S., Poelman, J., & Vanwesenbeeck, I. (2005). *Seks onder je 25^e. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2005*. Delft: Uitgeverij Eburon.

Health on The Net Foundation (1997). HON Code of Conduct (HON code) for medical and health Web sites. Verkregen op 10 mei 2007 van <http://www.hon.ch/HONcode/Conduct.html>

Jones, R., Finlay, F., & Simpson, N. & Kreitman, T. (1997). How can adolescents' health needs and concerns best be met? *British Journal of General Practice, 47*, 631-634.

Kindertelefoon (2005). Jaarverslag Kindertelefoon 2005. Verkregen op 1 februari 2007 van http://www.kindertelefoon.nl/documenten/documenten/10/jaarverslag_2005_kindertelefoon.pdf

Kijkwijzer (2007). Downloads pictogrammen. Verkregen op 16 mei 2007 van http://www.kijkwijzer.nl/upload/download_pc/16.zip

NIGZ (2006). Kwaliteitsbeleid websites NIGZ.

Nooijer, J. de, Oenema, A., Kloek, G., Brug, H., Vries, H. de, & Vries, N. de (2005). *Bevordering van gezond gedrag via Internet; nu en in de toekomst*. Rotterdam: Optima Grafische Communicatie.

Pardoen, J., & Pijpers, R. (2006). *Verliefd op Internet. Over internetgedrag van pubers*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Rideout, V. (2002). Generation Rx.com; What are young people doing online? *Marketing Health Services, 22*, 26-30.

Skinner, H., Biscope, S., Poland, B., & Golberg, E. (2003). How Adolescents Use Technology for Health Information: Implications for Health Professionals from Focus Group Studies. *Journal of Medical Internet Research, 5*(4).

Soa Aids Nederland (2005). *Jaarverslag 2005*. Amsterdam: Soa Aids Nederland.

Spreekbeurten (2007). Seksuele voorlichting. Verkregen op 19 maart 2007 van <http://www.spreekbeurten.info/sv.html>

Stichting Korrelatie (2005). *Jaarverslag 2005*. Verkregen op 1 februari 2007 van <http://www.korrelatie.nl/content/html/23.asp>

Tourangeau, R., Rasinski, K., Jobe, J.B., Smith, T.W., & Pratt, W.F. (1997). Sources of Error in a Survey on Sexual Behavior. *Journal of Official Statistics*, 13, 341-365.

Vedder, A. (2003). Misinformation through the Internet: Epistemology and ethics. In: A. Vedder (2001). *Ethics and the Internet*. Antwerpen, Oxford, Groningen: Intersentia (125-132).

Vogels, T., Buitendijk, S., Bruil, J., Dijkstra, N., & Paulussen, Th. (2002). *Jongeren, seksualiteit, preventie en hulpverlening: een nieuwe situatie? Een verkenning*. Leiden: TNO Preventie en Gezondheid.

Wikipedia, 2007. Cronbachs alpha. Verkregen op 9 mei 2007 van http://nl.wikipedia.org/wiki/Cronbach's_Alpha

Bijlagen

- Bijlage 1: Vooronderzoek
- Bijlage 2: Vragenlijst hoofdonderzoek - jongeren
- Bijlage 3: Vragenlijst hoofdonderzoek - experts
- Bijlage 4: Opzet interview experts

Bijlage 1 Vooronderzoek

Bronnen voor seksuele informatie

- Stel dat je iets over seksualiteit wil weten, welke mensen of bronnen zou je dan raadplegen om hierover informatie te krijgen? Kleur het rondje in als je deze mensen of bronnen gebruikt voor informatie. Doe dit voor jezelf en overleg niet met de anderen.

Vader	☐
Moeder	☐
Broer(s)	☐
Zus(sen)	☐
Andere familieleden	☐
Vrienden/ vriendinnen	☐
Huisarts	☐
Leraar/ Lerares op school	☐
Vriend/ vriendin (je verkering)	☐
Gezondheidsinstelling (bijvoorbeeld GGD)	☐
Tijdschriften	☐
Internet	☐
Televisie	☐
Radio	☐
Bibliotheek	☐
Folders	☐
Anders, nl.....	☐

- Waarom gebruik je een bepaalde bron wel of niet als informatiebron?

Inhoud van een website

- Welke onderwerpen zoeken jongeren van jullie leeftijd op Internet als het te maken heeft met seks, uiterlijk en relaties?

- Stel dat we een nieuwe website gaan maken voor jongeren die seksuele voorlichting geeft. Welke onderwerpen zouden volgens jou zeker aan bod moeten komen op zo'n website? Omcirkel het cijfer dat het meest op jou van toepassing is: 'heel belangrijk', 'belangrijk', 'neutraal', 'niet belangrijk' of 'helemaal niet belangrijk'.

Technische onderwerpen:

	Helemaal niet belangrijk	Niet belangrijk	Neutraal	Belangrijk	Heel belangrijk
1. Hoe je de pil, condoom en andere voorbehoedmiddelen gebruikt	1	2	3	4	5
2. Hoe je moet tongzoenen	1	2	3	4	5
3. Informatie over standjes bij het vrijen en seksuele technieken	1	2	3	4	5
4. Hoe je het vrijen leuker kunt maken	1	2	3	4	5

Relationele onderwerpen:

	Helemaal niet belangrijk	Niet belangrijk	Neutraal	Belangrijk	Heel belangrijk
5. Informatie over gevoelens bij verliefdheid	1	2	3	4	5
6. Hoe je iemand versiert/ met iemand in contact komt die je leuk vindt	1	2	3	4	5
7. Hoe je je verkering uitmaakt	1	2	3	4	5
8. Hoe je moet zeggen dat je niet verder wil gaan bij het vrijen	1	2	3	4	5
9. Hoe je moet zeggen dat je wel verder wil gaan bij het vrijen	1	2	3	4	5

Lichamelijke onderwerpen:

	Helemaal niet belangrijk	Niet belangrijk	Neutraal	Belangrijk	Heel belangrijk
10. Informatie over menstruatie	1	2	3	4	5
11. Wat de normale lengte van de penis is	1	2	3	4	5
12. Informatie over masturbatie (met jezelf vrijen)	1	2	3	4	5
13. Informatie over maagdelijkheid	1	2	3	4	5
14. Hoe je geslachtsorganen werken	1	2	3	4	5
16. Wat er allemaal aan je lichaam verandert in de puberteit	1	2	3	4	5
17. Wat de 'normale' leeftijd is om de eerste keer te vrijen	1	2	3	4	5
18. Informatie over zwangerschap en het krijgen van kinderen	1	2	3	4	5
19. Informatie over ongewenste zwangerschap	1	2	3	4	5

Medische onderwerpen:

	Helemaal niet belangrijk	Niet belangrijk	Neutraal	Belangrijk	Heel belangrijk
20. Behandeling van soa's, HIV en aids	1	2	3	4	5
21. Informatie over het laten plegen van abortus	1	2	3	4	5
22. Informatie over onvruchtbaarheid en de gevolgen hiervan	1	2	3	4	5

Overige onderwerpen:

	Helemaal niet belangrijk	Niet belangrijk	Neutraal	Belangrijk	Heel belangrijk
23. Informatie over seksueel misbruik	1	2	3	4	5
24. Informatie over het hebben van seks voor geld	1	2	3	4	5
25. Informatie over loverboys	1	2	3	4	5
26. Informatie over pornografie	1	2	3	4	5
27. Hoe je moet vertellen dat je homo, lesbisch of biseksueel bent	1	2	3	4	5
28. Informatie over geloof en seks	1	2	3	4	5

Vormgeving van een website

- Stel dat we een nieuwe website gaan maken voor jongeren die seksuele voorlichting geeft. Wat vind je qua vormgeving dan belangrijk? Jongeren eerst zelf laten antwoorden! In tweede instantie onderstaande onderwerpen gebruiken.

- Dat er plaatjes/ foto's/ tekeningen aanwezig zijn
 - Vind je plaatjes, foto's of tekeningen belangrijk? Waarom?
- Dat er reclame aanwezig is
 - In welke vorm? Wat heb je aan deze reclame? Wat doe je ermee?
- Dat de functie 'zoeken' aanwezig is
- Dat er spelletjes/ quiz aanwezig zijn
- Dat er filmpjes aanwezig zijn
 - Hoe expliciet mogen deze filmpjes zijn? Wat mag er wel/ niet getoond worden op seksueel gebied?
- Dat er een forum aanwezig is
 - Wat is het voordeel van een forum? Wat is een nadeel van een forum?
- Dat er een moderator aanwezig is
 - Wat moet zijn taak zijn? Toe hoe ver mag je gaan en wanneer moet deze persoon ingrijpen?
- Dat er informatie aanwezig is over de instelling(en) die betrokken zijn bij de informatie op de website
 - In welke vorm moet deze informatie aanwezig zijn? Alleen logo of bijvoorbeeld ook verwijzing naar site, adresgegevens etc.
- Mogelijkheid tot opnemen van contact
 - Hoe wil je dan het liefst contact op kunnen nemen? Telefoon, mail, vraag/ antwoord formulier, anders nl...
- Taalgebruik afgestemd op jongeren
 - Op welke manier moet dit gebeuren? Wat is 'hippe' taal?
- Gebruik van kleuren
 - Wel of niet gebruik van kleur? Waarom? Welke kleuren?
- Mogelijkheid tot stellen van vragen aan een expert
 - Op welke manier? Mail/ telefoon? Wie zou die persoon moeten zijn?
- Aanwezigheid van links naar andere sites over seksuele voorlichting
- Dat je dingen van de site kunt uitprinten
 - Waarom is dit belangrijk? Wat doe je met die informatie?
- Aanwezigheid van een FAQ (Frequently Asked Questions)

Bijlage 2 Vragenlijst jongeren

Vragenlijst over seksualiteit en websites

Hallo allemaal!

Op dit moment ben ik bezig met een afstudeeronderzoek voor mijn studie. Dit onderzoek gaat over wat **JJ** belangrijk vindt aan een website die seksuele voorlichting geeft. Door het invullen van de onderstaande vragenlijst, zou je me heel erg helpen! Lees de vraag eerst goed door en probeer eerlijk te antwoorden.

Je krijgt geen cijfer voor dit onderzoek en telt dus niet mee voor je resultaten op school, maar probeer het wel zo serieus mogelijk en voor jezelf in te vullen. De vragenlijst is anoniem, dus je hoeft je naam er niet op te zetten. Veel succes!

1. Wat is je geslacht?

- Jongen
- Meisje

2. Wat is je leeftijd?

..... jaar

3. Wat voor opleidingsniveau volg je?

- Vmbo
- Havo
- Atheneum
- Gymnasium
- Anders, namelijk.....

4. In welk land ben je zelf geboren?

- Nederland
- Anders, namelijk.....

5. In welk land is je vader geboren?

- Nederland
- Anders, namelijk.....

6. In welk land is je moeder geboren?

- Nederland
 - Anders, namelijk.....
-

BRONNEN VAN SEKSUELE INFORMATIE

7. Stel dat je iets wil weten over seksualiteit; wie van de onderstaande mensen of bronnen zou je raadplegen om hierover informatie te krijgen? (je kunt meerdere antwoorden aankruisen)

- A Vader
 - B Moeder
 - C Voogd
 - D Broer(s)
 - E Zus(sen)
 - F Andere familieleden
 - G Vrienden/ vriendinnen
 - H Huisarts
 - I Leraar/ lerares op school
 - J Vriend/ vriendin (je verkering)
 - K Gezondheidsinstelling (bijv. GGD)
 - L Tijdschriften
 - M Bibliotheek
 - N Folders
 - O Internet
 - P Radio
 - Q Televisie
 - R Anders, namelijk.....
-

SEKSUELE INFORMATIE EN INTERNET

8. Welke van onderstaande websites die seksuele voorlichting geven ken je? (je kunt meerdere antwoorden aankruisen)

- www.netdokter.nl
- www.safeseks.nl
- www.onderzoekjegrens.nl
- www.maroc.nl
- www.youXme.nl
- www.noodpil.nl
- www.lokum.nl
- www.kitatin.com
- www.weetal.nl
- www.zoenzo.nl
- www.sekswoordenboek.nl
- www.seksualiteit.nl
- Anders, namelijk.....

9. Welke van de onderstaande websites die seksuele voorlichting geven heb je wel eens bezocht? (je kunt meerdere antwoorden aankruisen)

- www.netdokter.nl
- www.safeseks.nl
- www.onderzoekjegrens.nl
- www.maroc.nl
- www.youXme.nl
- www.noodpil.nl
- www.lokum.nl
- www.kitatin.com
- www.weetal.nl
- www.zoenzo.nl
- www.sekswoordenboek.nl
- www.seksualiteit.nl
- Anders, namelijk.....

10. Deze vraag gaat over de voor- en nadelen van Internet als informatiemiddel. Geef bij onderstaande stellingen steeds aan of jij het er 'helemaal mee oneens', 'mee oneens', 'weet niet/ neutraal', 'mee eens' of 'helemaal mee eens' bent. Dit doe je door het antwoord te omcirkelen dat het beste bij je past.

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Neutraal	Mee eens	Helemaal mee eens
1. Op Internet kan ik altijd alle informatie vinden die ik zoek	1	2	3	4	5
2. Ik vind het vervelend als je op een site moet inloggen	1	2	3	4	5
3. Ik vind het fijn dat Internet anoniem is	1	2	3	4	5
4. Internet is goed afgestemd op jongeren	1	2	3	4	5
5. Er bestaan veel websites van slechte kwaliteit	1	2	3	4	5
6. Ik vind het vervelend als je op een site je persoonsgegevens achter moet laten	1	2	3	4	5
7. Internet is een serieus middel om informatie te geven	1	2	3	4	5
8. Internet is een eerlijk middel om informatie te geven	1	2	3	4	5
9. Contact via Internet is onpersoonlijk omdat je de persoon niet in het echt kunt zien	1	2	3	4	5
10. Internet is een makkelijk middel als je informatie zoekt	1	2	3	4	5
11. Internet is altijd beschikbaar	1	2	3	4	5
12. Op Internet staat veel onbetrouwbare informatie	1	2	3	4	5
13. Informatie is het beste te vinden op Internet	1	2	3	4	5
14. Anders, namelijk	1	2	3	4	5
.....					
.....					
.....					

11. Heb je wel eens informatie over de volgende onderwerpen gezocht op Internet?

	JA	NEE
Seks in het algemeen (bijv. seksuele technieken, standjes)	☐	☐
Seksueel overdraagbare aandoeningen (soa's)	☐	☐
Hiv & aids	☐	☐
Voortplanting (zwangerschap & bevalling)	☐	☐
Ongewenste zwangerschap	☐	☐
Abortus	☐	☐
Menstruatie	☐	☐
Maagdelijkheid en maagdenvlies	☐	☐
Masturbatie/ vrijen met jezelf	☐	☐
Verliefd zijn	☐	☐
Versieren/ contact leggen	☐	☐
Relaties	☐	☐
Seksuele voorkeur (hetero, homo, lesbisch, bi)	☐	☐
Anticonceptiemiddelen/ voorbehoedsmiddelen	☐	☐
Seksueel misbruik	☐	☐
Seks in ruil voor geld	☐	☐
Loverboys	☐	☐
Seksuele hulpmiddelen (bijv. dildo's, vibrators)	☐	☐
Geloof en seks	☐	☐
Seks voor het huwelijk	☐	☐
Je geslachtsorganen en/of je borsten	☐	☐
Verandering van je lichaam tijdens de puberteit	☐	☐
Anders, nl.....		

12. Als je informatie zoekt over seksualiteit, hoe zoek je dit dan op?

- Via een site die seksuele voorlichting geeft, namelijk.....
- Google
- Wikipedia
- Andere zoekmachine, namelijk.....

INHOUD VAN EEN WEBSITE

13. Stel dat we een nieuwe website gaan maken die seksuele voorlichting geeft aan jongeren. Welke onderwerpen zouden volgens jou zeker aan bod moeten komen op een website die seksuele voorlichting geeft aan jongeren? Geef bij ieder onderwerp aan of jij het 'helemaal niet belangrijk', 'niet belangrijk', 'weet niet/ neutraal', 'belangrijk' of 'heel belangrijk' vindt.

"Hoe werkt het?"

Bouw & werking van het lichaam

	HELEMAAL NIET BELANGRIJK	NIET BELANGRIJK	NEUTRAAL	BELANGRIJK	HEEL BELANGRIJK
1. Informatie over menstruatie	☐	☐	☐	☐	☐
2. Hoe de vrouwelijke geslachtsdelen eruitzien (vagina, schaamlippen, clitoris, borsten)	☐	☐	☐	☐	☐
3. Hoe de mannelijke geslachtsdelen eruitzien (penis, eikel, voorhuid, ballen)	☐	☐	☐	☐	☐
4. Hoe de vrouwelijke geslachtsdelen werken	☐	☐	☐	☐	☐
5. Hoe de mannelijke geslachtsdelen werken	☐	☐	☐	☐	☐
6. Wat er allemaal aan je lichaam verandert in de puberteit	☐	☐	☐	☐	☐
7. Wat er allemaal verandert aan het lichaam van iemand van het andere geslacht	☐	☐	☐	☐	☐

8. Informatie over het maagdenvlies	☐	☐	☐	☐	☐
9. Informatie over voortplanting (zwangerschap en bevalling)	☐	☐	☐	☐	☐
10. Anders, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

Wat kan, moet en mag oftewel: 'Wat is normaal?'

Seksuele normen

	HELEMAAL NIET BELANGRIJK	NIET BELANGRIJK	NEUTRAAL	BELANGRIJK	HEEL BELANGRIJK
1. Informatie over masturbatie/ vrijen met jezelf van jongens (hoe je dat doet en hoe vaak)	☐	☐	☐	☐	☐
2. Informatie over masturbatie/ vrijen met jezelf van meisjes (hoe je dat doet en hoe vaak)	☐	☐	☐	☐	☐
3. Wat de gemiddelde leeftijd is om de eerste keer te vrijen	☐	☐	☐	☐	☐
4. Informatie over het hebben van seks in ruil voor geld	☐	☐	☐	☐	☐
5. Informatie over loverboys	☐	☐	☐	☐	☐
6. Informatie over geloof en seks	☐	☐	☐	☐	☐
7. Informatie over seks voor het huwelijk	☐	☐	☐	☐	☐
8. Anders, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

"Hoe moet dat precies?"

Seksuele technieken

	HELEMAAL NIET BELANGRIJK	NIET BELANGRIJK	NEUTRAAL	BELANGRIJK	HEEL BELANGRIJK
1. Hoe je moet tongzoenen	☐	☐	☐	☐	☐
2. Hoe je moet vrijen (neuken)	☐	☐	☐	☐	☐
3. Informatie over andere technieken dan neuken (bijvoorbeeld beffen, pijpen etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
4. Informatie over standjes bij het vrijen	☐	☐	☐	☐	☐
5. Hoe je het vrijen leuker/ spannender kunt maken	☐	☐	☐	☐	☐
6. De werking van de pil, condoom en andere voorbehoedsmiddelen en hoe je deze gebruikt	☐	☐	☐	☐	☐
7. Informatie over seksuele hulpmiddelen (bijv. dildo's, vibrators)	☐	☐	☐	☐	☐
8. Anders, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

“Hoe pak ik dat aan?”
Relationele onderwerpen

	HELEMAAL NIET BELANGRIJK	NIET BELANGRIJK	NEUTRAAL	BELANGRIJK	HEEL BELANGRIJK
1. Informatie over gevoelens bij verliefdheid	☐	☐	☐	☐	☐
2. Hoe je iemand versiert/ met iemand in contact komt die je leuk vindt	☐	☐	☐	☐	☐
3. Hoe je je verkering uitmaakt	☐	☐	☐	☐	☐
4. Hoe je moet zeggen dat je NIET verder wil gaan bij het vrijen	☐	☐	☐	☐	☐
5. Hoe je moet zeggen dat je WEL verder wil gaan bij het vrijen	☐	☐	☐	☐	☐
6. Hoe je over het gebruik van voorbehoedsmiddelen moet beginnen	☐	☐	☐	☐	☐
7. Wanneer je over het gebruik van voorbehoedsmiddelen moet beginnen	☐	☐	☐	☐	☐
8. Informatie over homo- en bisexualiteit	☐	☐	☐	☐	☐
9. Hoe je moet vertellen dat je lesbisch, homoseksueel of biseksueel bent	☐	☐	☐	☐	☐
10. Anders, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

“En wat als het mis gaat?”

Medische onderwerpen

	HELEMAAL NIET BELANGRIJK	NIET BELANGRIJK	NEUTRAAL	BELANGRIJK	HEEL BELANGRIJK
1. Informatie over soa, hiv en aids	☐	☐	☐	☐	☐
2. Behandeling van soa, hiv en aids	☐	☐	☐	☐	☐
3. Informatie over abortus	☐	☐	☐	☐	☐
4. Informatie over ongewenste zwangerschap	☐	☐	☐	☐	☐
5. Informatie over seksueel misbruik	☐	☐	☐	☐	☐
6. Anders, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

VORMGEVING VAN EEN WEBSITE

14. Stel dat we een nieuwe website gaan maken voor jongeren die seksuele voorlichting geeft. Hieronder staan een aantal onderwerpen die met de vormgeving van een website te maken hebben. Moeten onderstaande onderwerpen volgens jou wel of juist niet op zo'n site?

	ZEKER NIET	MISSCHIEN NIET	NEUTRAAL	MISSCHIEN WEL	ZEKER WEL
1. Plaatjes	☐	☐	☐	☐	☐
2. Foto's	☐	☐	☐	☐	☐
3. Tekeningen	☐	☐	☐	☐	☐
4. Reclame	☐	☐	☐	☐	☐
5. Zoekfunctie	☐	☐	☐	☐	☐
6. Spelletjes/ quiz	☐	☐	☐	☐	☐
7. Filmpjes	☐	☐	☐	☐	☐
8. Forum	☐	☐	☐	☐	☐
9. Moderator	☐	☐	☐	☐	☐
10. Informatie over de instelling(en) die betrokken zijn bij de informatie op de website	☐	☐	☐	☐	☐
11. Contactformulier	☐	☐	☐	☐	☐
12. Mogelijkheid tot vragen stellen aan een expert	☐	☐	☐	☐	☐

13. Links naar andere sites over seksuele voorlichting	☐	☐	☐	☐	☐
14. Dat je kunt printen	☐	☐	☐	☐	☐
15. FAQ (Frequently Asked Questions)	☐	☐	☐	☐	☐

Dit is het einde van de vragenlijst, bedankt voor het invullen!!

Bijlage 3 Vragenlijst experts

Ten eerste: bedankt dat u mee wil werken aan deze vragenlijst!

Dit onderzoek is bedoeld voor mijn afstudeerscriptie voor de studie Toegepaste Communicatie Wetenschap. Ik doe een onderzoek naar de wensen van jongeren (12 t/m 18 jaar) én experts ten aanzien van websites die seksuele voorlichting geven. Aan de hand van de resultaten schrijf ik mijn scriptie als adviesrapport aan het NIGZ, Soa Aids Nederland & Rutgers Nisso Groep.

Lees de vraag eerst goed door en bekijk de antwoordmogelijkheden. De antwoordformulieren worden alleen door mij doorgelezen en worden vertrouwelijk behandeld. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 10 minuten. Wanneer er onduidelijkheden zijn, dan kunt u altijd contact met mij opnemen.

Veel succes!

Vriendelijke groeten, Iris Nijkamp

06-42 12 78 55

inijkamp@nigz.nl

INHOUD VAN EEN WEBSITE

Stel dat er een nieuwe website komt voor jongeren die seksuele voorlichting geeft. Welke onderwerpen zouden volgens u zeker aan bod moeten komen op een website die seksuele voorlichting geeft aan jongeren? Geef bij ieder onderwerp aan of u het 'helemaal niet belangrijk', 'niet belangrijk', 'weet niet/ neutraal', 'belangrijk' of 'heel belangrijk' vindt.

"Hoe werkt het?"

Bouw & werking van het lichaam

	HELEMAAL NIET BELANGRIJK	NIET BELANGRIJK	NEUTRAAL	BELANGRIJK	HEEL BELANGRIJK
1. Informatie over menstruatie	☐	☐	☐	☐	☐
2. Hoe de vrouwelijke geslachtsdelen eruitzien (vagina, schaamlippen, clitoris, borsten)	☐	☐	☐	☐	☐
3. Hoe de mannelijke geslachtsdelen eruitzien (penis, eikel, voorhuid, ballen)	☐	☐	☐	☐	☐
4. Hoe de vrouwelijke geslachtsdelen werken	☐	☐	☐	☐	☐
5. Hoe de mannelijke geslachtsdelen werken	☐	☐	☐	☐	☐
6. Wat er allemaal aan je lichaam verandert in de puberteit	☐	☐	☐	☐	☐
7. Wat er allemaal verandert aan het lichaam van iemand van het andere geslacht	☐	☐	☐	☐	☐

8. Informatie over het maagdenvlies	☐	☐	☐	☐	☐
9. Informatie over voortplanting (zwangerschap en bevalling)	☐	☐	☐	☐	☐
10. Anders, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

Wat kan, moet en mag oftewel: 'Wat is normaal?'

Seksuele normen

	HELEMAAL NIET BELANGRIJK	NIET BELANGRIJK	NEUTRAAL	BELANGRIJK	HEEL BELANGRIJK
1. Informatie over masturbatie/ vrijen met jezelf van jongens (hoe je dat doet en hoe vaak)	☐	☐	☐	☐	☐
2. Informatie over masturbatie/ vrijen met jezelf van meisjes (hoe je dat doet en hoe vaak)	☐	☐	☐	☐	☐
3. Wat de gemiddelde leeftijd is om de eerste keer te vrijen	☐	☐	☐	☐	☐
4. Informatie over het hebben van seks in ruil voor geld	☐	☐	☐	☐	☐
5. Informatie over loverboys	☐	☐	☐	☐	☐
6. Informatie over geloof en seks	☐	☐	☐	☐	☐
7. Informatie over seks voor het huwelijk	☐	☐	☐	☐	☐
8. Anders, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

“Hoe moet dat precies?”

Seksuele technieken

	HELEMAAL NIET BELANGRIJK	NIET BELANGRIJK	NEUTRAAL	BELANGRIJK	HEEL BELANGRIJK
1. Hoe je moet tongzoenen	☐	☐	☐	☐	☐
2. Hoe je moet vrijen (neuken)	☐	☐	☐	☐	☐
3. Informatie over andere technieken dan neuken (bijvoorbeeld beffen, pijpen etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
4. Informatie over standjes bij het vrijen	☐	☐	☐	☐	☐
5. Hoe je het vrijen leuker/ spannender kunt maken	☐	☐	☐	☐	☐
6. De werking van de pil, condoom en andere voorbehoedsmiddelen en hoe je deze gebruikt	☐	☐	☐	☐	☐
7. Informatie over seksuele hulpmiddelen (bijv. dildo's, vibrators)	☐	☐	☐	☐	☐
8. Anders, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

“Hoe pak ik dat aan?”
Relationele onderwerpen

	HELEMAAL NIET BELANGRIJK	NIET BELANGRIJK	NEUTRAAL	BELANGRIJK	HEEL BELANGRIJK
1. Informatie over gevoelens bij verliefdheid	☐	☐	☐	☐	☐
2. Hoe je iemand versiert/ met iemand in contact komt die je leuk vindt	☐	☐	☐	☐	☐
3. Hoe je je verkering uitmaakt	☐	☐	☐	☐	☐
4. Hoe je moet zeggen dat je NIET verder wil gaan bij het vrijen	☐	☐	☐	☐	☐
5. Hoe je moet zeggen dat je WEL verder wil gaan bij het vrijen	☐	☐	☐	☐	☐
6. Hoe je over het gebruik van voorbehoedsmiddelen moet beginnen	☐	☐	☐	☐	☐
7. Wanneer je over het gebruik van voorbehoedsmiddelen moet beginnen	☐	☐	☐	☐	☐
8. Informatie over homo- en biseksualiteit	☐	☐	☐	☐	☐
9. Hoe je moet vertellen dat je lesbisch, homoseksueel of biseksueel bent	☐	☐	☐	☐	☐
10. Anders, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

"En wat als het mis gaat?"
Medische onderwerpen

	HELEMAAL NIET BELANGRIJK	NIET BELANGRIJK	NEUTRAAL	BELANGRIJK	HEEL BELANGRIJK
1. Informatie over soa, hiv en aids	☐	☐	☐	☐	☐
2. Behandeling van soa, hiv en aids	☐	☐	☐	☐	☐
3. Informatie over het laten plegen van abortus	☐	☐	☐	☐	☐
4. Informatie over ongewenste zwangerschap	☐	☐	☐	☐	☐
5. Informatie over seksueel misbruik	☐	☐	☐	☐	☐
6. Anders, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

VORMGEVING VAN EEN WEBSITE

Stel dat we een nieuwe website gaan maken voor jongeren die seksuele voorlichting geeft. Hieronder staan een aantal onderwerpen die met de vormgeving van een website te maken hebben. Geef bij ieder onderwerp aan of u vindt dat het 'zeker niet', 'misschien niet', 'weet niet/ neutraal', 'misschien wel', of 'zeker wel' aan bod moet komen op zo'n site.

	ZEKER NIET	MISSCHIEN NIET	NEUTRAAL	MISSCHIEN WEL	ZEKER WEL
1. Plaatjes	☐	☐	☐	☐	☐
2. Foto's	☐	☐	☐	☐	☐
3. Tekeningen	☐	☐	☐	☐	☐
4. Reclame	☐	☐	☐	☐	☐
5. Zoekfunctie	☐	☐	☐	☐	☐
6. Spelletjes/ quiz	☐	☐	☐	☐	☐
7. Filmpjes	☐	☐	☐	☐	☐
8. Forum	☐	☐	☐	☐	☐
9. Moderator	☐	☐	☐	☐	☐
10. Informatie over de instelling(en) die betrokken zijn bij de informatie op de website	☐	☐	☐	☐	☐
11. Contactformulier	☐	☐	☐	☐	☐
12. Mogelijkheid tot vragen stellen aan een expert	☐	☐	☐	☐	☐

13. Links naar andere sites over seksuele voorlichting	☐	☐	☐	☐	☐
14. Dat je kunt printen	☐	☐	☐	☐	☐
15. FAQ (Frequently Asked Questions)	☐	☐	☐	☐	☐

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst! Heeft u nog op- en/of aanmerkingen of vragen, dan kunt u dat hieronder vermelden:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bijlage 4 Interview experts

INLEIDING

1. Wat is uw functie en kunt u wat vertellen over uw werkzaamheden?
 2. Beschrijf in het kort bij welke projecten op het gebied van jongeren en/of seksualiteit en/of Internet u betrokken bent geweest.
-

INTERNET & SEKSUELE VOORLICHTING

3. Wat zijn volgens u de voordelen van seksuele voorlichting via Internet?
 4. Wat zijn volgens u de nadelen van seksuele voorlichting via Internet?
 5. Zijn er volgens u gevaren van seksuele voorlichting via Internet?
 6. Vindt u Internet een goed medium voor het geven van seksuele voorlichting? Waarom wel/niet?
 7. Wat vinden jongeren van 12 t/m 18 jaar volgens u belangrijk aan de inhoud van een website die seksuele voorlichting geeft?
 8. Wat vinden jongeren van 12 t/m 18 jaar volgens u belangrijk aan de vormgeving van een website die seksuele voorlichting geeft?
-